

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal
József-körút 18.

Főszerkesztő: **VÉSZI JÓZSEF.**
Felelős szerkesztő: **BRAUN SÁNDOR.**
Kiadja: **A SZERKESZTŐSÉG.**

Egész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Intelem.

Budapest, február 8.

(v.) Vihar volt megint, még a tegnapi is hevesebb. Az ellenzék tombolt, vadul vádaskodott, idegesen türelmellenkedett, dobálózott az invektívák, maga pedig érzékeny volt, akár egy zárdaszűz. Még a külső jelei is megvoltak egytől-egyig a parlamenti zivatarnak. Puskaporos levegő, harsogó közbeszólások, minduntalan lobbot vető pártszenvendély, az elnöki csengetyűnek az egyre dagadó zajongással szemben való tehetetlensége s végül a tulizgatott kedélyek lecsillapodása céljából a tanácskozás felfüggesztése. Valóban még csak a zárt ülés hiányzott, hogy az ember visszaképzelhesse magát a Bánffy-korszak legindulatosabb napjaiba.

S kimondjuk mégis újból, hogy ebben a viharban ma sem volt sem igazság, sem őszinteség. Nem értjük az ellenzékét. Vagy talán nagyon is értjük. Nem értjük, ha az igazság felderítését és a bűnösök példás megbüntetését akarja. Ellenben nagyon is értjük, ha csupán politikai botrányt akar. Mihelyt szóhoz jutott ma Széll Kálmán, megmondta, hogy a hivatalos vizsgálatok megszokott formájától ez-uttal eltért és tekintettel a marosvásárhelyi eset fájdalmas komolyságára, teljhatalmu miniszteri biztost küldött ki, aki az ügy minden részletének felderítését a marosvásárhelyi ellenzék vezérletének bevonásával fogja megejteni. Nem most először folyt embervér a mi választásainknál. De soha eddig a kormányzat ennyi becsületet igyekezett nem mutatott a bűnösök kiderítésére s a büntetendő tettek vagy mulasztások megtorlására. Ha az ellenzék csakugyan nem kíván egyebet, mint a büntető igazságnak könyörtelen érvényesülését, akkor be kell érnie a miniszterelnöknek

intézkedésével. Önérzetének egész hatalmával jelentette ki Széll Kálmán, hogy ártatlant nem fog sújtani senkit, ha még oly szerény állásban volna is, bűnöst pedig nem fog kimélni, bármilyen hatalmas is legyen. Amit Széll Kálmán megígér, azt becsületesen be is váltja. S amit az ország színe előtt ünnepélyesen megfogad, annak feltétlenül fogantat szerez, még ha az állásába is kerülne. Ez a miniszterelnök nem kereste a hatalmat s nem ragaszkodik görcsösen hozzá. Ha választania kell adott szavának szentsége s a hatalmi érdek közt, tétovázás nélkül emezt áldozza fel amannak. S megint csak kimondjuk, hogy ezt felőle az egész ország tudja. Ne áltassa magát az ellenzék s másokat se ámitson: hogy Széll Kálmán szöszegővé lehessen, azt a nemzet soha senkinek nem fogja elhinni.

Mire való tehát az az erőltetett viharzás? Mire való a kormányzati szellem megvádolása? Hogy Széll Kálmán lövett a nép közé, ezt a bolond mesét még az ellenzék sem meri a közvéleménynek feltálatni. A függetlenségi párt az óvatosság bizonyos fokát tanúsítja inszINUÁCIÓIBAN. Csupán arra céloz ugyanis, hogy a miniszterelnök el fogja majd tussolni a valódi vétkeket bűneit és szigorával csakis apró embereket fog sújtani. Hát ez az impudenciája is merőben hiábavaló. A miniszterelnök becsületes kormányzása kizár minden ilyen feltevést. A főispántól kezdve le a közcsendőrig bűnhődni fog mindenki, akit aktív bűn vagy vétke mulasztás terhel. De vizsgálat nélkül a kormány nem itél el senkit. Hiába erőlteti meg az ellenzék a maga hangszálait, hiába tobzódik, hiába rendez zivatros jelentekeket: a miniszterelnök a törvény alapján áll s onnan senki és semmi által le nem szoríttatja magát. Könnyű az ellenzéknek vizsgálat nélkül vádolni. *Büntetni* csak a lelkiismeret-

tesen keresztül vitt vizsgálat után s annak eredményéhez képest lehet. A bűnpalástolás ostoba vádja lepattan Széll Kálmán intakt egyéniségéről. Hiába ordítja magát rekedt az ellenzék, ezt a vádját nem tudja elhittetni a közvéleménnyel.

A miniszterelnök az igazságot keresi. Hát az ellenzék vajjon mit keres? Ha *botrányt* keres, ő lássa a következményeket. Majd megszólal a közvélemény s elmondja leplezetlenül a botrányhajszátról való vélekedését.

Jól jegyezze meg a függetlenségi párt: a kiontott vérről az ő pártpolitikai szántóföldjét megrágyázni nem lehet. A gyászok kegyelet fruktifikálni, a nemzet egyértelmű felháborodásából pártpolitikai profitot huzni nem szabad. Mi nem mondjuk, hogy a függetlenségi pártnak ilyen a szándéka. De komolyan tanácsoljuk neki, *kerülje el ennek a szándéknak még a látszatát is*. Amit jogosan akarhatott, azt ime elérte. A bűnösök kikutatását s a megbüntetésükre vonatkozó kötelező ígéretet nem kellett kicsikarnia Széll Kálmánból. Önként megadta azt a miniszterelnök jogtisztelene és igazságszeretete. Idáig hát elmegethet az ellenzék. *Tul* ezen a vonalon már egy hajszálnyira sem mehet. A miniszterelnök megmutatta, hogy az áldozatok halotti leplével nem akarja eltakarni a vétkeket. Mutassa most meg az ellenzék, hogy ő sem akar politikai üzletet csinálni egy mindenképpen sajnálatos katasztrófából. A közvélemény jó izlése, józansága és jogérzése a legszigorubbán tiltakozna a nemzet méltó fájdalmának ilyen méltatlan kihasználása ellen. Ma még csak ennyit mondunk. Értsen az ellenzék belőle.

T Á R C A.

Haj, Rákóczy, Bercsényi . . .

(Premiére a Vígyszínházban.)

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Írta: *Ábrányi Emil.*

A Vígyszínház mai premiére-je a legérdekesebbek közül való volt. *Herceg Ferenc*, akit azzal dícsérték (vagy vádoltak), hogy egészen modern, akinek csak a *szürös* társadalom iránt van érzéke: visszament Magyarország multjába. Magyar történelmi színművet írt. És pedig milyen multat, milyen történetet dolgozott föl az *Ocskay brigádrosban*! A legvéresebbet, a leggyászosabbat, a legszomorubbát, a legfőnségesebbet: a Rákóczy-forradalom korát.

Ahhoz, hogy valaki ezt a nagy drámát színpadra vigye, nem elegendő a drámaírói tehetőség. Mély, erős magyar érzés kell ahhoz. Olyan ember kell hozzá, akit ez a tárgy megráztat és lelkesít; aki féltő imádással esüng nemzete jövőjén és a mult rémes képeit tartja elébe, hogy még ma is meglevő hibáiból okuljon, még ma is meglevő erőit kettőzze meg; akit fölháborított az a sok gazság, az a sok kegyetlenség, amivel rosszakarat, eselszövény, gyűlölet, buta elfogultság a magyar nép rendszeres megrontására tört, s akit elrémített a multnak az a tanúságtétele, hogy a ravasz és erőszakos, a perfid és irtalmatlan ellenségnek a magyar segített legjobban zabolátlan szenvedélyeivel, undok *pártoskodásával*: aki nem ment deklamálni a piacra, hogy kortes-beszédekben ontse ki lelke tartalmát, még az országgyűlésen sem állott föl,

hogy dörgő filippikában a jelenre alkalmazza azt, amit a multtól tanult, hanem kikereste magának azt a szöveget, ahonnan a személyes én előtérbevétele nélkül mindent elmondhatott, ami bánat, keserűség, fölháborodás, megdöbbenés benne meggyülemlett és összevegült a világon egyedül álló magyar fajának tüzes, férfias, féltékeny szeretetével.

Valóságos reveláció ez *Herceg Ferenc* részéről. Ime az elegáns, divatos, mondaine elbeszélő helyett egy nemzeti költő áll elénk — *prézában*. Mert az *Ocskay brigádros* prózában van írva, kivéve a Rákóczy-kor poéziséből belészótt remek kurucdalokat; de ez a próza *kölnök* a nyelve, még pedig magyar költő; nemzeti érzésnek ad hangot; tüzes színeket játszik, mint a drágakő; nem pathetikus, nem dagályos, de tömör, erős, nagy fájdalom, vad humor kifejezője; itt-ott egy-egy szép hasonlat, mint finom diszkreációval elhelyezett virágszisz; néhol rajta van a kor zománcos patinája, de minden tudakosság, minden arkaikus keresettség nélkül; néhol, mint a cigányleány jeleneteiben, csupa romantika; néhol, mint a kuruc hajduk mulatozásaiban, csupa korfestés; s ott, ahol a szerelem, mint egy futó, édes epizód, átsuhan a színpadon, csupa gyöngédség, csupa szíves báj. Ilyen gazdag, változatos, költői és magyar prózát még nem írt *Herceg Ferenc*.

A redingetből, a hideg, de érdekes mosolyról ismert előkelő szerzőből mi maradt meg ebben a darabban? Megmaradt az *izlés*. Ennek tulajdoníthatjuk, hogy itt hazafias frázisokkal nem találkozunk, bár a darab duzzad a nemzeti tartalomtól és kínálva kínálkozik az alkalom, hogy a szerző ragyogó közhelyeket, népszerűen stilizált cifra tirádákat vágjon a karzat tapsra-kész tenyereire. Ennek tulajdoníthatjuk, hogy *Herceg* még a *Cinka Panna*

hálás alakját sem vette be a darabba, hanem egy új cigányleányt talált föl, akinek az eszelős, rejtelmes, bosszuvágyó alakjában valóságos a züllött, irtott magyarság akkori állapotát tünteti föl, hogy még lázasabb, dühösebb fájdalommal érezzük: mi volt *Heister* és *Caraffa*, mi volt *Kolonics* és *Pálfi János*, hogy bánt a nemzettel az a koronás fő, aki megesküdött a magyar alkotmány szentségére. Ennek tulajdoníthatjuk, hogy az *Ocskay brigádros* nem sablonos hazafias darab, hanem drámai korrajz a szó legjobb értelme szerint.

De nem. Az izlés maga nem csinál ilyen drámai korrajzot. Judicium és alkotó erő járult hozzá. A szerző hazafias érzése élesen látó, elfogulatlan és emberismerő objektivitáson szűrődött át. Darabja megmutatja nekünk a Rákóczy-korbeli magyar jó és rossz oldalairól, nagy hibáival és nagy erőnyeivel; és megmutatja nekünk a Rákóczy-korbeli magyarban az embert, akinek a szenvedélyei mindenütt egyformák; akinek a cselekvéseinek gög, hasonlóság, furfang, nagylelkűség, szertelen temperamentum, gyávaság, nagyravágyás a belső indító okok.

Első sorban hozzánk, magyarokhoz szól, mint *Egmont* a németekhez, *Cyrano de Bergerac* a franciákhoz. Első sorban mi veszünk észre, hogy ez a sok historiai alak hus a mi husunkból, vér a mi vérünkéből; hogy ezek a magyarok éltek abban a korban és ma is élnek mi bennünk. De ha idegen színpadra kerül ez a darab: mindenütt meg fogják érteni a magyar kurucban a hazájáért harcoló embert, mindenütt meg fogják érteni *Ocskay*ban a bravuros hőst, akit fektelensége, sértett önérzete árulóvá tesz és vérpada juttat. Eppen úgy megértik, mint ahogy mi megértjük *Egmont*ban a flamand polgár hazaszeretét, *Cyrano de Bergerac*ban a precieusok finnyás világából magasan kiemelkedő poéta-lovagot.

Ujabb vihar a t. Házban.

Budapest, február 8.

Az égen csunya hófelhők, a levegő teli nedvességgel, egy sár az utca végesvégig: a t. Ház előtt mégis csoportokban hullámlók a kíváncsiak sokasága. Mintha fekete hollók lepték volna el a nedves aszfaltot.

Két függetlenségi képviselő jön a Múzeum-körut felől. Az egyik megszólal:

— Jaj, ma baj lesz!

— Miért? — kérdi társa.

— *Mindig félek, ha Szilágyi Dezső nagyon korán jön a Házba.* Olyan érzésem van, mintha mentőkocsit látnék a házam előtt. Vajon kit visz el?

A Múzeum-kertből csakugyan akkor ment a t. Házba Szilágyi Dezső. Pedig csak féltiz volt. De Szilágyi Dezső korai jötte mégis csak az utcán tűnhetett fel. Mert a folyosón már semmit sem tűnhetett fel. Tömve volt az véges-végig s a zajló, morajló sokadalom csak riasztóbbnak látszott abban a sárgás félhomályban, mely a meggyújtott Auer-lámpák alatt terjengett. Mindenki korán volt a Házban s hogy az általános nagy kíváncsiság Szilágyi Dezsőre is elragadt, nincs azon csudálni való. Elvégre nagy ember, de mégis ember.

Egyébektől elvegyült Szilágyi a folyosó sokadalmaiban, melyben azok voltak ma az érdekebbek, akik tegnap nem voltak jelen: Széll Kálmán miniszterelnök, Endrey Gyula és Kubik Béla.

Ők mégis feltűntek. És csakhamar el is tűntek. A miniszterelnök ugyanis beszéltette őket a miniszteri szobába s beszéltette velük Kossuth Ferencet is, hogy szándékát előzetesen megismertesse. A folyosó aztán megérezte, hogy hova kell figyelmét koncentrálnia. A miniszteri szoba előtt nemsokára feketélt a tömeg és mindenki az ajtót leste, hogy az elsőből, aki rajta kilép, híreket kapjon a várható eseményekről. De az ajtó sokáig nem nyílt. A tanácskozás hosszúra nyúlt. De éppen ezt vette a folyosó kedvező jelnek.

— Meglesz a béke! — adták tovább és tovább a folyosón.

De csak reménység volt ez még. Valóság, vagy csak valószínűség még akkor sem lett belőle, mikor végre Endrey Gyula kijött a szobából. Mert hiába ostromolták, kapták el szízfélét, a szemtanú kisklont és futott a folyosó másik végére. Nem akart felelni, de még csak sejtetni sem akart semmit, hogy mi történt a miniszteri szobában. Hallgatag maradt Kossuth Ferenc és Kubik Béla is, akik nemsokára szintén kijöttek. Se képviselőnek, se újságíróknak nem álltak szót s mindössze annyit árultak el, hogy most föl-

mennek az emeletre, ahol a függetlenségi párttal konferenciát rögtönöznek.

Ennyi is elég volt egyelőre a folyosónak:

— Már konferenciáznak. Akkor rendbe jön a dolog.

Egy lépéssel tovább már így okoskodott a folyosó:

— Ha a miniszterelnök olyat nem mondott volna nekik, ami félig-meddig megnyugtató, nem volna értelme, hogy tárgyaljanak róla.

Távolabb aztán már konkrét hírek száll-dostak:

— A miniszterelnök azt mondta nekik, hogy *parlamentári vizsgálati bizottságot küld ki a vizsgálatra.*

Ahogy a sejtelmékből így konkrét híresztelések bujtak elő, valamelyes megnyugtató terjedt el a folyosón. Már kezdtek hinni, hogy simán rendeződik el a dolog. S nagyobb izgalom nem is mutatkozott ekkor a folyosón. Csak a tamászkodók seregltek az előcsarnokba, hogy mentül hamarabb kaphassanak el valakit, aki a konferenciáról lejön. Nem is kellett sokáig várniok. Sorra jöttek le a szóbelialiak s már nem is titkolóztak.

Mikor valaki egyenest Endrey Gyulához fordult tájékozásért, Endrey így felelt:

— Megállapodás nincs. De talán lesz. A miniszterelnök kijelentette, hogy a marosvásárhelyi eset megvizsgálására egy miniszteri biztos vezetése alatt egyes bizottságot fog kiküldeni. Mi azt követeltük, hogy első sorban függessze fel állásától a főispánt. Ebbe a miniszterelnök nem ment bele. De a legszigorubb és legpártatlanabb vizsgálatra igenis hajlandó. Már most, hogy beérjük-e ezzel, e pillanatban magunk se tudjuk. S egyelőre nincs más megállapodás, csak annyi, hogy napirend előtt felszólal György Elek a tegnapi házszabály-vita dolgában, aztán én és Kubik elmondjuk, mint szemtanúk, közvetlenül tapasztalásainkat s erre fog Széll Kálmán nyilatkozni.

Ez a prognózis gyorsan bejárta a folyosót s a megújult bizonytalanság megint idegessé tette a sokadalmat. Izgatott csoportok beszéltek meg az eshetőségeket s bár elegendő voltak az optimisták, a tulnyomó többség szorongva iparkodott a tanács-terembe. Ott már feketélt a völgy, s a terem csunya, szürke homályából már kiváltak a zsunolt karzatok folyton mozgó körvonalai. Mert roskadozott a karzat egész félkörre. Még a gyalázatos idő se tarthatta távol a kíváncsiakat. Az asszonyokat sem. A nagy fekete karzat-szalagból tömtelesen világos női kalap virított ki, nem is volt egyéb világos folt ebben a mai nagy homályban.

Már tizenegyre járt az idő. Jobbmező, bal-

mező tele volt, mint soha. Az elnöki dobogón feltűnt a Tallián Béla szikár alakja. A csongó megmozdult közben. Akkor jött be Széll Kálmán vezetése alatt a kormány...

(Éljen!)

Halk zsongás. A jegyző olvassa a jegyző-könyvet. Az elnök megteszi jelentéseit. Azt mondja, hogy a közlekedésügyi bizottság Lukács Béla helyébe Vörös Lászlót választotta meg elnökének. S a többség táborából felhangzik egy kissé féltékenyen:

— Éljen!

De mintha attól féltek volna az éljenzők, hogy a legkisebb hangra megindul odaát a nagy tüntetés, a véres harag háborgása. Nem jó azt siettetni. Hát megint csak esőnd...

(Az első vihar.)

Az elnök Tallián kihirdeti a műsort. György Elek beszélni fog napirend előtt (azaz, hogy még „előtt” előtt) a tegnapi házszabálysértésről, aztán beszélni fog napirend előtt Endrey Gyula és Kubik Béla, tizenkét órákor pedig jönnek az újabb sürgős interpellációk, számszerint négy darab: Papp Eleké, Fáy Istváné, Lakatos Miklóssé, Dienes Mártoné.

Darányi Ignác ma is összeesapja az írásait.

— Megint nem lesz földművelési vita!

Nem, nem lesz. Hosszu ut az, mig eljutunk csak a napirend előtti, hát még aztán az interpellációig! (Azt persze akkor még nem lehetett tudni, hogy az interpellációkra se fog sor kerülhetni.) A jelek azonban mindjárt kedvezőtlenek. Mert György Elek a tegnapi házszabálysértésről nagyon is sok mondanivalót talál, sehogyszem respektálja a t. Ház jogos kíváncsiságát, mely a betűk állítólagos sérelme helyett inkább az agyonlőtt polgárok esete iránt érdeklődik. Így aztán fáradtság is mutatkozik a t. Ház arculatán s még a szélsőbal is elárulja türelmetlenségét. Hiába beszél György a házszabályokról, a Barta Ödön indítványáról, a háta mögül egyre türelmetlenebbül, egyre szaporábban hangzik a stereotip kiáltás:

— Eh, csapják el a főispánt!

Mindig újra meg újra hallik:

— Száz szóznak is egy a vége. Csapják el a főispánt!

György Elek maga is föllázad pártja türelmetlenségén s méltatlankodva szól hátra:

— Ne zavarjatok!

Ilyen hangulatban kapóra jön neki, hogy amikor a házszabályok elcsavarását emlegeti, Berzeviczy Albert átszól hozzá:

— Ez már nem áll!

A jellemrajznak ez a velős igazsága emeli Herceget színművét a Sardou hazafias drámai fölé. A Házban és a Tőzsében Sardou technikája szuverénebb; több esatantól halmaz össze; de komolyság, erő, jellemrajz dolgában mind a kettő alatta áll az Ocskay brigádrosnak. Ezek a drámák inkább nagy, hazafias spektakulumok. A virtuóz drámaíró számítása ezek ki belőlük, aki kasszadarabot és paradés szerepeket ír. Herceget is úgy irta meg az Ocskay brigádros, hogy hatása legyen a színpadon; élt azval a jogával és előnyével, hogy dráma-építő művészetét megmutassa; de itt azt érezzük, hogy a színpadi hatás csak eszköz egy magasabb cél szolgálatában; kiérezte a darabból a szerző megindult, fölháborodott lelkét; érezzük, hogy a hazaszeretet inspirálta ezt a darabot, mint Schiller Tell Vilmosát a szabadság szeretére.

Schiller Tell Vilmosához még más okból is közel áll Herceget darabja. A svájci szabadságharc témája olyan nagy és mozgalmas, hogy ez tölti ki a keretet, nem az, amit a hőselestezik; ez ragadja magával a néző érdeklődését, ez van mindig elől, nem a hőse, aki a többi szereplő közt csak primus inter paresnek tűnik föl. Herceget darabjában is a Rákóczy-kor dominál. Fájdalmas, óriás sulya folyvást a lelkünkön van. A véres, zavaros, glóriával és árulással-teljes idők egész kaosa folyvást előttünk kavargó. Bár Ocskay érdekes alakja időnkint kibukkan ebből a zürzavorból és ez az alak egy fejjel magasabb a többinél, a történeti események nagyságával még ő sem versenyezhet; nem nyugoz le maga körül mindent, mint központi hatalom; nem áll úgy, mint kiemelkedő főszer a tenger eszkapdó hullámaiban; figyelmünk még tőle is elcsapong és majd a roppant esatár különöz pontjain, majd a fejedelmek alakja körül kalandoz, akit Herceget nem hozott a színpadra, mintha legendás, misz-

tikus homályba akarta volna takarni profán szemeknél.

Herceget Ferenc Ocskay-ja hasonlít Wallenstein-hoz: nagyvágyás, sértett hűség viszi árulásra. Mégsem olyan nagy kaliberű, mint Friedland hercege. Schillernek ez az egyetlen igazi tragikus hőse, aki még a történeti igazságnak is teljesen megfelel. A többi mind idealizált: Stúrt Máriát, az orleansi szűzet, Don Carlost. Igazi tragédiája Schillernek csak a Wallenstein. A többi mind drámai korrajz, idealizált főalakokkal, éppen mint az Ocskay brigádros. A harminceves háború korszaka terjedelemben, véres epizódokban még nagyobb, mint a Rákóczy-forradalom. Wallenstein alakját Schiller tragédiájában még sem nyomja el. Szilárdan áll az események központjában; minden hozzá simul; minden körülötte forog, mint szét pattanó meteorok egy véres nap körül; érdeklődésünket viszi magával a katasztrófáig. Schiller ezt a rendkívüli alakot vette a történetből és beállította idealizálás nélkül a tragédiába, mint Shakespeare Coriolánt, Antóniust, Brutust, III. Rikárdot, Magbetheat. A beállítás sikerült az biztosította, hogy az alak jelentős, rendkívül nagy és jellemének a tragikai végzettsége már a biográfiájából kiolvasható. Wallenstein nagyobb az eseményeknél. Ezért lehetett belőle tragikai hőse. Ocskay ellenben csak epizód-alaknak születte. Vad, kalandos bátorsága, féltelensége csak meglepő, de nem nagy. Ezért nem lehet több egy drámai korrajz főszereplőjénél. S még akkor is csak úgy, ha erősen idealizálják.

Herceget Ferencnek ez az idealizálás sikerült. A történet Ocskayja nem olyan, mint az övé. A legjobb, legbravurosabb lovas; bátorsága túlneményes; mozgékonyasága csodás; Rákóczy villámának, a tűz fejedelmének nevezik. A németet, a labancot gyűlöli, mint minden szenvedélyes magyar. De a maga személyét jobban szereti, mint Rákóczyt és a szabadságot. Verekedő kedve kolosszális, de a

hite kicsiny. Önző. Nagyvágyása is alacsony. Pénzre, kitüntetésre sovány. Inkább gerilla-vezér, mint hős. A szabadságharcot arra használja, hogy raboljon, kincseket gyűjtsön. A tencsénati esata után, amikor Rákóczy ügyét veszve látja, átprótol a esászárhoz. Volt bajtársai ráitnek, elfogják, Ersekújvárra viszik s fejét leüti a hóhér.

Herceget csak úgy teheté Ocskayt érdekessé, drámai szempontból használhatóvá, hogy szimpátiát keltett iránta. A Herceget Ocskay-ja vad, bátor, de érzékeny, nagylelkű hős, aki sir nemzete sorsán és Tisza Ilona kérésére megkegyelmez a halálraítelt hadifoglyoknak. Tisza Ilonához, első szerelméhez, akit káplár-korában nem nyherhetett el, hű marad és az özevgy Ilonát feleségül veszi. Mint férj, csupa nemes gyöngédség. A martalócaival úgy bánik, mint a gyermekeivel. Tüzes, féktelen, de jó fiú. Ellenségei vannak Rákóczy udvaránál s ezek hajjták a romlásba. Orozoczy, az udvarmester, elfogtatja egyik szolgáját, aki a kétkulacs Pyber vikárius levelét viszi a labancok vezéréhez, Pálfi bánhoz. Ocskay büszkesége föllázad és megy a fejedelemben elégtételt keresni. Rákóczy udvarmestere és kamarása nem engedik a fejedelemele. Egy óráig várakoztatják az előszobában gálába öltözött hitvesével és százados kapitányával együtt. Akkor valami szereseinfu nagy agár-kutyát visz be a fejedelemből szobájába, neki pedig kiüzenik, hogy „ő felsége ma semmiképp sem fogadhatja el.” Ocskayval egyet fordul a világ. Hazamegy. Egy óra mulva küldenek hozzá: üljön lóra; támadnak a labancok! Ocskay ostáblázik a feleségével és meg se mozdul. Mindenki harcol már, kong a vészharang, végső veszedelemben forog a magyar tábor. Végre fölforr benne is a kuruc-vér. Indul, hogy haragját kiöntse a esatában. Ekkor jön a gögös hompometer és a fejedelem nevében elveszi tőle, mint renitens lázadótól, a brigád kommandóját. Ocskayt ez a másodikk nagy sértés átvizsi Pálfi táborába, ahová

Nagy haraggal támad e miatt Berzeviczyre, hogy ő utolsó sorban illetékes a házszabályok magyarázatára, mert az elnöki székben maga is megsértette a szabályokat.

De, egy sebész már történt. Aztán Horánszky talált valamit közbeszólni. Azt is megtámadta. S lassankint megosinálódott a kellő hangulat, mely már a türelmetlen szélsőbálnak is tetszett. Mikor pedig Berzeviczy Albert személyes kérdésben visszavágott, utána meg Horánszky Nándor mutatta ki, hogy Györy Elek a házszabályokat a pártközi megállapodások intenciójával homlok-egyenest ellentétben magyarázta, akkor a szélsőbál szépeeskén belejött a viharzásba. Gonyolódott, csipkedett, sértett és mindenekfölött lármázott. Az volt most a virtus, legalább a szavakba kapaszkodni, ha már a szónokba nem lehetett.

Ugy esett például, hogy Horánszky a házszabályok előkészítéséről s a régi tanácskozássokról szolt, miközben a szabadelvűpártot *tulodalmak* mondta.

— *Melyik tuloldal?* — kapaszkodott bele Polónyi. Mert akkor ott volt önnek a tuloldal, most itt.

A szélsőbál nevetett. Horánszky is nevetett. Nem is kellett azt bánni, hogy, ha már viharnak kell lenni, inkább a kacagás viharalogen. S egy darabig úgy is tetszett, hogy valahogy mulatságosra fordul a dolog. Mert a Horánszky beszédére, mely Györy magyarázatát ad absurdum vitte, Polónyi Géza nagyon tréfásan s esudálatos betűcsavarásokkal válaszolt, amit lehetetlen volt komolyan hallgatni. Ilyen mesteri fogásokkal még ő is régen dolgozott. A mulatságos része akkor végződött csak, mikor némi ravaszkodással olyasmit insznuált Horánszkynek, hogy nem lehet jóhiszemű interpetálója az új házszabályoknak, mert úgy vett részt azoknak megalkotásában, mint aki már tudta, hogy az új házszabályok alkalmazása idején már nem fog a kisebbséghez tartozni.

A tréfa tetszett a szélsőbálnak, az insznuáció még jobban.

De Horánszky önrézetesen fakadt ki:

— A képviselő ur a maga gondolkodásáról rántja le a leplet, mikor így beszél. Én hátsó gondolatokkal nem szoktam dolgozni.

Ez a tiltakozás megint felkavarta a lobbanékony szélsőbál szenvedélyeit s egy kiesinyes házszabály-vita miatt úgy tüzeltek a haragvó urak, hogy valóban frappánsul hatott, mikor Széll Kálmán miniszterelnök a házszabályok intenciójának rövid megvilágítása után maga figyelmeztette a függetlenségi pártot:

— Uraim, talán most már áttérhetnének a

— *napirend előtti felszólalásokra!*

már régen csalagotta Pyber vikárius. A labancok táborában rettenetesen szenved Szörényi társával együtt, aki kevesed magával átment vele a labancokhoz. A brigád java lassankint visszazökött a kuruc-sereghez. Szegyei magát. Megalázások érik. Gróf Königsberg vértess-kapitány nem fog kezét a „selmával.” Szörényi, félőrlülten a keserűségtől, a lelkiurdalástól, szintén félőrlülten és a kurucok táborába rohan. Dili, a kőbör cigányleány, megvető szánakozással tekint rá és *Tarics* főhadnagy, akit a labancok akasztani visznek, iszonyu bucsuzbeszédet mond hajdani vezérének. Amikor Jávorka Adám rajta üt leselkedő társaival: nem védi magát. Underodik magától és vonakodás nélkül megy Ersekujvárra, a biztos halál elé. Ugy beszél öccsének, a vitéz és Rákóczyhoz hű Sándornak, mint a magával leszámolt *Oteló*: „Ha lehullott a fejem, mondjátok ezt a fiaimnak: — *Ocskay sok gyűlölemre vitte nemzetét, halála napján egy utolsó nagy gyűlölemet szerzett meg: elvitte a magyar biráknak az áruló Ocskay fejét.* — „László, de visszomlállok?” Kérdi a felesége, akinek azt mondja, hogy meggy békét kötni a nemzetével. „Hiszem!” mondja Ocskay és fölpillant az égre. Azután bölint a fejével: „*Megyek Ujvárra! Kurucok, jó éjszakát!* — A kurucok levezik a süvegüket, meghajlítják a zászlót, halk, mély kórusban mondják: *Ocskay brigáderos, jó éjszakát!*

Ez a befejezés rendkívül szép. A kinos, háborgó diszonanciák után úgy hangzik el ünneplés komorsággal, mint egy heroikus gyászinduló utolsó akkordja.

Az alál idealizálása tehát odáig megy, hogy nincs benne semmi rut, vagy visszataszító. Ami felségos idealizálónk, *Jókai* Mór, sem használt tündöklőbb színeket, hogy eltakarja Ocskayt a foltokat. *Jókai* még a kéjvágy fertőjében is megmártja és hűségét neveltségessé teszi a bécsi audienciával. *Herzeg* csak a féktelenséget teszi tragikumává, de nemes, lovagias hősnék - tünteti

... Tizenkét óra volt már. S a miniszterelnöknek kellett a szélsőbált figyelmeztetnie, hogy haragudják már végre azért, amiért tulajdonképpen haragudni akart. És sziveskedjék a házszabályok feszegetése helyett valahára a marosvásárhelyi dologról beszélni.

Hát ez igazán klasszikus figyelmeztetés volt. Mert hiszen már olyan színe volt, mintha a szélsőbál elfelejtette volna, hogy miért van felháborodva ...

(A mesgyn.)

Tallán Béla a fejét csóválta, úgy kérdezte a t. Házat:

— Mit csináljunk? Sorrendben Endrey Gyula és Kubik Béla képviselő urak következzenek, akik napirend előtt kértek szót. Igen ám, de a t. Ház azt határozta, hogy tizenkét óra után áttér a sürgös interpellációkra. Most pedig tizenkét óra már el is mult. A sorrendhez méltóztatnak-e hát ragaszkodni, vagy határozatukhoz? Napirend előtt legyünk-e, vagy napirend után?

A t. Ház úgy döntött, hogy napirend előtt van s az interpellációk maradhatnak. (Pedig milyen sürgösek!)

(A két szemtanu.)

A jegyző Endrey Gyulát hivta fel szólásra s a függetlenségi párt s a többség egyforma igaztossággal leste a szemtanu előadását.

— Halljuk! — hangzott minden oldalról.

(Egy hang szélről akkor is a refrént kiáltotta: *csapják el a főispánt!*)

A nagy várakozásnak nem mindjárt tudott megfelelni Endrey. Egész éjszaka utazott, tegnapelőtti ember volt szegény s a fizikai kimerültség megérezett bágyadt előadásán. De csak eleinte. Aztán ahogy jegyzetei során erős adatokhoz jutott, már hevesen kapta elő őket s úgy dobált a többség felé, mintha csupa esőva volna. (Csudálatosképpen mégis a szélsőbál borult tőlük lángba.) Erős kifejezések szakadtak el ajkáról. Nincs változás. A mostani választások semmiben sem különböznek a Bánffy-féle választásoktól. Pénz, hivatalos presszió, megfélemlítés: mind szerepel most is. Egy nagy városnak nyakára ültetnek olyan főkapitányt, aki — patikus. Magánuton szerzett csak jogi kvalifikációt. Pulszky Gusztánnal tette le a vizsgát. A főispán mindenkit fenyegetett. Rászólt egy választóra, aki az ellenzéki jelöltre szavazott: „magából se lesz járásbíró!” Egyébként ötven, meg száz forintokkal fizette a voksokat. A törvényeszéki birókat, akik elutaztak, visszarendelték a választásra.

A vádak mindegyikére zaj, dobogás felelt.

Endrey egy epizódra tért:

— Mikor a birákat meg akarták félemlíteni, én hivatkoztam rá, hogy nincs igazuk. Hivatkoztam egy bíróra, aki a szélsőbállal szavazott, mégis táblai bíró lett. Erre gúnyosan azt felelték: „Hja, akkor Szilágyi volt az igazságügyminiszter!”

A hangos habota jó átmenetnek kínálkozott s Endrey át akart térni a vérengzés leírására. De valaki észrevette, hogy a miniszterelnök nincs a teremben. Nyomban elkialtotta magát:

— Ne tovább, Gyula! Hol a miniszterelnök? Kerítsék elő a miniszterelnököt! Ne beszélj addig!

S ötven torok kiáltotta utána:

— Hol a miniszterelnök?

— Ne tovább, Gyula!

Az elnök hiába szolt le, csillapítva, hogy Széll Kálmán éppen azért távozott néhány pillanatra, mert ebben az ügyben sürgösen intézkedik, a szélsőbál csak zugott és morajlott:

— Hol a miniszterelnök?

Eltartott másfél percig az intermezzo. Akkorára visszajött Széll Kálmán s ezen a címen nem lehetett tovább viharzani.

Került új cím. Endrey jól kiszinezve csoportosította adatait, amikből az derült ki, hogy a csendőröket nem bántalmazták, hólapdával, legfeljebb ha kövel dobálták, de Marosvásárhelyen kinevetnek azt, aki ebből azt állítaná, hogy a csendőrök veszelvény forogtak. Nem forogtak veszelvényben. Csak löttek, egyre lövöldöztek s hogy nem önvédelemből, azt legjobban bizonyítja, hogy a legtöbb embert hátulról érték a golyók.

A méltatlankodás dühös viharzása tört ki:

— Erre tessék felelni!

— Gyilkosok!

S megint a refrént:

— Csapják el a főispánt!

Ez a kiáltás juttatta tán eszébe, de Endrey Gyula most már maga is azt mondta el, hogy Marosvásárhelyen a vérengzésért mindenki a főispánt okolja. Helyesen is. De okolni kell a miniszterelnököt is, aki habozik és nem tudja, hogy mi a teendője.

— Igaz! Ugy van! — zug és viharzik a szélsőbál.

Endrey pedig még egy utolsó mondatot dobott a viharzó Házba:

— *Menhetetlen gaszág ez, melyet nem lehet félhivatalos jelentésekkel ellusolni.*

Öt pernyi szünet következett. Haragos, inulatos csoportok kavargotak a folyosón. A kormánypárti szemtanuk és a szélsőbál szemtanuk előadása ott csapott leghevesebben össze, a fo-

fél, akit a Rákóczy udvara szinte erőszakkal kerget a meghasonlásba, akit férfias önrézetén ejtett kétredbeli nagy sértés tántorit el Rákóczytól, aki megbánja árulását és önkényes halálbamenésével expiálja hűtelenséget.

Sőt *Herzeg* odáig megy az Ocskay javára, hogy Rákóczy környezetéből csak azokat hozza elő, akik odiosnak. A rokonszenves főemberekből, a Rákóczy-kor dalba foglalt hőrszaból senkit sem látunk. Nem látjuk *Bercsényit*, nem látjuk vak *Bolydint*. Csak a hompustert látjuk és a francia karnadist, aki parfümöt szagol, hogy ne érezze a fejedelemért harszó kurucok tépett köntösén az izadtság-szagot és szörnyen vigyáz, hogy poros eszmával senki se menjen Rákóczy ő felsége elé. Bár tudjuk, hogy Rákóczy angyali jóságával sokan visszaéltek és nevében méltatlanok garizdálkodtak; azt is tudjuk, hogy a finom nevelésű, francia izlésen nőtt Rákóczy Ferenc az emberekkel való érintkezésben sokat tartott a jó modorra; azt is tudjuk, hogy a korfészt szerzőnek eszeágában sem volt, hogy a harmadik felvonás etikett-karikaturájával árnyékot vessen Rákóczy jellemére: mégis szinte szerették volna, hogy a fejedelem nagy, dicső alakja kilépjen a homályból és legalább egy pillanatra tündöklővé tegye a színpadot, mint a nap-felkelte az eget.

De *Herzeg* — úgy látszik — nem akarta kiaknázni ezt a biztos, frenetikusnak ígérkező hatást; nem akart üzérkedni egy ilyen népszerű, nagy történeti alak nimbuszával. Az alak nagyságát, legendás fényét a *másokra való hatásban* érezteti velünk; abban, hogy a darab egész levegője ég, lobog a Rákóczyért való lelkesedéstől; abban, hogy a labancokhoz pártolt kurucok megörlődnek a Rákóczy után való sovargástól és visszszármaznak hozzá fényből, kényelemből a nyomorba, a számkivetésbe; abban, hogy *Ocskay* Sándor, aki imádja bátyját, Rákóczyt választja

fanatikus hűséggel, amikor választani kell Rákóczy és *Ocskay* László közt. Ez az eljárás mindenesetre művészi. *Herzeg* meg a *Rákóczy-induló* sem zendített meg a zenekarban. Pedig — finále gyanánt jól alkalmazva — a tapsnak milyen orkánját szerezhetné meg ezzel.

Asszonyoknak, szerelemnek kevés hely jutott a férfiak e véres, borzasztó veszekedésében. *Tisza* Ilona, a huga, *Jutka* és *Dili*, a cigányleány eskély szerepek. De amit *Tisza* Ilona mond (s ahogy *Csillag* Teréz mondja) többet ér, mint sok primadonna-szerep. És *Dely* Emma a vérszomjas, vijjogó cigányleányt úgy játszza, hogy megmarad emlékezetünkben, mint egy rémesen szép álom.

Az előadás fényes volt, egységében, stilszerűségében csodálatos, méltó a szerző nevéhez, a darab komolyságához, a *Vigszínház* folyvást emelkedő művészetéhez.

Prologgal kezdődött. *Góth* Sándor Jávorka Adám fekete attilájában kilépett a függöny elé és bocsánatot kért a közönségtől, az ezerszemű Cézártól, hogy jelmezes, magyar darabot mernek adni ebben a színházban. Erre a bocsánatkérésre nem volt szükség. Maholnap a jelmezes, komoly, nemzeti drámának ez a színház lesz a legméltóbb otthona, ahol megadják neki a pazar díszet, a kitűnő összjátékot. De a közönség a prolog finom, előkelő ironiája és *Góth* pompás beszéde miatt megbocsátott a bocsánatkérésnek és tapsal küldte vissza Jávorkát az aggodalmas kurucok közé.

Az első felvonás szépsége és gazdagsága hatott legjobban a mai premiere közönségére. A kurucok berohanása, Ocskay dalias föllépése, a tárogatót fújó vén cigány, a *Haj Rákóczy-Bercsényi-nótát* éneklő kórus és a finále, ahol a hajnal piros fényében *Tisza* Ilona kendőt lobogtat a vesztőhely felé: meghatott és elragadt mindenkit. Nyílt színpadon nem volt taps, de a felvonás vé-

lyosón. Mindegyik ragaszkodott a maga előadásához, mindegyik szenvedélyesen.

Mégis volt benne valami komikus, amikor megkérdezték ott nyomban Zeyket is, Endreyt is:

— Hát magatok láttátok az esetet?

Mind a ketten azt felelték:

— Nem.

Mert hiszen ahány szemtanu, mind csak utólag szedte össze az értesüléseit. Mindegyik más forrásból. S elég természetes, hogy a különböző források informálása is különböző. Ebbe bizony csak a pártatlan vizsgálat hozhat világosságot.

Világosságot?

Mikor a képviselő urak a szünet után besiettek a terembe, úgy érezték, hogy mindenk előtt a terembe kell világosságot hozni. Mert kegyetlen sötétség terpeszkedett el az üvegtető alatt s az ember a szomszédját is alig látta.

— Gyujtsák meg a lámpákat!

— Világosságot!

— Az ember a szavát se — látja!

Komolyan és gunyolódva, de az egész ellenzék kiabált. S az elnök el is rendelte, hogy gyujtsák meg a gázlámpákat.

Lassankint kigyultak a karzatok alatt a nagy kandelaberek, a gyorsírók asztalán is a gyertyák.

— Ez már kész esti ülés! — nevetett Pichler.

(Akkor még nem is sejtette, hogy lesz még ma olyan viharzás is, mintha csakugyan esti ülés volna, az a bizonyos nagy esti ülés!)

A teremben most már türehető volt a világosság. A marosvásárhelyi ügyben még nem. Félkelt tehát a második szemtanu, Kubik Béla s ő is elmondta tapasztalásait. Sokkal rövidebben beszélt, mint Endrey, de már egy kicsit nehéz volt derűsége nélkül hallgatni az olyanforma színezést, ahogy a esendőrtre dobott *ka-vicsnak* mondta, pedig saját állítása szerint *ökölnyi kavics*, viszont a esendőrt sebét olyan kiesinek látta, hogy azt egy kis angol flastrommal is meg lehet gyógyítani.

Hát ez a színezés némi derűséget keltett jobbfelől. A balmező azonban csak annál jobban viharzott s Kubik beszéde után egyre szaporábban hangzott a sterotip kiáltás:

— Csapják el a főispánt!

A megvilágított völgyben morgott, zugott, viharzott a fanatikus kisebbség.

(A miniszterelnök nyilatkozik.)

Mégis csak támadt egy pillanatnyi csönd. Széll Kálmán miniszterelnök emelkedett szólásra.

gén tizenkétszer hívták ki *Herceget* és három nagy babérokoszorut nyújtottak föl a színpadra.

A második felvonás nem száryalhatta tul ezt a rendkívüli hatást, de a harmadik felvonás második képe, ahol *Ocsay* brigádja Rákóczy zászlajára esküszik, újra izzóvá tette a zsufolt színház levegőjét és a tucatszámra menő kihívások ismétlődtek. Az első kép — a fejedelem előszobája — markáns, meglepő színeivel, csipős hangjával hatott. Legmélyebben járt a negyedik felvonás impressziója, *Ocsay* elzúllásával és halálba indulásával. A dekoráció is megdöbbentően szép volt itt: egész leeggett fala. Csupa rom, mint az *Ocsay* tönkrement világa.

Ahogy a *Vigszínház* ezt a darabot kiállította: magában véve megnézni való látványosság. Az első szín bolthajtásos ebédelője, Léva városának a kis piaca, valóságos házákkal: festői pompa és korhűség dolgában utólréhetetlen. A darab kosztümjeiről ugyanezt mondhatjuk. És ugyanezt mondhatjuk az előadás hangjáról, a rendezés izléséről.

Fenyvessy *Ocsay* szerepében ma hőssé vált, pedig a heroikus nem az ő eleme. *Gál* Szörényije csupa erő és humor. Kacagása remek az első felvonásban. *Góth* Jávorkája nemes. *Bihari Tarica* tragikusan lelkesítő, mintha az aradi vértanúk előfutárja lenne Heisterék bitófája alatt. *Szathmáry* mint kuruc-káplár elsőrangú zsáner-kép. De lehet-e külön-külön kiemelni őket, akik mind egyforma buzgósággal szolgálták a szerzőt: *Hegedűst*, *Rónaszékét*, *Kazalóczkát*, *Szerémyt*, *Mátrait*, *Gyűzőt*, *Tapolcaizt*, *Nógrádi Jolánt*. Az egész darabon csak egy korrigálni valót találtunk: *Károlyi Sándort* *grófnak* nevezik, holott *Károlyi* csak a szatmári békekötés után lett először báróvá, azután gróffá a királyi kegyéből. Az előadáson nem találtunk semmi korrigálni valót. Kun László a kuruc-dalok gyönyörű feldolgozásával emelte a bemutató sikerét.

A mai est egyformán diadala *Hercege* *Ferenecnek* és a *Vigszínház*-nak.

Másfél napja várták az ő nyilatkozatát, másfél ülésen üttették a padokat, hogy addig nem lehet tárgyalni, míg a kormány a megtorlást be nem jelenti: azért alig volt türelmük, hogy a miniszterelnök nyilatkozatát annak rendje és módja szerint kivárják. Szinte idegessé tette őket, hogy Széll Kálmán nem akart ideges lenni. Ugy tetszett volna nekik legjobban, ha azon kezdí Széll Kálmán:

— A hóhér már elindult Marosvásárhelyre!

Legalább ezt kell hinni, mert az sehogysem tetszett a szélsőbalnak, hogy a miniszterelnök egész nyugodtan próbálta előbb az eszméket tisztázni. Nem az kellett most nekik.

Hentaller Lajos haragosan szóló a legnyugodtabb mondatba:

— A esendőrtök nem beszéltek annyit, hanem lóttek!

Ez sem hozta ki flegmájából a miniszterelnököt. Nyugodtan jelentette be, hogy nem hagyja magát a felháborodásban tullicitálni. Ami történt, ő sajnálja legjobban. De nemcsak sajnálja, hanem sürgősen intézkedett is, hogy küldjenek fel az esetőrli kimerítő jelentést. Mert elvégre csak ezzel lehetett kezdeni. A jelentés vétele után aztán elrendelte a vizsgálatot.

Polónyi Géza egyet ütött a padra:

— Ohó, ismerjük már az ilyen vizsgálókat!

Rázogta az ellenzéki kórus:

— Ismerjük!

— Nohát nem ismerik! — mondotta még mindig nyugodtan a miniszterelnök. Mert én nem amolyan sablonos vizsgálatot rendeltem el, hanem a honvédelmi miniszterrel egyetértőleg vegyes vizsgálóbizottságot küldtem Marosvásárhelyre.

— Kicsodát? — puhatolta gyanakodva a szélsőbal.

— Olyan embert, akiben megnyugodhatnak. *Sélley* Sándor. Mellette lesz *Stesser*, a központi esendőrfelügyelő-helyettes s a vizsgáló bizottság harmadik tagjának az illető kerületi parancsnok.

Egy Istvánt ez is dühbe hozta. Atkiáltott.

— Hisz ez csupa esendőrt meg esendőrt!

— Igaz: Csupa esendőrt! — fakadt ki nyomában az egész szélsőbal.

A miniszterelnöknek erre is volt válasza.

— Nem csupa esendőrt. Mert utasításban adtam, hogy a vegyes bizottság egészíthe ki magát a marosvásárhelyi ellenzék egyik tagjával. Azt talán nem méltóztatnak esendőrtnek nevezni!

A meglepő válasz egy pillanatra hatott, de csak egy pillanatra. Aztán, hogy a konkrét ellenvetésekből kifogyott a szélsőbal, megint a refrénhez folyamodott s azt kiabálta:

— Mindegy az! Tessék elesapni a főispánt! Ez a fő!

— Kérem, szóló erre a miniszterelnök, én utasítottam a miniszteri biztost, hogy terjessze ki a vizsgálatot a hatóságok mulasztásaira is. Ha kiesi, ha nagy: egyik sem fogja elkerülni büntetését, ha bűnös. De azt meg senki se akarja rám parancsolni, hogy meghallgatás nélkül ítéljek.

A többség zajosan helyeselt s ez bántotta a szélsőbal, mely különben is ideges volt már, hogy a miniszterelnök minden ellenvetésre készen tartja a biztos argumentumát. S ez az ideges ellenzék nagyon is lármsáan akarta megakadályozni még azt is, hogy a miniszterelnök a esendőrtparancsnoktól beérkezett távirati jelentéseket felolvashassa. Már csak a távirat emlegetésére is zugva tiltakozott. Nem kellene neki a hivatalos jelentések! Elég volt a jelentésekből! Menjen a főispán! Es hallható és hallhatatlan kiáltásokkal iparkodtak elfojtani a távirati jelentés minden szavát.

S az éktelen zajban a miniszterelnök majdnem mosolyogva tudott felelni:

— Hiszen kérem, én nem fogadom el ezt a jelentést sem autentikusnak, amint nem fogadom el a nem hivatalos jelentéseket sem azoknak. Én egyáltalán csak a vizsgálat eredményét fogadom el illetékesnek. Hát mint egy véleményt a többi között csak meg lehet tán hallgatni ezt a távirati jelentést is?

A lobogó lángok alatt fészkelődött, izgett-mozgott a szélsőbal. Kórusban kiáltozta:

— Nem kell!

— Tessék a főispánt elesapni!

— Csak elesapni! Ez az egyetlen mód!

Most már nyilvánvaló volt, hogy ez nem az igazság szenvedélyes keresése többé, hanem az bosszu mániája. Ezek künn a folyosón annyit sem reméltek, amennyit ideben a miniszterelnök önkény felajánlott s most visszatérnek az ő stereotip csatakiáltásukhoz. Ez tehát mégis kiboza nyugalmából a miniszterelnököt. S mikor a kórus megint azt dörögte, hogy tessék elesapni a főispánt, Széll Kálmán lelkének mélységes indignációjával jegyezte meg:

— Csak a mitológiában csillapították azzal a háborgó tengert, hogy az első embert a hullámokba dobták. Én nem áldozatot akarok mindenáron, hanem igazságot!

Az a nagy többség, mely ugyanazt a fölháborodást érzi, mink a kisebbség s őszinte fölháborodásában csak azért hallgat, mert bizodalma a pártatlan igazságosztásban teljes, most e hatalmas kijelentésnél olyan tapsban, olyan élénkezésben tört ki, hogy ez maga is vihar volt. Tisztább és őszintébb vihar, mint ami megelőzte. Mert nem az áldozat hajszolásának, hanem az igazság föltétlen kiderítésének szólott s annak a férfinak, aki ezt legilletékesebben hangoztatta az ország színe előtt. Percekig tapsolt és éljenzett tehát s igaz érzése szerint nem tiltakozhatott a hatalmas óváció ellen a szélsőbal sem. De magába fojtott indulattal úgy fészkelődött ez az ellenzék most, mint akiben még megvan a virtuskodásra való tüzes hajlandóság, de minden fegyvert, firkóst, székelt, tőrhétő jószágot elhordtak a közeléből. A szemekben még ott voltak a vasvillák, de a kezekben nem.

(A váratlan vihar.)

S ekkor történt valami, ami megadta a szélsőbalnak a módot, hogy magába fojtott indulattal tuladhasson.

Plósz Sándor emelkedett fel, az igazságügy-miniszter. Bizony legutolsó sorban olyan férfiú, akire azt lehetne mondani, hogy garabonciás és viharfúvó. Nem is okozott még parlamenti vihart sohasem. Ha neki valaki azt mondja ma reggel, hogy vihart fog csinálni, hát megfigyelés alá helyeztetni. S mégis: — vihart csinált, hihetetlenül nagy, leirhatatlanul nagy vihart.

Azt mondta:

— Vissza kell utasitanom Endrey képviselő urnak azt a gyanusítását, mintha én a marosvásárhelyi bírákra politikai pressziót gyakoroltam volna. Addig, míg a képviselő ur legalább egyetlen esetet bizonyítani nem tudja, hogy én valakinek előléptetését pártállásától tettem függővé, szavahihetőségében kételkednem kell.

Hát erre tört ki az, amit viharnek csak akkor lehetne nevezni, ha a gömböstitűre ráillenek a dárdá elnevezés. A vihar kicsi szó hozzá, jelentéktelen, semmi. Mikor báró *Fejérváry Géza* nekihevülten egy sértő kifejezést dobott a nemzeti párt felé s emiatt a késő éjszakáig együtt maradt a tehetetlenül vált parlament, akkor volt ilyen ősférgeteg, de talán még akkor sem. Hogy a balmezőn maradt ép pad, azt méltóztatásék a megfoghatatlan esodák közé sorozni. Hogy a szélsőbalon lesz a legközelebbi három héten olyan ember is, aki már *kireked*, az is a hihetetlen dolgok közül való. Mert olyan vad dörömbölés, olyan féktelen kiabálás, olyan mindent elsöpréssel fenyegető indultroham ebben a t. Házban még nem tombolt. Soha, de soha.

Endrey felugrott és valószínűleg mondott is valamit. Az indulat elvette a hangját, mielőtt egy szó mondhatott volna. Felugrott körülötte mindenki s egyetlen, rekedt, ijesztő rikoltás hangzott:

— Rendre!

— Utasítsák rendre a minisztert!

— Hogy mer ilyet mondani?

— S recsegtek a padok a rettentő fergetegben. A gázlángok lobogása, a gyertyák ijedt pislogása hol tűzben mutatta, hol árnyékba rejtette a féktelen tábor. Dobogás, kiáltozás, sikoltás csapott egybe s a homályba mártott karzatokról rémült asszonyhangok vegyültek a tombolásba. Minden reszkett: talán az egész Ház is.

Es ebben a kavardásban a csengő hiába

szólt. Az elnök szóhoz se tudott jutni. Nagysókára hangzott a szava:

— En nem látok sértést a miniszter ur szavaiban!

Ha még kellett olaj a tűzre, ez az volt. Gunyos kiabálással telt meg a terem. Lihegő emberek ordítottak fel az elnökhöz:

— Azt mondta egy képviselőről, hogy hazudik? És ez nem sértés!

— Ha önnek azt kiáltanók, hogy hazudik, az nem volna sértés? — kiáltott fel az elnökhöz Kubik Béla.

Tallian keményen rázta a csengőt.

— Kubik képviselő urat rendreutasítom.

— *Hahaha! Kubikot igen a minisztert nem?*

— Letépjük arról a székről!

— Tán közénk is lövethetne!

— Hát idáig jutottunk?

— No hiszen, megemlegetik még ezt a napot!

Csupa gyilkos kiáltás kavargott a levegőben. A levegő is, a helyzet is türethetetlen volt.

Szóhoz itt egy sem jutott volna senki. Az elnök tíz percere felfüggesztette az ülést...

(«Endrey, az Istenért!»)

Ez a tíz perc... Soha kinosabb tíz percet!

A völgy teli volt ingerült, sárgaképu emberekkel. A balmezőn egy pillanatra, mintha lélegzetet akarnának venni: fölállnak, nyújtózkodnak. Mégis feltűnik nekik, hogy Endrey Gyula egyszerre fölpattant s mint a kilőtt nyíl, csak röpköd egyenesen.

S már látják, hogy a tulsó ajtónál akkor iparkodik ki a folyosóra Plósz Sándor igazságügyminiszter. Endrey pedig éppen arra akar rohanni.

— Endrey, az Istenért!

Ijedten furódik a levegőbe a sikoltás. Hárman is elkapják, huszan utját állják.

A másik oldalon felhangzik:

— *Inzultálni akarja a minisztert!*

Abban a pillanatban tömött sorok fődik testükkel a minisztert, Endreyt pedig társai ijedten tuskolják vissza. De kiszakítja magát s halálpádatlan kiáltja:

— *Hagyjatok el!*

A egész alig tart tíz másodpercig, de abban az alig világitott teremben, melyet sok száz embernek a lélegzete sötétít, fülledt tétt: a dulakodás képe megdöbbenő. A folyosóról is visszajönnek az emberek s amint a dulakodók köré sereglenek, úgy rémlik, mintha egy gomolyba keveredett csatázók volnának. A karzatokon rémülten ugrálnak fel az asszonyok. Minden reszket a reszkető világitásban.

A kinos másodpercek eltelnének. S akkor Endrey fáradt mosolygással mondja:

— *Mit cibáltak? Nem akarom én a minisztert inzultálni. Azért akartam kimenni, hogy cigarettre gyujtsak, de nem hagyhatok. Van eszemben, hogy ilyen dolgra ragadtassam magamat.*

Valahogy megnyugodnak szavaiban. De a folyosón elárad a sokaság, amelyik nem tud Endrey szavairól, csak az incidenst látta s csak arra a precedensre tud gondolni, mikor Kubik keveredett olyan színbe, hogy Bánffy akarta inzultálni. Ezek fejszínülva gondolnak arra is, hogy hasonló esetben hány-szor nyitották meg s hány-szor kellett újra felfüggeszteni az emlékezetes éjjeli ülést. Ha most is úgy lesz! Hiszen akkor Szilágyi Dezső csak másnap tudta a csomót szerencsésen legombolyítani!

(A miniszteri szobában.)

Szell Kálmán miniszterelnök nem akart kísérletezni. Az első szünet alatt elindult, hogy megkeresse a szalát, amelyiken a csomót legombolyíthatja. Első sorban beszélt az igazságügyminiszterrel és meggyőződött róla, hogy annak szavaiból csak félreértés magyarázható ki sértést. Mikor ezzel tisztában volt, fölkereste Endrey Gyulát és a gyorsírói följegyzések segítségével felvilágosította, ami szintén nem volt nehéz. Mikor pedig külön-külön már rendbehozta a dolgot, akkor az elintéztést is nyélbe ütötte.

De ez nem ment valami gyorsan.

(Elnök néki.)

A tíz pernyi szünet pedig letelt, de félóra is elmúlt már az ülés felfüggesztése óta. A képviselők a folyosóról visszazállingóztak a terembe

s egy darabig csak győzték türelemmel. De mikor még mindig nem mutatkozott se elnök, se miniszter, a szélsőbal végre lázongani kezdett.

— Mit tárgyalnak annyit?

— Ki akarnak éhezteni!

— Hát ez tíz perc?

Pichler Győző meggyőződéssel kiáltott fel:

— *Félhárom van. Kérem, mi éhesek vagyunk!*

Olay Lajos tekintete az öreg Madarászra tévedt s valami jutott eszébe. Hirtelen bekiallított a zajba:

— *Éljen a korelnök!*

Huszan szótték tovább az ötletet:

— *Jósi bátyám, foglalj el az elnöki széket!*

Máskor is elnököltél már! Éljen a korelnök!

Madarász csak hajlongott és mosolygott, de nem volt kedve az elnöki székbe ülni.

Akkor Polónyi Géza megragadta a házszabályokat s egész komolyan beszédre fogott:

— Tisztelt uraim (nem mondhatta: t. Ház!)..

A házszabályok szerint ilyen esetben csak tíz percere lehet az ülést felfüggeszteni.

Haragosan zugta le a többség:

— *Ne komédiázzon! Nincs elnök, nem hallgatjuk meg!*

De Polónyi egy darabig csak beszélt, az ellenzék pedig biztatta Madarászt, hogy foglalja el az elnöki széket. S tréfákkal, apró indulatoskodásokkal, kisebb összeszólalkozásokkal telt az idő.

Mig aztán megjött Tallian és megnyitotta az ülést.

(Finále.)

— Az igazságügyminiszter kíván szólni! — jelentette az elnök.

S ekkor Plósz Sándor lojálisan és lovagiasan konstatálta a félreértést, mert amit ő mondott, csak föltelesen mondtotta és személyében nem akarhatia sérteni Endreyt, akinek jellemét nagyrabecsüli.

Általános helyeslés. Plósz még hozzátette:

— Ha egyébként Endrey ur személyes térré viszi az ügyet, ott ugyanis rendelkezésére fogok állani. Most már Endrey Gyula is megnyugodva szólt:

— *Ét vártam a miniszter urtól s ebben az eleg-tételben megnyugszom.*

Föllelégett az egész Ház s annyi vihar után három óraker be lehetett rekeszteni az ülést. De a sürgős interpellációk holnapra maradtak. Azok holnap is csak olyan sürgős interpellációk lesznek...

A képviselőház ülése február 9-án.

— Kezdeté délelőtt 10 óraker. —

Elnök: Tallian Béla.

A kormány részéről jelen vannak: Szell Kálmán miniszterelnök, Lukács László, Hegedűs Sándor, Plósz Sándor, Darányi Ignác, Wlassics Gyula, Cseh Ervin.

Elnök bemutatja Zákó István megbízó-levelét.

Kovács Pal előadó: Bemutatja a közlekedésügyi bizottság jelentését az Adria m. kir. tengerhajózási társasággal kötött szerződés becikkelyezéséről.

Elnök: Jelentem a t. Háznak, hogy a napirendet megelőzőleg Győry Elek képviselő ur a házszabályok-kér kér szót.

Azonkívül a napirendet megelőzőleg Endrey Gyula, Kubik Béla és Olay Lajos képviselő urak kértek szót. Végül sürgős interpellációt jelentettek be a marosvásárhelyi választás ügyében Papp Elek, Lakatos Miklós, Fáy István és Dienes Márton képviselő urak. (Helyeslés a szélsőbalon.)

Hentaller Lajos: Mikor kezdjük az interpellációkat?

Elnök: Indítványozza, hogy az interpellációkra 12 óraker térjen a ház.

(Házszabály-vita.)

Győry Elek megjegyzi, hogy felszólása tökéletesen a házszabályok értelmében történik. Tévédések igazoltatásában előfordulhatnak, de ezeknek nem szabad arra vezetniük, hogy a házszabályok megsértenek. Ez történt tegnap, mikor az ülés bezárzott, anélkül, hogy a házszabályok eklatáns megsértése reparálattott volna. Ezért vonult ki a Kossuth-párt, mert nem akart egy házszabályértést jelenléteivel megszentíteni. Barta Ödön indítványa nem célzott egyebet, mint hogy a tárgyalások nyugodtabb mederbe tereltesse, mert abban az igazgatóságban, melyet a megdöbbenő marosvásárhelyi eset hatása kellett, mindaddig, míg ennek előzményei teljesen kiderítve nincsenek, nyugodtan tárgyalni nem lehet. Napirendre vonatkozó indítvány fölött nem lehet más érteni, mint az elnöknek erre vonatkozó javaslatát. Ami tegnap Barta Ödön indítványával történt, nem egyéb, mint a pártközi egyezmény megsértése. Késztelen, hogy a felfüggesztési indítvány lelett el kellett volna rendelni a névszerinti

szavazást. Barta Ödön indítványa ugyanolyan kaliberű volt, mintha a Ház valamely tagja azt indítványozta volna, hogy október 6-án, vagy március 15-én ne tartson ülést. A Ház üléseinek felülgészését indítványozni kell, pl. egy kabinet lemondásakor. Kómiikus lenne ilyenkor az indítványt is előbb bejegyeztetni az indítványkönyvbe.

Polónyi Géza: Ne tartsák a Házat ostrom-állapot alatt!

Győry Elek: Józán ész logikája követelte volna, hogy a Ház tegnap Barta Ödön indítványa fölött határozzon. Nemcsak az indítvány tartalma, hanem a tárgy miatt is, amely miatt tételt. Aratlan embereknek folyt a vérük, ez csak elég ok arra, hogy a Ház komolyan foglalja közre. Szólok pártja nem akar senkit meghallgatni nélkül elítélni. A miniszterelnök a pártközi egyezmény tárgyalása alatt is kilitásban helyezte a tiszta választásokat és az adminisztráció tisztaságát.

Hegedűs Loránt: Ez házszabálykérdés?

Győry Elek: Az 1872-ik losonci választás óta folytonosan látjuk, hogy a csendőrök is korteshadul használtaknak fel. A választási elnökökről szóló intézkedéseket szükségesnek láttuk a kuriai bírásokodásban. De ugy látszik, ez sem elegendő. Nem fogunk megelégedni azzal, hogy a marosvásárhelyi vérengzésért egy csendőrt büntessenek meg, hanem súlyosan megrendszabályozandók azok, kik felelősök azért, hogy a törvények betartassanak.

Major Ferenc: El kell csapni a főispánt!

Győry Elek: Csak akkor nem fognak a csendőrök löni, ha látni fogják, hogy az utasítók sem kerülnek el a büntetésüket. Ugy látszik, a hárommillió forintos rendszerrel szemben most a tegyvercsővek millióit fogják alkalmazni. Nem akarunk mást, mint nyugodtan látni a dolgotban, de mikor azt tapasztaljuk, hogy ily kérdésben is házszabály-élosavárásokkal találkozunk, nem tarthatjuk meg nyugodtságotunkat.

A kérdés feltevése szabálytalanul történt. Mert megfordítva kellett volna azt megtenni. Először a házszabályi indítványt, azután az elnököt. Nem tartotta meg az elnök a házszabályokat.

Berzeviczy Albert: Ez nem áll!

Győry Elek: Berzeviczy képviselő ur is hasznoló szabályellenesen cselekedett, mint házalelnök, tehát nem hivatott értelmezője a házszabályoknak. (Helyeslés a szélső balon. Nagy zaj jobbfelől.)

Berzeviczy Albert: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) Egész röviden személyes kérdésben óbjatok csak felszólalni. Amidőn Győry Elek t. képviselőtársam az imént a házszabályok tegnap értelmezéséről szólvta azt mondta, hogy az az értelmezés a házszabályok élosavarása volt, az általános tiltakozás, amely ez ellen erről az oldalról azt hiszem méltán felhangzott, (Igaz! Ugy van! a jobboldalon. Mozgás a szélső baloldalon.) elragadt engem is, aki különben nem tartozom a Háznak gyakran közbeszólo tagjai közé és én is tiltakoztam a képviselő urnak ezen nyilatkozata ellen. Ez az én t. képviselőtársamat arra indította, hogy ellenem személyes támadást intézzem. Felhozta az én eljárásomat az elnöki székben, amelyről mindenkinek szivesen felelek és amelyet minden alkalommal tudtam is igazolni, hogy nekem szememre lobbantsa, hogy én legkevésbé vagyok hivatott és jogosított a házszabály-kérdésben mint auktóritás lépni fel. En viszont e részbeni hivatottságom megítélésére nem tartom hivatottnak t. képviselőtársamat. (Helyeslés a jobboldalon.) Azonban nekem magamnak semmi szándékom sem volt itt e Házban auktóritáséknál lépni fel. Ha auktóritás akartam volna lenni, akkor felszólltam volna. En semmi egyebet nem igényeltem magamnak, az én véleményemnek ebben az esetben, mint azt az auktóritást, a melyet megad a házszabályok ilyen értelmezésének az a körülmény, hogy a házszabályokat jónak látta így értelmezni nemcsak a Ház elnöke, nemcsak a Ház tagjainak tulnyomó nagy része, hanem azok a t. képviselőtársaim is, akik nemrég egészen ellentétben állottak velünk. Ók is kénytelenek voltak belátni a házszabályok ilyen értelmezésének helyességét. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon. Zaj és ellenmondások bal-felől.) Belátták azt azok, akik a házszabályok módosításában tevékeny részt vettek, belátták azt az ellenzéknek egy kiváló képviselője is, Ugron Gábor. (Igaz! Ugy van! jobbfelől.) Az az auktóritás tehát, amely e mellett a nézet mellett megszólal, nem az én személyes auktóritásom, hanem a házszabályok világos logikus értelmezésének megvédése a házszabályoknak minden erőszakos félremagyarázása ellenében. (Tézés és helyeslés a jobboldalon.)

Győry Elek: T. Ház! Személyes kérdésben kívánok szólni, miután ebben a kérdésben személyesen aposztroált engem előbb felszólalásában az én igen t. képviselőtársam. Nagyon sajnálom, hogy a képviselő ur ezt az alkalmat arra használta fel, hogy szavaimat egyszerűen azzal viszonzotta, hogy ő meg engem nem tart auktóritásnak. En nem is kívántam ezt az én igen t. képviselőtársamtól, hanem egyet mégis kértm volna tőle. Mert ő jól tudja, hogy itt bent a Házban és a Házon kívül is az ő képességeinek, az ő jellemének az illó tiszteletet mindig megadtam.

Berzeviczy Albert: Viszont!

Győry Elek: De azt az egyet megvártam volna tőle, hogy ha ilyent állít, bármily szerény tagja is vagyok ennek a Háznak, legalább olyan tényekre hivatkozott volna, mint amilyenekre én hivatkoztam. En csak éppen azért mondtam, hogy az tiltakozás volt, hogy nem facsárás, mikor beszédem elején és ismételtlen megmondtam, hogy senkit szándékos ki-játszással, facsárással nem vadolok. (Igaz! Ugy van! a szélső baloldalon.)

Horánszky Nándor: T. Ház! A házszabályokra való hivatkozással kérem a t. képviselőházat, hogy néhány percere szives türelmével megajándékozzon szíveskedék. (Halljuk! Halljuk!) Kérem kell ezt any-

nyival inkább, mert az az interpretáció, amelyet az előttem szóló t. barátom a házszabályok 153. §-ának adott, szoros összefüggésben van azokkal a békéttárgyalásokkal is, amelyeknek folytán és alapján a házszabályoknak új dispoziციókat megállapítottak. A régi házszabályok a 153. §. dispoziციóját nem tartalmazzák, hanem amiódan a békéttárgyalások folytak és a tudódláról történt a házszabályokra vonatkozólag a dispoziციó, ezen dispoziციó között a 153. §-ban is benne volt.

Polónyi Géza: *Melyik tudódláról?*

Horánszky Nándor: Akikkel tárgyalunk t. i. az akkori kormányprátról. (Zaj a szélső baloldalon.)

Polónyi Géza: *Az akkori tudódláról!* (Derültség a szélső baloldalon.)

Horánszky Nándor: *Mit akar ezzel a t. képviselő ur mondani?*

Polónyi Géza: *Nehogy azt higgyék, hogy mi propoziციókat! (Zaj jobboldalon.)*

Horánszky Nándor: *Eszem ágában sem volt! De elfogadták önök is!* (Tetszés jobboldalon.)

Madarasz József: *Elég rosszul tették!* (Zaj.)

Horánszky Nándor: Az más dolog! Történt pedig a dispoziციó abból a célból, hogy a Ház napirendjének megállapítása sem névszerinti szavazáshoz köthető, sem pedig ezen szavazás más napra halasztható ne legyen. (Élénk helyeslés a jobb- és a baloldalon.) Ezen az alapon történt az indítvány, ezzel szemben senki észrevétel nem tett és ezen az alapon tárgyalunk.

Első alkalommal a 153. §. tartalmát nem fogadtuk el. Nem fogadtuk el még akkor sem, a midőn afelett négyen, tudniillik t. barátaim, gróf Tisza István, báró Fejérváry Géza, György Elek és én tárgyalunk, ahol Polónyi ur jelen sem volt. (Élénk derültség a jobb- és baloldalon.)

Polónyi Géza: Hát én azt mondtam, hogy jelen voltam? (Nagy zaj és derültség a jobb- és baloldalon. Élénk csevegés. Halljuk! Halljuk!)

Horánszky Nándor: Ezen négyes bizottságban tárgyalunk a házszabályok dispoziციóját felett és ez képezte szubstruátumát a későbbi tárgyalásoknak is. (Halljuk! Halljuk!)

Midőn a tárgyalások legutolsó stádiumában az igen tisztelt miniszterelnök ur vette át a tárgyalások vezetését, akkor történt, hogy az ő kívánására — mintán előzőleg mi nem fogadtuk el — lett ez a 153. §. a házszabályokban elfogadva és mindnyájunk által neki és a Háznak — miként mondatott, koncesszió-képpen — megadva.

Már most, t. képviselőház, mi volt az alapja a tárgyalásoknak, amelyekkel szemben semmi kifogás nem tetetett? Alapja az volt, hogy sem a napirend megállapítása névszerinti szavazáshoz köthető, sem pedig a szavazás más napra halasztható ne legyen. (Ugy van! Ugy van! jobboldalon.)

György Elek: *Nem is akarja senki!* (Zaj jobboldalon.)

Horánszky Nándor: Már pedig, ha az az interpretáció a szakaszunk, amit György Elek képviselő ur felállított, megállana, akkor a házszabályok ezen szakaszának semmi néven nevezendő értelme nem lenne. (Zajos helyeslés a jobb- és baloldalon. Ellentmondások a szélső baloldalon.) Mert valahányszor a t. elsőnkünk dispoziციóját a napirendre megteszi, mindenkor felállhat valaki és bármilyen pretextus alatt, (Igaz! Ugy van! a jobb- és baloldalon.) legyen az fontos vagy nem fontos, kivánhatja, hogy a Ház elsőnkének dispoziციójával szemben azon a napon, amelyet tárgyalásra kitűzteni kívánt, ülés ne tartassék. Ezen a módon, ezzel az eljárással minden napirendnek megállapítása kijátszható lenne. (Hosszantartó zajos helyeslés a jobb- és a baloldalon. Élénk ellentmondások a szélső baloldalon.)

Már most azt mondják, hogy az az indítvány, amelyet Barta Ödön t. képviselőtársam a tegnapi napon tett, önálló indítvány; és mint önálló indítvány hozatott be oly célból, hogy a Ház ülését ne tartson. Hát, kérem, tegyünk különbséget. Ha valaki a napirend kiütésénél bármilyen incidensből kifolyólag önállóan, tehát napirend nélkül kívánja azt, hogy a Ház ekkor vagy akkor ülést ne tartson, a felett tárgyalhatunk, a felett szavazás is történhetik, de a napirenddel kapcsolatban, bármilyen indítvány legyen is, azzal kapcsolatban semmiféle ilyen indítvány megállapítást névszerinti szavazáshoz kötni nem lehet. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.)

Mi történt a tegnapi napon? Történt az, hogy a Ház igen t. elsőnk a napirendre vonatkozólag előterjesztést tett. Igaz-e az, vagy nem igaz? (Felkiáltások a jobboldalon. Ez igaz!)

Mikor ez megtörtént, akkor t. barátom, Barta Ödön felállott és egy indítványt nyújtott be. Hogy ez ellenindítvány, melékindítvány, vagy miféle indítvány, azt méltóztassék meghatározni, de a célja az volt, hogy a napirenddel szemben egy más napirend állapíttassék meg. (Ellentmondás a szélső baloldalon. Élénk helyeslés jobboldalon.) Más napirendet akart. A terminus tekintetében más napirendet. (Igaz! Ugy van! jobbról. Zajos ellentmondások a szélső baloldalon. Élénk csevegés. Egy hang a szélső baloldalon: A terminus akarta elapadni!) Tehát napirendet indítványozott a terminus elapadása tekintetében. (Felkiáltások a szélső baloldalon: Ez már más!) Mondom, tehát a terminus tekintetében egy indítványt nyújtott be. (Ellentmondások a szélső baloldalon.) Engedelmet kérek, t. képviselőház, én még nem látam sohasem olyan napirend megállapítást, amikor az ülésnek ideje kitűzöttik, de az ülésnek tartalma nincsen. Viszont megfordítva, olyant sem látam, amikor meg van állapítva a napirend tartalma, de az ülés napirendje meghatározva nincsen.

Barta Ödön: Hát az olyan ülés, amelyre napirend megállapítása van kitűzve?

Horánszky Nándor: Nagyon téved Barta t. képviselőtársam, mert még az ilyen ülésnek is meg van a napirendje, tudniillik a legközelebbi ülés napirendjének a megállapítása. De semmiféle tartalom nélküli napirend nem létezik. Eppen azért e kétót, az időt és a tartalmat egymástól elválasztani nem lehet. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Ilyen körülmények között visszatérnek, tiszteit képviselőház, oda, a honnan kiindultam, hogy miután a békéttárgyalások alapját a jelzett cél képezte és az egyezkedés ezen fordult meg és az ellen kifogás nem tetetett soha, hogy a napirendre vonatkozó intézkedés névszerinti szavazáshoz kötni ne legyen, sem pedig a szavazás másnapra halasztható ne legyen, én t. képviselőház, bona fide akkor sértésem meg a házszabályt, akkor szegtem annak a nyakát és akkor szegtem meg a paktumot, ha másként járnék el, mint a hogy a Ház a tegnapi napon eljár. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Polónyi Géza: Géza kijelenti, hogy nem volt a négyes bizottság tagja tehát nem vehetett részt a tárgyalásokban. De az csak véleményező bizottság volt és nem intézkedő. Szólt tudta a házszabály-revizio kérdésénél is, hogy a jövődől házszabályának az ellenzékét védeni kell; viszont Horánszky már akkor gyanított, hogy a saját érdekében, a többség javára revidálja őket.

Nem a 153. hanem a 154. §. szerinti akarja megbirálni a kérdést. Konstradisztingvál ez a két szakasz. Az egyik megállapítja, hogy a tárgyalás: rend ni legyen, mi legyen az ülés tárgya, — a másik az idő felett határoz. (Igaz! Ugy van! a szélső baloldalon.) A 153-ik szakaszra vonatkozólag kimondja, hogy csak egyszerű szavazásnak van helye; a 154. szakasz az, amely határozatot rendel az időre vonatkozólag, amely megmondja, hogy a képviselőház e fölött is határoz, itt azonban nem köti a házat egyszerű szavazáshoz tehát itt névszerinti szavazásnak is van helye. (Igaz! Ugy van! a szélső baloldalon.) Ez csak világos. (Igaz! Ugy van! a szélső baloldalon.)

Horánszky Nándor: *Nem áll!*

György Elek: *Ez sem áll!*

Polónyi Géza: Nem arról van szó, mit tárgyaljunk ma-nap, hanem arról, mikor tartson a Ház ülést, mikor nem. Erre nézve a házszabály nem köti meg a szavazást, ennek folytán ennek az általános szakasznak az alapján névszerinti szavazásnak kétségtelenül van helye. (Igaz! Ugy van! a szélső baloldalon.)

Horánszky Nándor: *Nem áll!*

György Elek: *Ez sem áll!*

Polónyi Géza: Nem arról van szó, mit tárgyaljunk ma-nap, hanem arról, mikor tartson a Ház ülést, mikor nem. Erre nézve a házszabály nem köti meg a szavazást, ennek folytán ennek az általános szakasznak az alapján névszerinti szavazásnak kétségtelenül van helye. (Igaz! Ugy van! a szélső baloldalon.)

(Személyes kérdésben!)

Horánszky Nándor: Személyes kérdésben kívánok néhány szót szólni. (Halljuk! Halljuk! a jobb- és baloldalon.) Nem tudom, hogy t. képviselőtársam annak idején a házszabályokat milyen mentális rezervációval tárgyalta.

Polónyi Géza: Nem szokásom azzal tárgyalni! (Felkiáltások a baloldalon: Maga mondta!)

Biró Lajos: *Beismerte!*

Ivanka Oszkár: *Maga mondta! Azzal kezdte beszéléssel!*

Polónyi Géza: *Azt nem mondtam!*

Horánszky Nándor: O egy differenciát konstaltt ön maga közt és köztem: a differencia szerinte abban állott, hogy én már akkor aspiráltam arra, ami aztán bekövetkezett.

Polónyi Géza: Nem aspirált, de tudta, hogy bekövetkezik!

Horánszky Nándor: Mindegy, de mondta. A t. képviselő ur így tárgyalhat, megengedem, de én nem tárgyalok így. Nem is lehet.

Mit akar bebizonyítani t. képviselőtársam? Azt, hogy ha rezervációval tárgyalnánk, nem tudnám jelezni a t. képviselő urat. Erre nem aspiráltam, nem is aspirálók. Amit ott mondtam azt mindenki hallotta; ha tetszett neki, elfogadta, ha nem tetszett, nem fogadta el; hátsó gondolatom nem volt. (Helyeslés a bal- és jobboldalon.)

Polónyi Géza: Nem is mondtam!

(A miniszterelnök felvilágosításai.)

Széll Kálmán miniszterelnök: T. Ház! (Halljuk! Halljuk! Nagy zaj. E nők ismételen csevegés! Nekem is az a nézetem... (Halljuk! Halljuk! Zaj.)

Előnk: (Ismételen csevegés.) Csevegés kérek!

Széll Kálmán miniszterelnök: Nekem is az a nézetem, hogy a képviselőház tegnapi határozata, illetve az előnk ur enunciaciója egészen a házszabályok szellemében és értelmében helyesen történt. (Helyeslés a jobb- és baloldalon.) Nem hivatkozom előzetes négyes, vagy nem négyes tárgyalásokra. (Halljuk! Halljuk!) Nem hivatkozom előzetes diskusszióra, előzetes négyes, vagy kisebb bizottsági, előkészítési céljából történt tárgyalásokra. Egyszerűen hivatkozom arra a házszabályra, amely előttem van, amelyet a képviselőház a maga egészében elfogadott. (Igaz! Ugy van! a jobb- és baloldalon.) Ez a házszabály pedig úgy keletkezett, hogy — amit méltóztattik tudni — a házszabály reviziojának kérdése képezte azon előzetes tárgyalások egyik pontját, amelyek éppen most két éve folytak. (Halljuk! Halljuk! Zaj.)

Voltak ennek a Háznak tárgjai, akik a házszabály-revizio t. i. értelemben kívántak teljesíteni, hogy a házszabályok gyökeresebb és mélyebbrenet változtatásoknak legyenek kitéve, a Ház tanácskozási rendjének kisebb vagy nagyobb megszorítása legyen célba véve. En, mikor kezembe vettem ezen tárgyalások vezetését, célul azt tűztem ki magamnak és mindenkinék, aki hallani akarta, megmondtam, hogy nekem az a célom, hogy a házszabályból minden elimináltassék, ami az úgynevezett technikai obstrukciók lehetővé teszi. En nem akartam odáig menni, mint sokan akartak; én nem akartam a klotür kérdésével és egyéb megszorításokkal foglalkozni, hanem célul tűztem ki magamnak, hogy azt a nemét a tanácskozási rend megrátlásának, amit vulgáris néven technikai obstrukciónak nevezünk, azt a nemét a tárgyatlan és ok nélkül való huzavonának, ami akkor divatban volt, elimi-

náljuk. Ezen pontot illetőleg az volt a nézetem, hogy a napirend megállapítása minden parlamentáris testületben, de nem csak abban, hanem másban is, amely komolyan akar dolgozni, oly feladat, melyet az ülés végénél kell végezni, amelyet egyéb címenek és ürügyek alatt elhuzni, határozat tárgyat képező dolgokkal odább tolni, illetve néha még a határozathozatásokat is megrátlani: a normális tanácskozási rendnek célja és feladata nem lehet. (Zaj a szélső baloldalon.) Azért egészen határozottan és világosan megmondtam, hogy a 153. §-t levettem akarom a következő szöveggel, melynek, az én nézetem szerint, világos értelme az, hogy mikor a Ház napirendjének megállapítására megtörténik az indítvány, a felett csak négy tag nyilatkozzék és utána a Ház szavazzasson, még pedig egyszerű szavazással. En soha mást nem akartam, soha ez alá mást szubsztumálni nem akartam, soha sem voltak erre nézve semmiféle hátsó gondolatam; én azt akartam, hogy a napirend megállapítására oly stringens rendelkezés legyen házszabályunkban, hogy az utána következő ülés napirendjét mindenképp meg lehessen állapítani. (Zaj a szélső baloldalon Felkiáltások: *Nem arról van szó!*) Ez egyszerűen teljesítve lett a tegnapi határozattal. Az indítvány megtörtént, a házszabályok értelmében megengedett számú képviselő hozzászólt és akkor az előnk kimondta a határozatot.

Amit Polónyi képviselő ur felhoz, az nagyon körömfont okoskodás, hogy tudniillik, vannak napok és ünnepek, mikor a napirendről nem határozunk. (Zaj a szélső baloldalon.)

Olay Lajos: Az a kérdés, elbocsátotta-e a főispánt?

Széll Kálmán miniszterelnök: Engedelmet kérek, a napirendről akkor is határoz a képviselőház, ha kijelenti, hogy egy vagy két hét mulva, legközelebbi ülésében fogja a napirendet megállapítani. Ez a napirend fölött való teljes határozathozatalt, csak hogy nem tűznek ki tárgyat, hanem azt hogy azon a napon jogját a napirendet megállapítani, tehát a napirend: a legközelebbi ülés napirendjének megállapítása. En kérem a t. Házat, hogy ne méltóztassanak hozott határozatokat utólagosan kérdés tárgyává tenni, mert ez messze vezetne és nem gondolnám, hogy a kisebbségnek is érdekében állna ily veszedelmes és preüdiciosus dolgot kívánni a képviselőháztól. En kérem, menjünk át végre a napirend előtti felszólalásokra. (Helyeslés és derültség jobboldalon.)

(Helyreigazítás.)

György Elek: A t. miniszterelnök ur nem is tudja, miről volt tegnap szó, mert tegnap nem a napirendről, hanem a jelöltjesztési indítványról volt szó. Ha én a határozatot akartam volna megtámadni, felszólaltam volna a jegyzőkönyv hitelesítésénél; de erre jogom nem volt, mert a jegyzőkönyv helyesen volt felvéve úgy, amint az előnk ur feltette a kérdést. A kifogás az ellen tetetett, hogy a jelöltjesztési indítványt nem bocsátotta szavazás alá a 154. § értelmében. (Helyeslés a szélső baloldalon.)

Előnk: Azt hiszem, a t. Ház egyet fog velem érteni, hogy a házszabályok 157. §-a szerint a Ház határozataival szemben semmiféle óvnak vagy ellentmondásnak helyt nem adhatok. (Felkiáltások a szélső balon: *Nincs határozat!*) Együttal György Elek t. képviselő urral szemben kénytelen vagyok kijelenteni, hogy a házszabályok rigorózus alkalmazását tegnap gyakorolva, ma 24 óra után, azon meggyőződésben vagyok, hogy azt helyesen és korrektül alkalmaztam. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Ellentmondás a szélső baloldalon.)

A marosvásárhelyi sortás.

Endrey Gyula: Marosvásárhelyen (Halljuk! Halljuk!) már maga az a dolog is méltán közfelháborodást keltett, — és itt kezdődik a főispán kezdése ebben a választásban — hogy Marosvásárhely sz. kir. város megüresedett főkapitányi állásába egy okleveles gyógyszerész nevűek ki; arra a fontos és sok tekintetben bizalmasan mondható állásra, amelyre a polgároknak legszentebb javai vannak bízva tehát egy olyan embert neveztek ki a főkapitányi állásra akinek a gyógyszerészeti oklevelén kívül más kvalifikációja nem volt. (Igaz! Ugy van! a szélső baloldalon. Ellentmondások jobboldalon.)

Mindjárt átterek arra is. Kvalifikációja az volt még, hogy itt képviselővé idején Pulszky Ágost képviselőtársam kezébe privátum letele a jogi vizsgálatot. (Derültség.)

Ez volt az első botrány, mert e felett a polgárság igenis méltán megbotránkozott. Mikó Árpád főispán azonban nem egyedül ezen cselekményével, hanem egyéb közgazgatási vétségeivel és mulasztásaival is méltán felkelte maga ellen a polgárság felháborodását. Mert a polgárság, mikor egy véletlen incidens esz szomorú eset következtében nemcsak az egyik, de a másik kerületben is megüresült Marosvásárhely városának országgyűlési képviselői állása, mindjárt azt tapasztalta, hogy itten szakasztott olyan módon akarták csinálni a választásokat, mint a hogy Banffy Dező idejében csinálták. (Igaz! Ugy van! a szélső baloldalon.)

Az első kerületben a tisztviselői szavazatok nemcsak sokat ponderálnak, hanem dominálnak is. Igen ám, de ha azokat nem presszionálják, ha azoknak a tisztviselőknék szabad tetszésére bízzák, hogy részt vegyenek-e a választásban, vagy pedig nem, hogy egyik vagy másik jelöltre szavazzanak, egészen más lett volna ott is az eredmény. De ott úgy bánnak a hivatalos szavazatokkal, mint hogy ha azok belajstromozott kormánypárti szavazatok volnának, amelyeket a hivatali főnök leadthat arra a kormánypárti jelöltre, akit állóléptnek, akár tetszik nekik, akár nem.

Maguk panasztolták egységnek, mily szertelen presszióval kényszerítették őket arra, hogy szavazatukat kivétel nélkül beadják; még pedig kényszerítették

igen t. miniszter urak innen Budapestről, a központból, a miniszteri bürokráciáról. (Nagy zaj és mozgás a szélső baloldalon. Felkiáltások a szélső baloldalon: Erre körölni nyilatkozatot! Elnök cseppet.)

Fáy István: Ez a koronája ennek a rendszernek! (Zaj.) Ki volt az? Követeljük, hogy erre nyilatkozzanak! (Zaj.)

Báró Fellitzsch Arthur: Csak egynek a nevéét kérjük, aki presszó folyótán szavazott!

Endrey Gyula: Hát kérem, mindjárt szolgálók! Szentiványi Kálmán t. barátom is ott volt, Zeyk Gábor is... (Zaj a jobboldalon.)

Szentiványi Kálmán: Én bírtokos vagyok Marosvásárhelyen és választó!

Endrey Gyula: A világrét sem vonom kétségbe választói jogosultságát. Képviselőválasztó és lent volt. (Zaj a jobboldalon.)

En az első kerületben voltam bizalmi férfi. Itt a választók listája megmutatja, hány hivatalnok szavazott le és hogyan szavaztak. De nem erre helyezem a súlyt, hanem a saját fülem hallatára a mellettem ülő kormányparti bizalmi férfiak megjegyzéseire: *No ebből sem lesz soha ajándék.* (Derültség a jobboldalon. Mozgás a szélső baloldalon.)

Ploss Sándor igazságügyminiszter: *Ez nem politika kérdése!*

Endrey Gyula: Én a közvetlen tapasztalataimat adom elő. Azt is megemlítem, hogy én vettem védelmembe a t. igazságügyminiszter urat és azt mondtam: (Folytonos zaj. Elnök cseppet.)

Boosánatot kérek, hogy mernek az urak ilyet még csak fel is tételezni Magyarország igazságügyminiszteréről, hogy őt a kinevezéseknél beolygósolná az, hogy egy bírósági hivatalnok, vagy tisztviselő, vagy bíró milyen pártba szavaz? Én mondtam az uraknak egy példát, amikor még nagyobb ellentétek voltak a politikai harcokban felkeltek. Eger városában volt a választás *Jókai Mór és Szederkényi Nándor* között és Szederkényi Nándorra, több bírálóval együtt maga a járásbírószágot vezette, *Kossa Kálmán* is lezavazott és nem tett bele egy esztendő, *királyi táblai bíró* címet és jelleget kapott. (Fülkiáltások a jobboldalon: *Nos hát!*) De tessék meghallgatni, hogy mit mondtak erre az urak a kormányparti urak. (Halljuk! Halljuk! a szélső baloldalon.) Azt kérem, hogy *ez Szilágyi Dezso idejében volt.* (Elnök derültség, felszédés és éljenzés a szélső baloldalon.)

(A bíróság szavazata.)

A királyi törvényszék elnöke, amint én Marosvásárhelyt szavahihető, tisztességes polgároktól értesültem, törvényhatósági bizottsági tagárságról leköszönt, azt mondván, hogy amíg Geréb Béla polgármester, addig a törvényhatósági bizottságra nem reflektál, nem akarván, hogy azon visszaélésekből és mulasztásokból, amelyeket ezen idő alatt elkövettek, ő ne csak egy parányi részecské is háruljon. (Felkiáltások a szélső baloldalon: *Gratulálunk az új párttaghoz!*) A törvényszéki elnök tehát nem igen lelkesedett ezért a jelölést s amint értesültem, el is utazott Marosvásárhelyre azzal a szándékkal, hogy a választás végéig vissza sem megy. Amint azonban értesültem, a törvényszéki elnök sajnálatlalt bár, de ezen szándékát keresztül nem vihette, mert vissza kellett mennie és nemcsak magának, de az egész törvényszéki személyzetnek a kormánypart jelöltje mellett le kellett szavazni. (Nagy mozgás a szélső baloldalon.)

Ploss Sándor igazságügyminiszter: *Nem igaz, hogy kellett!*

Olay Lajos: A főispánok így csinálják! Ez így van! A főispánok így csinálják a miniszter nevében! Ez így van! Elég szegény! (Nagy zaj.)

Endrey Gyula: Így beszéltek ezt Marosvásárhelyen.

Elmondja a választási előintézkedéseket, majd azt mondja hogy veszteségek is történtek. Kolozsvárról 12.000 koronát küldöttek.

A marosvásárhelyi választásokat (Halljuk! Halljuk!) Mikó Arpád főispán, Geréb Béla polgármester, Bernády György győztes rész-írókapitány (Derültség a szélső baloldalon.) és az a Csiky F. Károly tojás-nagykereskedő választási elnök (Nagy derültség. Mozgás a szélső baloldalon.) vezették.

A tágas, nagy főterem, a városi tanács-házban történtek meg a választások, még Bánffy idejében is katonaság közbenjötté nélkül. (Mozgás a szélső baloldalon.) És most mit csináltak? A második választókerület választását a piacra elvitték; eldugták egy olyan zugutába, amelyet a főtérről és a város egy részéből csak kerülő utcákon át lehet megközelíteni. (Mozgás a szélső baloldalon.) Az Iskola-utcában, az ugynevezett polgári iskolákban helyezték el a választási helyiséget és kirendelték egy zászlóalj gyalogságot, egy lovascsapatot, egy csapat csendőrséget. (Mozgás és nyugtalanság a szélső baloldalon.)

Kossuth Ferenc: Micsoda jögen a csendőrség?

Endrey Gyula: Mi történt azután 12 és 1 óra közt, mikor a huszárok a térről visszavonultak? Számra nézve veszedelmes, nagy tumultus nem volt ott, lehetett 30-40 férfi, 60-60 gyermek, nő és efféle; száz, százhusz kiváncsi, akiket nem eresztettek be az Iskola-utcába, akik ezért, mint szokás, a legközelebbi térről néztek az eseményeket, néztek, hogy mi lesz és különösen, hogy mit akar a rengeteg karhatalom, huszárság, katonaság, csendőrség, holott Marosvásárhely — t. képviselőtársam jól tudja — az ilyenhez még nem volt hozzászokva.

Molnár János: *Most!* (Mozgás a szélső baloldalon. Felkiáltások: *Most!*)

(Hol a miniszterelnök?)

Endrey Gyula: Akkor mi történt? Szavahihető tanukkal igazolható a t. miniszterelnök ur előtt. (Nagy mozgás a szélső baloldalon.) Az történt, hogy amikor a huszárok hátra tölték a népet... (Nagy

zaj a szélső baloldalon. Felkiáltások: Nincs itt a miniszterelnök! Hol a miniszterelnök?! Hol a belügyminiszter? Hívják be! Ne beszélj!)

Elnök: (Ismételt cseppet.) Csendet kérek!

Olay Lajos: Hadd jöjjön be a miniszterelnök!

Hadd haljia!

Elnök: Majd be fog jönni! Csendet kérek!

(Nagy zaj.)

Lakatos Miklós: Addig ne beszélj!

Elnök: Méltóztassék folytatni! (Zaj.)

Molnár János: Kérünk öt percet!

Elnök: Ne legyenek nyugtalanok a t. képviselő urak. Azt csak nem követelhetik, hogy a miniszterelnök ur itt üljön az egész idő alatt, különben mindjárt be fog jönni. Kérek csendet!

Kubik Béla: *Hozzák be!*

Elnök: Kérek csendet egy pillanatra, képviselő urak! (Zaj a szélső baloldalon. Felkiáltások: *Hozzák be!*) Méltóztassék meghallgatni az elnököt, jogom van ahhoz. A miniszterelnök ur ebben a percben távozott, hogy *ugyannebben az ügyben intézkedéseket tegyen;* azt tehát impuálni, hogy... (Nagy zaj a szélső baloldalon. Felkiáltások: *Hozzák be!*) Legyenek nyugodtan a képviselő urak, rögtön be fog jönni a miniszterelnök ur! (Széll Kálmán miniszterelnök a terembe lép.) Különbözik ime, itt is van. Tessék folytatni!

(A zavargás.)

Endrey Gyula: Hogy az esetnek miként történt leolajását szavahihető szemtanúk előadására nyomán folytathassam, ott folytatom, hogy amint a huszárok a Kossuth Lajos-utcából vissza bevonultak az Iskola-utca és a közönség ott állt azon a helyen, melyet a huszárság is részére kijelölt egyszerre az Iskola-utca 10-12 csendőr jön ki feltűzőt szuronyral, készenlétben álló fegyverrel és ott frontot csinál. Akkor jön egy kocsis, szemben a Kossuth Lajos-utának másik oldaláról, hogy bekanyarodjék az Iskola-utca. Valami notárius kormánypartit kortest láttak rajt ülni, aki Budapestről direkt leutazott (Mozgás a szélső baloldalon), valami agrár-bankbeli hivatalnok volt. Repül egy hógomolyag, mely állítólag célját tévesztette és a kocsis helyett egy csendőrnök az alsó ajkát érte és megverzte.

Visontai Soma: O felségét a csendőr érte!

Endrey Gyula: Igazságos akarok lenni. Azt is mondják, hogy nem hógomolyag volt az, hanem jégesap, sőt tovább megyek, azt is mondják, hogy kő volt, akkora, mint az öklöm. De megengedem, hogy kétszer akkora volt, mint a fejem és kérem, hogy ilyen incidens után szabad-e 10-12 csendőrnök előleges felszólítás nélkül (Nagy zaj a szélső baloldalon. Felkiáltások: *Ez a gyalázat!*) azonnal szuronyt emelni és a békés polgárokat löni? (Nagy zaj a szélső baloldalon.)

Hát nem igazság-e ez, nem a legalábbvaló gyilkosság-e ez? (Igaz! Ugy van! a szélső baloldalon.) Állítólag a közönséget vissza akarták szorítani, de, aki elől állott, az nem mehetett hátra, hanem önkéntelenül is a csendőr szuronyhoz kapott, mint ahogy egyik polgár a csendőr szuronyát megkerülte és azt mondta: *Tisztelt barátom, nem látja, hogy magyar emberek vagyunk? — feljebb emelte a szuronyos puskát és ez lehetett a szerencséje, mert a feje fölött repült el a golyó.*

A csendőrség megtámadásáról lett volna szó? Egyik megfogta a szuronyt, mert nem tudott hátrálni s azt mellen lökte. Egyszerre ez után a csendőr után mint a dioropogás 12 lövés hallatszott el, egy csomó ember vérében összehullott a téren, a csendőrök pedig álltak, mint akik jól teljesítették kötelességüket és vártak addig, míg nagy sokára rendőrtisztviselő is mutatkozott a láthatáron, akinek aztán beszámoltak a pecsenyékkel és mint akik jól végeztek, katonásan vállukra tették a fegyvert és eldelfirolták. (Nagy nyugtalanság és zaj a szélső baloldalon.)

Igy történt a marosvásárhelyi vérengzés.

T. Ház! Kit terhel ezekért a szépséges választási állapotokért és ezért a választási vérengzésért a felelősség? (Halljuk! Halljuk! a szélső baloldalon.) Marosvásárhely közönsége, független polgársága megbízott azzal... (Nagy zaj a jobboldalon.)

Elnök: (Cseppet.) Csendet kérek!

Endrey Gyula:... hogy itt a marosvásárhelyi részrehajlatlan közvéleményt ismeressem. Marosvásárhelyen első sorban is a főispánok oklajak, (Zajos helyeslés a szélső baloldalon.) mint a visszaielégek kutyorrasát, mint aki a választásokat együtt dirigálta a választási elnökkel, a választási helyet vele együtt állapította meg, együtt adtak jó tanácsot és együtt intézkedett annak a szokatlan, szükségletti karhatalomnak kirendelése iránt. (Nagy zaj a szélső baloldalon.)

Vádolja másodsorban a marosvásárhelyi közvéleményt, és méltán, Bernády Györgyöt, a város főkapitányát. (Zajos helyeslés a szélső baloldalon.)

A képviselőház és a magyar közvélemény ezek fölött a botnyános, galád és gyalázatos események fölött napirendre nem térhet. (Hosszantartó zajos helyeslés a bal- és szélső baloldalon.) Azért tartottam kötelességemnek, hogy közvetlen tapasztalásaim alapján a képviselőház előtt felszólaljak, hogy a miniszterelnök urnak én is tudomására hozzam tapasztalataimat és felhívjam figyelmét arra, hogy itt egy menthetetlen gazdaságról van szó, (Zajos felkiáltások a szélső baloldalon: *Igaz! Ugy van!*) amelyet ő felhivatalos jelentésekkel az ország és a nemzet közvéleménye előtt el nem tussoltathat. (Igaz! Ugy van! a szélső baloldalon.) Es remélem is, hogy eltussoltani nem fogja. (Hosszantartó zajos helyes és a szélső baloldalon.)

Elnök: az ülést öt percre felfüggeszti.

(Szünet után.)

Kubik Béla: azok után, amiket Endrey elmondott, rövidebb szabja felszólalását. A választás előtt való nap elmentek az elnökhöz s megkérdezték, milyen

rendszer szerint fogja vezetni a választást. Az elnök azt felelte, hogy a törvény szerint. Kérdezte, fog-e passe-par-tout kiadni. Azt felelte: igen. Holott ez a törvényben nem foglaltatik. És az ellenzék kapott négyet, a kormánypart pedig tőmérdek sokat. Azonkívül az elnök kijelentette azt is, hogy a záróra után is leszavaztat akár hatvan embert is, ha ő azt jónak látja. Az incidens keletkezése szerinte ez volt: Több kormányparti kortes megtámadta az elnökséget, üritesse ki az utcákat. Intézkedett. És háromnegyed egykor jöttek jelenteni, hogy löttek. Az elnöknek ő neki kellett megmagyarázni, hogy joga van a választást felfüggeszteni. A csendőroktől ő kérdezte meg, mi történt. A csendőrök elmondták, hogy dulakodás támadt, el akarták venni tőlük a fegyvert, egyiktől — amint mondták — el is vették, egy csendőr pedig ökölnyi kavicsot vett elő zsebéből, azzal, hogy ezt hozzávágta valaki a tőmérből. Ennek a csendőrnök az ajakán egy karcolásforma sebt volt, amely legalább az ő nézete szerint, aligba támadt a kavicsotól.

Bélgó Ferenc: Azt a kavicsot a főispán adta a csendőrnök!

Kubik Béla: A továbbiakban a választás rendben folyt le s felelőssé teszi a miniszterelnököt és közeget.

Elnök: A miniszterelnök ur kíván szólni. Méltóztassanak helyükre menni, t. képviselő urak. (Helyre! Helyre!)

A miniszterelnök beszéde.

Széll Kálmán miniszterelnök: T. Ház! (Halljuk! Halljuk!) Nagyon sajnálom, hogy hivatalos okból tegnap jelen nem lehettem az ülésen, nem volt alkalmam azonban, mielőtt a kérdés itt e házba behozzátott, arra vonatkozólag nyilatkozzam arról, mi a fellegadásom a kérdéssel szemben, mit vélek teendőknek és mit tettem eddig? (Halljuk! Halljuk!) Ma is a felszólalt t. képviselő urak előtt akartam szólni, hogy mindjárt az első percben, amely nekem erre alkalmat ad, meg is ragadjam ezt az alkalmat, hogy a Házban azonban, rögtön az ülés megnyitása után nyilatkozzam. De a t. képviselő urak, akik jelen voltak a választáson és akik személyes impressióikat akarták előadni, maguk nyilvánítták előttem óhajukat, hogy előttem kívánok szólni és én ezt az óhajukat respektáltam, (Helyeslés.) mert nem akartam utját állani annak, hogy mielőtt én e kérdésben felszólalok, azok a t. képviselő urak elmondják impressióikat és nézeteiket, akik jelen voltak a választáson. (Halljuk! Halljuk!)

En, t. képviselőház, nem fogok azokra még csak egy megjegyzéssel sem válaszolni, amiket Kubik Béla s Endrey Gyula t. képviselő urak előadni szívesek voltak, bár egy kicsit csábít az a konklúzió, amelyet Kubik Béla képviselő ur mondott, amikor felhívja közvetlenül a megelőző mondatban azt, hogy ő tudja, hogy ott az a benyomás volt elterjedve, hogy a kormányparti bizottsági tagok félték attól, ha még több kormányparti szavazó jönne, mi fog történni. (Mozgás a jobb- és baloldalon. Zaj a szélső baloldalon.) Viszont konstatalja, hogy a szerencsétlen eseményen és incidensen kívül a választási eljárás egészen korrekt volt, de azért mégis mindezekért a miniszterelnök felelős. (Igaz! a szélső baloldalon.)

Major Ferenc: Miért hagyta meg a főispánt?

Széll Kálmán miniszterelnök: Mindezek dacára, bár csásos volna e logika tekervényeivel foglalkozni (Nagy zaj a szélső baloldalon. Elnök cseppet.) és kicsit megvizsgálni, hogy ez a konklúzió helyese-e, logikus-e és ráim illik-e, én annyira akarok minden politikai vonatkozású kérdéstől most tartózkodni, hogy, mert erre (Mozgás a bal- és szélső baloldalon.) lesz alkalmam visszatérni, én ilyenmód megjegyzésekkel és reflexiókkal a nyilatkozatot, amelyet teendő leszek, nem akarom megzavarni. (Helyeslés jobboldal.) Nem akarom kibővíteni, nem akarom színezni (Halljuk! Halljuk!), a legobjektívebben és legtergyilagosan akarok nem is vitatkozni, nem is fejtegetni, hanem tisztán csak nyilatkozni (Halljuk! Halljuk!) a jobb- és baloldalon.) a kérdésnek mostani stádiumában amikor a t. Ház nincsen hivata — mert napirend előtt van — határozatot hozni és mikor előttem áll az interpelláció egész sora.

Pichler Győző: Ily bevezetést kellett volna csinálni Marosvásárhelyen is! (Zaj. Elnök cseppet.) A csendőrök nem csináltak ily bevezetést! (Nagy zaj.)

Elnök: Pichler képviselő urat kérem, ne szóljon olyan gyakran közbe! (Halljuk! Halljuk!)

Széll Kálmán miniszterelnök: Előttöm vannak az interpellációk, amelyekre nyilatkoznom kell és akkor fejtegetnem is kell a dolgot, mert akkor a Háznak alkalmá és hivatása lesz határozni is. Gondolom, igen egyszerű és igen világos motívációja ez annak, hogy miért nem akarok fejtegetésbe bocsátkozni.

Hívják meg a t. képviselő urak, én oly mélyen fájlalom és sajnálom a történeteket, mint önök. (Zaj a szélső baloldalon.) Engem ez oly kínosan érintett, mint bárkit e Házban és az én megilletődésem és felháborodásom épp akkora volt, mint az önöké. Mikor Endrey Gyula képviselő ur sürgönyözött vettem, mert az övé volt az első, (Zaj a szélső baloldalon. Elnök cseppet.) azonnal intézkedtem, amennyire a dolgok előzetes tudomása mellett intézkednem lehetett. Most arról akarok beszámolni, miről intézkedtem akkor és miről intézkedtem azóta. En rögtön intézkedtem, hogy a legreálisabb és legkimerítőbb jelentések történjenek. Gondolom, hogy minden dolgot ezzel kell kezdeni.

Olay Lajos: Fel kell függeszteni valamennyit. (Elnök helyeslés a szélső baloldalon.)

Elnök: Csendet kérek, képviselő urak! (Felkiáltások: Helyre!)

Széll Kálmán miniszterelnök: Ezután azonnal intézkedtem sürgönyileg, hogy vizsgálom indították meg. Tegnap este megérkezvén, *kiint a vasúton átvittem a jelentést* azoknak, akik engem helyettesítettek távollétem alatt. Ezen jelentések alapján arról győződtem meg, hogy az egyszerű vizsgálat nem felel meg a helyszé-

nek és már tegnap este elhatároztam, hogy egy *vegyes vizsgálóbizottság* küldessék ki, az eseteknek rendkívüli természeténél és súlyánál fogva és azon ebből, hogy a legalaposabb, a legrészletesebb, a legbehatóbb, a legrészletesebb és a legszigorúbb eljárás követéséért. Itt vannak előttem azok a kontrovertált jelentések, egy egész csomó. Én annyira keresem az igazságot ebben az ügyben és annyira akarom azt, hogy a tényálladéknak minden ízében a legrészletesebb és legszigorúbb vizsgálat állapotba me a valót és az igazságot, hogy én ezen jelentésekből még a tényálladékokat a magam számára sem konstruálom meg. Nem konstruálom meg azon előadások alapján, melyeket hallottam, nem azon hivatalos, vagy félhivatalos jelentések alapján sem, melyek előttem felkísértek, hanem meg fogom konstruálni azon vizsgálat alapján, amelyet, hogy miként állítottam össze, mindjárt meg fogom mondani. (Zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) Én még a tényálladékokat sem állapítottam meg a magam számára sem és ebből méltóztassék látni, milyen lelkiismeretességgel, milyen komolyan és milyen szigorúan nyulok a dologhoz. Én, mert ezen véghetetlenül saját jelenetnek leírását hallottam, kötelező érzem magamat, minden innen levonható következtetés nélkül, két táviratot felolvasni, amely ezen jelenetnek leírását tartalmazza az illető csendőrpáncsok részéről. (Felkiáltások a szélső baloldalon: *Off sem volt!*) Nem következtetek belőle semmit. (Egy hang a szélső baloldalon: *Akkor kár felolvasni!*) Én, gondolom, hogy szükséges, hogy akkor, mikor azon t. képviselő urak, optima fide előadták benyomásaikat, a miket ott vetek és hallottak — *ők sem voltak ott!* (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) — akkor én is engedelmet kérek erre, azzal a határozott kijelentéssel, hogy ebből nem konstruálok magamnak tényálladékokat, nem fogadom el valónak, nem fogadom el bebizonyítottak, abszolute nem következtetek belőle, hanem felolvasom azt olyan embernek táviratát, ki kötelességszerűleg és esküjének sulya alatt hivatalos jelentést tesz. (Zaj a szélső baloldalon.) Az alezredes jelentését, melyet Gulner államtitkár ur tegnap felolvasott, nem olvasom fel. Tegnap este, úgy, hogy nekem hét órákor a vasuton már kézbesítették, a következő sürgöny jött a szárnyparancsnok részéről: (Olvassa.)

(Táviratok.)

Jelentem, hogy a tegnapi képviselőválasztás alkalmával a szabadpárti szavazók a felbujtató tömeget minden alkalommal *jéggel, kövekkel, sárral megdobálta*. Ezt megakadályozandó, a kirendelt csendőrpáncsok a tömeget visszatartani igyekeztek. Midőn egy ilyen inzulzus után egy szavazó-polgár kocsin elhaladtan igyekezett, az előnyomuló tömeget visszatartani igyekeztek csendőrök közül ötöt legyervezetlenül, rubázatánál megragadták, azokat lelegyervezetlenül igyekeztek, többük és jég a csendőrréke dobott; egyik arcán ködböbstől könnyen megsebesült, egynek köpenye késsel felhasított. Erre az eddig szabadon maradt két csendőr (Halljuk! Halljuk!) a teljes lelegyervezést még megakadályozandó, egyik 5 lövést, másik 3 lövést tett. (Nagy zaj és felkiáltások a szélső baloldalon: *Gazemberek! Aljas hűbérok!*)

Thaly Kálmán: Fel sem szólították a népet eloszlárra!

Fáy István: Ezek hűbérok, gyilkosok!
Endrey Gyula: Én mondom, hogy hazudtak! (Nagy zaj a szélső baloldalon.)

Széll Kálmán miniszterelnök: Mindezt meg fogjuk vizsgálni! (Nagy zaj a szélső baloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbról. Elnök cseppet.)

A másik jelentés a következő (Folytonosan tartó zaj a szélső baloldalon.): Aláírva: *Léderer* alezredes. (Halljuk! Halljuk! jobbról.)

Elnök: Kérem a képviselő urakat, méltóztassanak csendben lenni! Méltóztassanak nyugodtan meghallgatni a szónokot.

Polányi Géza: A főispán el lett-e bocsátva? (Nagy zaj a szélső baloldalon. Felkiáltások: *Ezt akarjuk tudni!*)

Széll Kálmán miniszterelnök: Ezt kaptam ma reggel.

Telefonon vett jelentés szerint szabadpárti szavazókat a felbujtató nép inzulált, noha megelőzőleg elküvetett hasonló eseményekért a nyolc lőből álló járőr által rendreutasított, (Mozgás a szélső baloldalon.) a kocsik elhaladtával a tömeg megradta orvul a járőr és három-négy ember fogott meg egy-egy csendőrt, míg két csendőrnök sikerült szabadon maradni. Ezek egyikét is követ ajkon dobták, mire a veszélyben levő társak felmentésére siettek. Ezek egyikét megverték és egynek köpenyét késsel széthasították. (Felkiáltások a szélső baloldalon: *Nem szuronyral!*)

Nyolc lövést tett a két csendőr; három hatott és négy súlyosan megsebesült.

Aláírva *Léderer* alezredes. (Nagy zaj a szélső baloldalon.)

(A vizsgálat.)

A vizsgálat, amelyet én elrendeltem, éppen azt van hivatva kideríteni, hogy ez így történt-e. amint ezek a sürgönyök mondják, vagy úgy-e, mint ahogy a t. képviselő urak állítják? De hogy az igazság kiderüljön, én azt tartom, amint azt ígértem is, hogy azt meg kell vizsgálni, azt keresni kell. (Tetszés és helyeslés jobbról és a középben. Nagy zaj és ellenmondások a szélső baloldalon.)

Fáy István: Ilyen főispán fogja vezetni azt a vizsgálatot?

Széll Kálmán miniszterelnök: Az nem igazság, amelyet valaki vizsgálat nélkül állít föl. Az az igazság, amelyet pártatlan, elfogulatlan és szigorú bírő

állapít meg. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon. Zaj a szélső baloldalon.)

Olay Lajos: Tessék letartóztatni a csendőroket! (Nagy zaj a szélső baloldalon.)

Széll Kálmán miniszterelnök: Az nem igazság, amelyet bármilyen hivatalos alakban tett jelentések alapján, amelyek mégis individuális impresszió alapján keletkezettek, valaki igazságnak elfogadna. Én nem is fogadom el, hanem elrendelem a legrészletesebb, legbehatóbb, legszigorúbb vizsgálatot.

Fáy István: De ki fogja vezetni? (Zaj a szélső baloldalon.)

Széll Kálmán miniszterelnök: És itélni fog aztán a bírő (Zaj és mozgás a szélső baloldalon. Felkiáltások: *De melyik?*) a vizsgálat után és ez lesz aztán az igazság, nem pedig az az ítélet, amelyet valaki előbb akar meghozni.

Hogy pedig ez a vizsgálat felölleje mindazt a garanciát, (Nagy zaj a szélső baloldalon. Elnök felkiáltások jobbfelől és a középben: *Halljuk! Halljuk!*), amelyet benne keresni kell és amely, ha benne meg van, meg lehet aztán az eredményben nyugodni; ha pedig meg nincs, ok van kételyre, hát én a szablonos, a normális eljárásról eltertem és egy a szabályokban megengedett, de kivételesen alkalmazott, a rendkívüli esetnek mérvéhez igenis illő módozatban állapotom meg a honvédelmi miniszteriummal. (Halljuk! Halljuk!) Én nem ottani organumokra akarom bízni ezt a vizsgálatot. Én kiküldök innen egy *miniszteri tanácsost*, mint ezen vizsgálóbizottság elnökét. (Zajos helyeslés a jobboldalon és a középben.) Tehát nem *egyedüli katonai, hanem egy vegyes bizottság fog vizsgálni*. (Zajos helyeslés a jobboldalon. Nagy zaj a szélsőbaloldalon.) Ennek a miniszteri tanácsosnak korrektségéről, hozzáértéséről, elfogulatlanságáról jótállok, mint magamról; akár magam mennék oda. Ez lesz annak az elnöke. Ennek a kiküldetését éppen most, az alatt, míg a t. képviselő urak beszéltek — mert ki kellett állítani az illető okmányt — itt irtam alá és most már a vasuton ül és megy. (Helyeslés jobbfelől.) Ez *Sélley Sándor miniszteri tanácsos*, (Zajos helyeslés a jobb- és baloldalon.) aki jurista is, a rendőri és a csendőri osztálynak főnöke, ezekhez a dolgokhoz ért és pártatlan, elfogulatlan és szakavatott embernek van elismerve. (Zajos helyeslés a jobboldalon és a középben. Mozgás a szélső baloldalon.)

A másik tagja lesz (Halljuk! Halljuk!) — ha maga a csendőrfelügyelő nem lenne hivatalosan elfoglalva, őt küldtem volna ki, — de így ki fog menni a *központi csendőrfelügyelő helyettese: Stesser*. Onnan delegáltatik a harmadik csendőrkörletnek egy törzstiszte, annak a kerületnek *hadbírája*; és végül Sélley miniszteri tanácsost, mint teljes hatalmu megbízottamat oda utasítottam, hogy az ottani polgárság köréből egy teljesen elfogulatlan ellenzéki jelölt is vegyen be a bizottságba a tényállásnak megvizsgálására. (Hosszantartó zajos helyeslés és tetszés a jobboldalon és a középben.)

Azt hiszem t. képviselőház... (Folytonos zaj és nyugtalanság a szélsőbaloldalon.)

Elnök: (Cseppet.) Csendet kérek képviselő urak!

Széll Kálmán miniszterelnök:... aki nem barátja a praeventiv elítélésnek, hanem barátja annak, hogy minden kérdésnek szemébe kell nézni, és minden dolgot meg kell vizsgálni, minden tekintet nélkül. szigorúan, komolyan; az lehetetlen, hogy azt ne mondja, hogy ennek a vizsgálatnak eredménye kell, hogy az igazság legyen. (Zajos tetszés és helyeslés a jobboldalon. Mozgás a szélsőbaloldalon.) és hogy én mindent elkövetek arra, hogy az igazság kiderüljön. (Hosszantartó élnék helyeslés és éljenzés a jobboldalon. Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Pichler Győző: A főispánt el kell csapni! (Élnék helyeslés a szélsőbaloldalon. Nagy zaj és felkiáltások jobbfelől: *Halljuk! Halljuk!*)

Elnök: (Cseppet.) Csendet kérek t. Ház!

Széll Kálmán miniszterelnök: Hát t. képviselőház, ott hallok nevetek emlegetni (Folytonos zaj a szélsőbaloldalon. (Halljuk! Halljuk!) a jobboldalon. Elnök ismételtelen cseppet.) és hallok kivánatokat kifejezni. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.) Hát legyenek kegyesek meghallgatni, miért nem vagyok abban a helyzetben. (Nagy zaj és mozgás a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) hogy azoknak a kívánásoknak ex abrupto rögtön eleget tegyek. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.) Már csak megengedjem, hogy megmutáljam. (Tetszés jobbfelől.) Hát kérem, azért nem, mert én senkit el nem itélek addig míg ügyét meg nem vizsgáltam. (Hosszantartó élnék helyeslés a jobboldalon és a középben.) Én vádakat át fogok venni és átvesszek, sőt a nélkül is utasítottam ez irányban a miniszteri biztost. Ő ugyanis azoknival, hogy ennek a bizottságnak elnöke, még azzal a feladattal is meg van bízva, vizsgálja meg, hogy az összes politikai hatóságok mindannyian tettek-e valami olyant, mulasztottak-e valami olyant, ami ezen szomorú és szerencsétlen incidenssel összeköttetésben van. Utasítva van kideríteni, hogy történt-e részkről valami olyan, ami annak a választásnak *akár tisztaságát csorbította*, akár pedig ennek a szerencsétlen incidensnek *előidézését* maga után vonta volna.

(A főügyész jelentése.)

E mellett a járásbíró, illetőleg az ügyész-ség szintén folytatja a maga vizsgálatát; a most vett *főügyési jelentés* szerint a vizsgálat folyik. (Halljuk! Halljuk!) Erre nézve a következő jelentést kaptam, (Olvassa.)

Rendeletre jelentem, hogy a csendőrség fegyverhasználatára okul szolgáló előzmények kiderítését végett a nyomozás az első órában, tehát rögtön megindított. Megkísérletet a nyomozás a helyszínen, az azonban akkor... (Derültség a szélsőbaloldalon.)

Tessék meghallgatni; nem mindig jó valamit előre sietve kinevetni. Jó néha megvárni a végét. (Halljuk! Halljuk! Folytonos zaj. (Olvassa.)

Az azonban akkor nem volt foganatosítható. A sebesültek bíróság nap kihallgattattak, a tegnap elhaltak hullái felboncoltattak, a nyomozás erőlyesen tovább folyik és pedig a vizsgálóbíró utján. Aláírva a királyi főügyész.

Hát én azt gondolom, t. képviselőház, amikor a bírói uton megtörténik mindaz, ami ennek a szomorú eset okainak kinyomozására vezet; amikor megtörténik részéről politikai uton is minden, mert azt az utasítást adtam, amelyet az előbb említettem. Sélley miniszteri tanácsosnak, amikor megtörténik az esetnek magának, összes előzményeinek okainak az összes fennálló tényálladéknak az illető vizsgálóbizottság által való megvizsgálása: akkor nem fogadok el semmiféle vádat, nem fogadok el semmiféle szemrehányást arra nézve, ami ottan történt. (Élnék helyeslés a jobboldalon.) Akkor méltóztassék szólni, hogy ha ennek a vizsgálatnak kiderítő eredményei tényálladéknak alapján nem járnék el. (Élnék helyeslés a jobboldalon.)

Ha én most előre nem fejezek le embereket, azt azért nem teszem, mert én azt hiszem, hogy csak a mythológiában volt az megírva, hogy amikor háborgott a tenger, akkor az első embert előfogták és beledobták, azt hívnék, hogy ez által a tenger lecsendesül. (Élnék helyeslés és taps a jobboldalon.) Csakhogy ez nem a mai modern igazságszolgáltatás, ez nem a magyar, nem az igazi igazságszolgáltatás; ez nem a törvény, jog és igazság olyan kezelése, mint a minőt magamnak célni kitűztem. (Folytonos zaj a szélső baloldalon. Elnök cseppet.) Ezek azok az etikai motívumok és azok a nagy célok, amelyek én magam elől tűztem, ezek most előttem lebegnek és én azokhoz híflten nem fogok maradni, hanem a törvény által előirt uton megyek és attól magamat eltéríteni nem engedem.

És legyenek meggyőződve, hogy legyen az az illető, akit esetleg ártatlanul vádolnak, valami kén ember, legyen akár csendőr, akár inrok, hát én védeni fogom, és legyen az az illető, akit vádolnak, és akire bebizonyosodik, hogy vétkes, *bármint magas állású, nem fogom takarni, nem fogom védeni, hanem büntetni fogom*. (Élnék helyeslés és tetszés a jobboldalon.) Es azért kérem a t. képviselőházat, miután én oly garanciákkal, aminknél nagyobbabb a magyar állam nem nyújthat, és amelyeknél többet a magyar kormány nem tehet, láttam el azt a vizsgálóbizottságot, méltóztassék ennek a vizsgálatnak az eredményeit türelmesen bevárni. (Élnék helyeslés a jobboldalon.) Ne méltóztassék ebben a kérdésben állást foglalni, vagy e kérdésben vitát folytatni, mert ég, azt hiszem, hogy annak, amit önök is éppúgy akarnak, mint én, nem válik előnyére, ha izgatott, praecoepuláló módon tárgyaljuk e kérdést.

Azért nem is akarok most válaszolni a hozzám intézett interpellációkra, hanem akkor jogok válaszolni, a mikor a vizsgálat eredménye alapján teljesen objektive, higgadtan, részletesen beszámolhatok úgy, hogy a mondottakért a felelősséget elvállalhatom.

Addig pedig bármennyire fájjon is, bármily kínos legyen is, bármint szerencsétlenségnek tartsam ezt az esetet, méltóztassék higgadtan, nyugodtan bevárni a törvény rendes utján megindított vizsgálatnak eredményét, (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: *Nem lehet!*) és akkor itélni. (Zajos éljenzés és taps a jobboldalon. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: *Hóbó!*)

Fáy István: Bánffy hamisítatlan utódja! (Derültség a szélsőbaloldalon.)

Pichler Győző: Halljuk! Széll Kálmánt, mert eddig csak Bánffy hallottuk! (Nagy zaj. Elnök cseppet.)

(A bírói kar szavazata.)

Elnök: T. Ház! Az igazságügyminiszter ur kíván szólni. (Folytonos zaj. Elnök cseppet.) Kérem a képviselő urakat, méltóztassanak csendben lenni.

Plósz Sándor igazságügyminiszter: T. Ház! Endrey képviselő ur jónak látta — (Folytonos zaj.)

Elnök: (Cseppet.) Ujból kérem a t. képviselő urakat, méltóztassanak csendben lenni! (Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)

Plósz Sándor igazságügyminiszter: Endrey Gyula képviselő ur jónak látta (Nagy zaj. Elnök cseppet.) azt az állítást kockáztatni, hogy a *marosvásárhelyi bíráknak kellett a kormánypra szavazniok*. Habár ezt az állítást már megcafolta az által, hogy az aljegyzőnek nem kellett ova szavaznia.

Endrey Gyula: Csak mint fehér hollót hoztam fel! (Nagy zaj.)

Plósz Sándor igazságügyminiszter: Mégis ebben az állításban velem szemben bizonyos gyanúsítás rejlik, mert ha kellett, akkor az, aki ezen kollést okozta, csak én lehettem.

En ezt a gyanúsítást a leghatározottabban *visszautasítom*. (Élnék helyeslés a jobboldalon. Zajos elmentmondások és élnék tiltakozások a szélsőbaloldalon.) Felkérem a t. képviselő urat, hogy *bizonyítson be csak egyetlen egy esetet is, a mikor én a bírákra befolyást gyakoroltam*.

Endrey Gyula: *Nem mutatják azok a miniszter ur leiratát!*

Plósz Sándor igazságügyminiszter: *Mutasson egy esetet, a midőn én tudakoztam volna az iránt, hogy milyen pártállású az illető és előléptetését attól tettem volna függővé. Addig, míg a képviselő ur be nem bizonyítja, e részben az ő szavai hihetőségében kételkedni fogok*. (Zajos éljenzés, helyeslés és taps a jobboldalon. Ellenmondások a szélsőbaloldalon. Nagy zaj. Felkiáltások: *Rendre! Rendre!*)

(Rendre! Rendre!)

Endrey Gyula: T. Ház! (Folytonos nagy zaj.)
Elnök: (Csenget.) Csendet kérek, képviselő urak! (Nagy zaj a szélső baloldalon. Felkiáltások: Rendre! Rendre!)

Endrey Gyula: Engedelmet kérek, t. képviselőház, nem ismerem el a földön semmi olyan kormányt, vagy más hatalmi tényezőt, (Nagy zaj.) akitől én szavahatóságomra kétségbevonását eltűrném.

Polányi Géza: Tessék a minisztert rendreutasítani! (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Rendre kell utasítani a minisztert! Nagy zaj. Elnök csenget.)

Endrey Gyula: Azt nem tűröm el, ha százszor miniszter is ön! De ez nem tartozik ide. (Folytonos nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Mozgás a jobboldalon.) Majd másút számolunk! (Nagy zaj.) Erről nem itt beszélünk! (Folyton tartó nagy zaj a Ház minden oldalán. Zajos felkiáltások a bal- és szélsőbaloldalon: Utasítsa rendre a minisztert!) Szólam akarak! Követelem, hogy meghallgassanak. (Folytonos zaj.)

Elnök: (Csenget.) Bocsanatot kérek, ha a képviselő urak nyugodtan veszik... (Megújuló zaj és felkiáltások a bal- és szélsőbaloldalon: Azt mondta, hogy hazudik! Az nem sértés? Nem mondta, hogy hazudik!)

Kubik Béla: Ha a szavahatóságomban kételkednek, mit fog szólni hozzá az elnök ur? (Folytonos zaj a szélső baloldalon. Nagy mozgás a jobboldalon.)

Elnök: (csenget.) Kubik képviselő urat rendreutasítom! (Zajos helyeslés a jobboldalon. Nagy zaj a szélső baloldalon.)

Kubik Béla: Nem fogadom el! Nem tűröm el a rendreutasítást. (Folytonos nagy zaj a Ház minden oldalán.)

Elnök: (csenget.) A házszabályok értelmében, ha tárgyalni nem lehet az ülést fel kell függeszteni. Az ülést 10 percre felfüggesztem.

(Helyreigazítások.)

Elnök: T. Ház! A folytatólagos ülést megnyitom. (Mozgás.)
Az igazságügyminiszter ur kíván szólni. (Halljuk! Halljuk!)

Plósz Sándor igazságügyminiszter: T. Ház! Azután a felháborodás után, amelyet felszólalásom a t. tuloldalon kellett, azt kell hinnie, hogy szavaim jelentőségét léreértették. En mindenekelőtt egy feltételes állítást tettem, tudniillik azt állítottam, hogy amennyiben Endrey t. képviselő ur egy esetet sem tudna felhozni, amelyben én a bíróság valamely tagjára párt-szempontról bármiféle pressziót gyakoroltam volna, akkor szavahatóságomban kételkednem kellene. Megjegyzem, hogy ezzel nem akartam Endrey képviselő ur jóhiszeműségét és egyéni jellemét érinteni. (Általános tetszés.)

Egyébiránt, amennyiben a képviselő ur részéről olyan nyilatkozat is tétetett, hogy ez az ügy más uton hozandó tisztába, ezen lépésekkel is kész vagyok szembenézni. De, mert ez a kérdés nem tartozik a t. Ház elé, ezt a kérdést itt nem fejtetem. (Általános élénk helyeslés és tetszés.)

Elnök: Endrey Gyula képviselő ur kíván szólni.

Endrey Gyula: T. Ház! Azt hiszem, nem lehet az iránt kétségben a t. Háznak egyik tagja sem, hogy én akkor, amikor a marosvásárhelyi kettős választásra távolságot, időt, fáradságot nem tekintve, elmentem, mint képviselő jártam ott és mint képviselő teljesítem kötelességemet. És azt hiszem, az iránt sem lehet itten kétség, hogy, mikor én az általam ott tapasztaltakat a Ház színe előtt előadtam, szintén közérdekben, képviselői szomorú kötelességet teljesítettem. (Ugy van! Ugy van!) a szélső baloldalon.) Ezen eljárásomban az előzményekre itten kiterjeszkedni nem akarok, de a történet után, azt hiszem, elvárhattam itt a Ház színe előtt az igazságügyminiszter ur nyilatkozatát. (Élénk helyeslés.)

(Napirend.)

Elnök: Javaslom a t. Háznak, hogy a mára bejelentett rész sürgős interpelláció téssek át a holnapi ülés napirendjére, hogy a mai napirend és a kérvényeknek 15-ik sorjegyzeke, melyet a t. Ház szombatra már kitűzött, szintén a holnapi ülés napirendjére tűzessék ki. (Helyeslés.)

Az ülés délután 3 óra 15 percor végződik.

BELFÖLD.

Minisztertanács. Ma délután minisztertanács volt, amely kizárólag folyó ügyekkel foglalkozott.

A főrendiház ülése. Dél előtt tizenegy órakor a főrendiház is ülést tartott gróf Csáky Albin elnöklete alatt. A főrendek hamarosan végeztek a napirenddel. Előzetesen az elnök megemlékezett Angolország gyászáról. Gróf Csáky Albin beszéde így hangzott:

Mindenekelőtt e helyről meg kell emlékeznem azon mély és nagy gyászról, amely Anglia népeire borult. (A főrendek felállnak.) Viktória, Anglia királynője, India császárnője, aki majdnem két emberöltőn át a legnagyobb odaadással, a lepdélkedés legkisebb mértékével teljesítette magasatos fejedelmi hivatását, és akit hosszú élete fogytáig folyton fokozódó, nemesak közelismerés, de közszerelet is veit körül: Viktória királynő meghalt. Bár csak tavólról voltak szemlélői az elhunyt királynő uralkodói és női kiváló erőneinek, bár csak tavólról csudálhattuk Angliának az ő uralkodása alatt nagymérvű felvirágzását, mégis a legbensőbb részvétellel osztozunk mindnyájan a nagy sziget-ország méltó bánatában és részvételében. Ajánlom, méltóztassék ezen érzelmeinknek a mai jegyzőkönyvben kifejezést adni és egyúttal az elnökséget meghatalmazni arra, hogy erről a lordok házának nagytelentélyű elnökséget megfelelő módon értesitse. (Általános helyeslés.)

Majd az időközben elhunyt főrendeket parentálta el az elnök s tudatta, hogy a király kegyesen fogadta a főrendek újvi gratulációját. A mentelmi és a gazdasági bizottságok jelentéseinek tudomásul vétele után bejelentette az elnök, hogy gróf Szapáry István megrendült egészségi állapota miatt lemondott háznagybíró tisztségéről. A főrendek sajnálkozásukat fejezték ki e felett s megválasztották háznagygyá báró Nyáry Jenőt. Még a bizottságokban megüresedett tagsági helyeket töltötték be s ezzel az ülés bevérgződött.

Egy közbeszólás. A képviselőház tegnapi üléséről szóló tudósításunkban megvan említve, hogy mikor Pichler Győző így szólt: Nagyobb gazságot, mint amilyen a Marosvásárhelyen napokkal előbb hirdetetett gyilkosság, Magyarország még nem látott! — Münnich Aurél közbevágott. Ez a közbeszólás így hangzott:

— Talán mégsem lehet előre rendezett gyilkosságról beszélni!

Pichler Győző erre a következőket mondotta: — Engedelmet kérek, én éppen olyan jogan beszélek, mint a képviselő ur, sőt több jogan! Több jogan, mert én mindennapi kenyeremet nem tantémekekkel keresem, mint a képviselő ur!

Igy folyt le ez a szóváltás.

A biztosítási törvényjavaslat. A biztosítási magánvállalatokról szóló törvényjavaslat megvitatása végett a budapesti kereskedelmi kamarában beható tanácskozások folytak Lánzy Leó elnöklete alatt. E tanácskozások eredménye gyanánt részletesen megokolt jelentés terjesztetik a kamara teljes ülése elé. A jelentés igen lényeges kifogásokat emel a javaslat rendelkezései ellen. Így kívánja, hogy a hatszáz ezer korona biztosítási alapot a viszontbiztosítási üzletre nézve csak oly vállalat legyen köteles kimutatni, amely kizárólag viszontbiztosítással foglalkozik. Változtatni óhajt az ügynőkre vonatkozó rendelkezéseken, az állami felügyelet tekintetében pedig az a kívánsága, hogy az állami biztosítási hivatal csak ellenőrzési és indítványozási joggal bírjon, a határozathozatali joga azonban valamely bírói fórumhoz utaltassék.

A véres választás.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Budapest, február 8.

Mialatt a képviselőházban a tetőpontra emelkedett a szenvedélyek viharása, azalatt Széll Kálmán megtette az intézkedéseket a szomorú ügy megvizsgálására, hogy a tényállás hitelesen kiderüljön, a felelősség pontosan megállapítható legyen és esetleg a megtorlás is az igazságnak megfelelően bekövetkezzék.

Az ülés alatt, éppen akkor, mikor a miniszterelnök távolléte miatt háborgott az ellenzék, fogadta Széll Kálmán a Házban Sélley Sándor miniszteri tanácsost, akit Stesser esendőrezedéssel, mint teljhatalmu vizsgálóbizost, küldött le Marosvásárhelyre. A miniszterelnök megbízottjai ma el is utaztak és már hozzálátanak nehéz feladatukhoz.

A választásnak egy pártatlan szemtanúja ma a következő újabb adatokat mondta el tudósítónknak:

Nem való, hogy a tisztviselők bármiféle hivatalos presszió alatt voltak. Bizonyossága ennek az, hogy nemesak a bírák közt voltak többen, akik nem szavaztak Tauszikra, a kormánypárt jelöltjére, hanem a nem elmozdíthatatlan és nem független tisztviselők közt is; így a pénzügyigazgatóság egy titkára és több megyei, meg városi tisztviselő, összesen vagy harmincan. Ez nem

igen lett volna lehetséges, ha az ugynevezett hivatalos presszió megmozdul.

A véres eset lélektani előzményeiről érdekes adatokat közölt az illető szemtanú. Arról tanuskodnak ezek az adatok, hogy a szenvedélyek már napok óta iszonyuan fel voltak szítva, úgy, hogy a végzetes kitörés szinte megjósolható volt.

Megtörtént például, hogy gróf Toldalaghyné fogatával keresztülhajtattott a városban, közelfekvő birtokára, s az utcán egy ellenzéki emberekből álló tömeg megröbanta a kocsi, a lovakat agyba-főbe verte, úgy, hogy csak nagynehezen bírták hazavonulni a kocsi; otthon aztán az egyik ló rögtön összereszkadt és kiadta párját.

Báró Kemény Ákos országgyűlési képviselő kocsiját is megtámadták, kövekkel hajigáltak és alig bírt a kocsi gyors hajtással kimenekülni a közárból.

Dr. Brada orvos, akit évek óta mint szabad-olvárpárti férfit ismernek, prémmel bélelt téli kabátban sétált az utcán. Amint egy ellenzéki tömegbe ért, valaki hátul késsel megszurta úgy, hogy a bundát át is hasította és csak a vastag bélésnek köszönhető, hogy nem történt baja.

Egy Davidovics nevű kormánypárti kereskedőnek a házába éjnek idején betört egy fanatizált csapat. A kereskedő nem volt otthon, éppen választói értekezleten vett részt. A dühös tömeg felköltötte Davidovics feleségét és kényszerítette a halálisan megműlt asszonyt, hogy tűzze ki házára Bedőházy János zászlaját.

Nagy Sándor gyógyszerész, a szabadelvűpárt egyik ismert szereplő férfit, megtámadták az utcán és össze-vissza köpdözték.

Es még egy csomó hasonló esetét mondta el az illető szemtanú az ellenzéki terrorizmusnak, amelyet a felbujtott szenvedélyek szültek. Ez volt az a lélektani miliő, amely a szörnyű esetet megelőzte és sokban magyarázza.

A szerencsétlen áldozatok családja iránt egyébként az egész városban, pártkülönbég nélkül, igen nagy a részvét. Azonnal gyűjtést indítottak a felségelésükre és máris szép összeg van együtt a boldogtalanok nyomorúságának enyhítésére. Tauszik Hugó, a szabadelvűpárt volt jelöltje, amint a gyűjtésről értesült, azonnal száz koronát küldött erre a célra az ellenzék egyik vezérfőnökének.

Marosvásárhelyről ma a következő táviratot kaptuk:

A esendőörök által meglőtt emberek közül még Kohn Mihály, 16 éves cseléd haldozik és aligha éri meg a reggelt. A sérültek a következők: Borbándi József 14 éves inas, Mátys János 40 éves napszámos, Kovács János 50 éves munkás, Simon György 53 éves kocsi, Hock János kerékgyártó, Tordai György gazda. A sebesülteket Tóth József bíró ma gróf László Miklós királyi ügyész jelenlétében kihallgatta. A halottakat bizottsággal boncoltatták föl, amelynek tagjai dr. Ziegler, dr. Nyerges, dr. Szilágyi orvosok, Morvay esendőr-hadbíró, Tolvay honvédszázados és Schmidt honvédfőhadnagy. A királyi ügyesség nyomozást indított annak kiderítése végett: ellenszolgált-e a tömeg a esendőrségnek, bántalmaztatt-e a esendőrség és ki rendelte el a tüzelést? A vizsgálatot Köllő vizsgálóbíró vezeti. Lengyel Pipás Istvánt és Nagy Danit ma temették el lakásukról. A temetés nagy részvét mellett, de teljes esőndben ment végbe. Rendzavarás nem történt. A városban katonai őrszarak cirkálnak. A hangulat egészen nyugodt. A három árva részére városzerte gyűjtés folyik.

A függetlenségi párt ma este értekezletet tartott, amelyről a következő hivatalos kommunikát adták ki:

A függetlenségi és a 48-as Kossuth-párt Tóth János elnöklete mellett ma este 7 órakor a párt rendez helyiségében népes értekezletet tartott, melyen a pártnak majdnem minden tagja megjelent. Az értekezlet majdnem kizárólag a marosvásárhelyi választás ügyével foglalkozott.

Thaly Ferenc indítványára a párt egyhangulag jegyzőkönyvi köszönetet szavazott Endrey Gyula és Kubik Béla képviselőknek a marosvásárhelyi választáson kifejtett áldozatkész és hazafias működésükért.

Ezután Fáy István indítványára a párt azt a határozatot hozta, hogy a Marosvásárhelyen szerencsétlenül járt családjai részére országos gyűjtést indít. Ebből a célból a párt holnap a képviselőházban gyűjtővet is tesz le; egyszerűen felkéri a sajtót a sajtóbaráti cél szíves támogatására.

A mi értesülésünk az értekezletről a következő:
A konferencián szóba került a további parlamenti akció kérdése is. Hosszabb vita indult meg, amely jó másfélóráig tartott. A tanácskozás eredményét *szigorú titokban tartják*. A hangulat után ítélve, a parlamenti akció, úgy látszik, a holnapi ülésen be fog fejeződni. A napirend előtt felszólalások lesznek, de ezeknek eredményéhez képest a sürgős interpellációk esetleg elmaradnak. Általában az a vélekedés, hogy holnap véget ér a függetlenségi párt akciója.

KÜLFÖLD.

A Carp-kormány bukása. Napok óta düledezett már a Carp-kormány háza. Románia egy idő óta az állandó kormányváltás jegyében áll. Maga Carp már jó előre tisztán látta a helyzetet, amiről az a válasz tanuskodik, amelyet a képviselőház alelnökének egy hozzá intézett kérdésére adott. A válasz így szólt:

Meg vagyok róla győződve, hogy a mostani félreértést nem személyes kérdések okozták. Hanem azért a helyzetnek mégis van személyes oldala. Arról van szó, hogy megtudjuk, vajjon a többségnek és a kormánynak elegendő bizalma van-e egymás iránt, hogy kötelességeiknek az ország irányában megfelelhessenek. Ezt a nézetet a képviselőházból kiküldött bizottság magatartása érlelte meg bennem. Appellálhattam volna a Ház többségére, de ha nekem bizalmat szavaznak is, azzal a helyzet nem javult volna. Attól a pillanattól fogva, mikor a képviselőház delegátusai a kormány ellen nyilatkoznak, a kormánynak nincs meg többé a kellő erkölcsi és anyagi ereje.

A miniszterelnök azzal a kijelentéssel végezte szavait, hogy a kellő pillanatban le fogja vonni az alkalmasáknak mutatózó konzekvenciákat.

Levonta. Egy esteli táviratunk jelenti, hogy Carp ma bejelentette a képviselőházban és a szenátusban, hogy a kabinet beadta lemondását.

A parlament ennél fogva bizonytalan időre elnapolta üléseit.

Hogy Károly király mit fog határozni, azt még nem tudják.

A kitűtött méregfogak. A legutóbbi napokban közölhették a szerb kormánynak egy hivatalos kommunikéját, mely erősen megdorgált bizonyos belgrádi lapokat azért, hogy a külföldi követeket, nevezetesen az osztrák-magyar követet és Ausztria-Magyarországot sértegetik és a törvény teljes szigorával fenyegette meg az illető lakókat. Egyuttal jelentik nekünk, hogy a főcsaból, amely a szerb kormányt erre az erőlyes kijelentésre kényszerítette, a pártönkivüli *Narodni Novine* volt. Ma — mint elégtétellel vesszük tudomásul — egy belgrádi táviratunk azt adja hírül, hogy a *Narodni Novine*, mely heves támadásokat intézett báró Haillert osztrák-magyar követ ellen, — megszünt.

Az olasz kormányváltás. A Saracokabinet leszavazása válságos helyzetet teremtett az olasz képviselőházban, amelyben könnyen akadt többség egy kormány megbuktatására, de semmiképp sem formálódhatik többség egy új kormány támogatására. *Sonnino* pártján száz képviselő van, *Frinetti* hibeinek a száma tizennégy, a néppárt hetven tagot számlál, *Gioitti* és *Zanardelli* pártja a legerősebb: százhuszonketten vannak. Minthogy ezek a pártok egy kormánynak sem adják meg a többséget, a válság tartós és kritikus lesz.

A király ma délelőtt *Ricottival*, *Rudinivel* és *Biancherivel* tanácskozott, délután pedig *Zanardellit*, *Fortist* és *Frinettit* fogadta.

Arabia királya. Néhány nappal ezelőtt egy rövid londoni távirat jelentette, hogy Kuvait környékén óriási csata folyt, amely hátezer arab halálával végződött. Akkor azt mondták a háború okául, hogy *El Resid* emir fellázadt és *Arabia királyának* kiáltotta ki magát. A porta most ezzel szemben a következő kommunikékat adta ki:

Az emir és a sejkiek évek óta viszálykodnak egymással egy földterületnek a birtoka miatt. Több mint két hónapja az emir harcias szándékkal Kuvait ellen indult, de visszatért anélkül, hogy a várost megtámadta volna. A portához érkezett jelentések szerint az emir, úgy látszik, két héttel ezelőtt megismételte a kísérletet. Fegyveres kísérettel *Nefuba* (Kuveitől négy napi járásra) jött, de onnan megint csak visszafordult anélkül, hogy harcra került volna a dolog. *El Resid* és a szultán között jelenleg nagyon jó a viszony. Az a hír, hogy *Arabia királyának* kiáltotta ki magát, találatlan.

Egy konstantinápolyi hivatalos távirat konstatálja, hogy a legújabb hiteles jelentések megerősítik, hogy *Ibn el Resid* és a kuvaiti sejkiek között *semmitiféle harc nem volt*.

Elnökválasztás a Reichsrathban.

Budapest, február 8.

Az osztrák képviselőház, a pártkörökben folyt hosszu vajadás után ma választotta elnökét és alelnökeit, minden nagyobb bonyodalom nélkül. Erről a következő jelentést közölték:

Bécs, február 8.

A Reichsrath mai ülését délben 12 órakor nyitotta meg *Weigel* korelnök. Azok a képviselők, akik ma először jelentek meg a Házban, letették a fogadalmat. Azután következett a választások igazolása az osztályok által előterjesztett jegyzékek alapján. Az igazolás után a korelnök bejelentette, hogy a klubelnökök abban állapodtak meg, hogy a Ház elnökségét még ma választják meg. Ennél fogva az ülést a pártok tanácskozása végett délután 3 óráig felfüggeszté és kéri az elnököket, hogy addig értesítsék tanácskozásiak eredményéről.

Ezalatt gróf *Pálffy* a jobboldalon aláírásokat gyűjtött a házszabályok megváltoztatására vonatkozó indítványhoz, amelyet a feudálisok sürgősen fognak benyújtani, valószínűleg még a mai ülésben. A tárgyalások szüneté közben gróf *Vetter* hosszasan tárgyalt dr. *Koerber* miniszterelnökkel.

A helyzet a Reichsrathban ma alaposan megváltozott. Dr. *Fuchs* Viktor, a volt elnök ugyanis kijelentette, hogy *semmi szin alatt sem fogadja el* az elnökséget, ha megválasztanak is.

Ekkor az összes klubok ülést tartottak. A lengyel klub a következő jelölés mellett foglalt állást: gróf *Vetter* elnök, *Prade* első alelnök, dr. *Zasek* második alelnök.

Ezeket a jelöléseket a baloldal is magáévá tette.

A délutáni ülésen azután végbement a választás. Az elnökre beadtak 374 szavazóedulát, 14-et üresen. Gróf *Vetter von der Lillie* Mörice 344 szavazatot kapott, s a ház helyeslése mellett azonnal elfoglalta az elnöki széket, a következő beszéddel:

Midőn ezt a díszes helyet elfoglalom, engedjék meg mindenekelőtt, hogy benső köszönetemet fejezzem ki azért a bizalomért, amelylyel az imént kitüntettek. Bár tudom, hogy nem személyes kvalifikációim volt a rugója a tisztelt ház ennyire egyöntetű határozatának, hanem csakis politikai szempontok, mégis azt hiszem másfelől, hogy ezennel ünnepiesen biztosíthatom a tisztelt házat, hogy az a hely, amelyet elfoglalom, mindig ki fog emelkedni a politikai küzdelmek hullámaiból és hogy legszigorubb tárgyilagosságom, minden irányban való jöttelem függetlenségem (Helyeslés.) erős védőpajzsa lesz ennek a helynek. (Helyeslés.) Ehhez a kijelentéshez még azt az alázatos kérést fűzném, hogy működésemet elnözően ítéljék meg és oly nehéz és felelősséggel teljes tisztben a szükséges támogatást ne vonják meg tőlem.

Tisztelt ház! Uj törvényhozási időszak kezdetén vagyunk. Sok igen fontos ügy vár elintézésre. Az egész lakosság kivétel nélkül a legfeszültebb figyelemmel és aggodalmas várakozással tekint működésünkre, amelynek sikerétől annyj mindentől függ. Ez alkalommal szabad talán kifejezmem azt a reményt, hogy a kormány erre javaslataival alkalmat fog nekünk nyújtani. Helyénvalónak vélem tehát, hogy ebben az ünnepies pillanatban valamennyi párthoz különbség nélkül az a taláradó osztrák szíveimből fakadó kérést intézzem: tegyünk félre minden bizalmatlanságot, tiszteljék a politikai ellenfél meggyőződését és megszívlelvén azokat az atyai szavakat, amelyeket fenkült uralkodónk néhány nappal ezelőtt hozzánk intézett, igyekezzünk újra az összesség érdekeit minden más érdeknek föléje helyezni, decső hazánknak, valamennyi népe hü és erős szírtjének hasznára és üdvére. (Zajos helyeslés és taps.)

Azután az első alelnököt választotta meg a ház. Beadtak 328 szavazóedulát, 87-et üresen. Az érvényes szavazóedulák száma tehát 241 s így az abszolút többség 121. Első alelnökké *Pradet* választották meg 256 szavazattal. (Hosszantartó élénk helyeslés a baloldalon, amely megújul, mikor *Prade* elnök szólni kezd.)

Prade köszönetet mond képviselőtársainak azért, hogy szavazataikat ő reá egyesítették és ünnepiesen megígéri, hogy a legteljesebb tárgyilagossággal fogja végezni tisztét és a házszabályok szemeléhez és betüéhez fog alkalmazkodni, ha majd elnökölnie kell. Már a trónbeszéd is megjelölte az utat — ugymond — amelyen a háznak haladnia kell. Reméli, hogy a ház ezen az uton fog haladni. Kéri a házat, vegyen részt a munkában. (Élénk helyeslés.)

Következett a második alelnök választása. Beadtak 304 szavazóedulát, 92-tet üresen. Az érvényes szavazóedulák száma tehát 212. Ebből

Zasek 209 szavazatot kapott s így ő lett a Ház második alelnöke.

Zasek megköszöni a beléje vetett bizalmat és kijelenti, hogy igyekezni fog legjobb tudása és lelkiismerete szerint teljesíteni a nagy felelősségű tiszttel járó kötelességeket és a tárgyilagosságot megővni. Kéri a házat, támogassa őt szeretettel nehéz és nagy felelősséggel járó tisztben. (Élénk helyeslés.)

Bécs, február 8.

Gróf *Vetter von der Lillie* elnök-székfoglaló beszédének volt egy nagyon mulatságos jelenete, amelyet a német radikálisok rendeztek. Az elnök beszédének vége felé ugyanis a német radikálisok felkerekedtek és egy szálíg kivonultak a teremből, mert azt hitték, hogy az elnök bevett szokás szerint a császár éltetésével fogja végezni beszédét. Mikor aztán megtudták, hogy az elnök befejezte beszédét, visszatértek. Ezen a tévedésen mulattak aztán jó sokáig.

Bécs, február 8.

A képviselőház ülése után tartott elnök-konferencián *Vetter* képviselőházi elnök bejelentette, hogy a pártelnököket esetről-esetre össze akarja hívni aktuális kérdések, mint a házszabályok kérdése, a bizottság választási kulcs és hasonló ügyek megvitatására. A konferencia helyeselte ezt az előterjesztést, de hangsúlyozta, hogy a kérdést az egyes klubok elé kell terjeszteni. Az elnök-konferencia hétfőn újra összejül, hogy megállapítsa a bizottsági tagok választásának kérését.

Bécs, február 8.

Ma alakult meg az iparpárt és *Kling* képviselőt választotta meg elnökéül. A klubnak 16 képviselő tagja van és első sorban az ipari érdekeket, azután a kereskedelmi és ipari kérdéseket fogja képviselni.

Bécs, február 8.

A *Deutschnationale Correspondenz* jelentése szerint *Schönerer* a képviselőház legközelebbi ülésén két kérdést fog intézni a miniszterelnökhöz. Az egyikben azt fogja követelni, hogy a kormány tiltsa meg fegyverek és más hadi csempészárak kivitelét Angliába, vagy az angol gyarmatok és ugyanilyen intézkedést tegyen Magyarország is, a külügyminisztert pedig kéréssek meg az iránt, hogy *Krügernek* Ausztria-Magyarország lakossága nevében rokonszenvét fejezze ki azért, hogy a boerok ügyét olyan méltóan képviseli. A másik kérdésben felvilágosítást kér a miniszteről, hogy milyen eszközöket szándékozik alkalmazni a kormány, hogy a képviselőházat teljesen munkaképesse tegye, miként akarja megoldani a nyelvkérdést, melyek-e tárgyalások, vagy történetek-e megállapodások a kormány és a parlamenti pártok között bizonyos törvényjavaslatok elintézésére nézve és mit szándékozik a kormány tenni, ha a parlament tevékenysége megakad, vagy azzal a szándékkal foglalkozik-e, hogy csak az úgynevezett állami szükségleteket szavatolja meg a parlamenttel.

A délafrikai szabadságharc.

Fokváros, február 8.

Azt jelentik, hogy az angol csapatok visszaszorítják a Fokföldön lévő boerokat. A lovasság nagy terjedelmű armenettel megtisztítja az egész vidéket az ellenségtől. Ettől a művelettől függetlenül a déli kerületekben lévő csapatok is egységes előnyomulást végeznek.

London, február 8.

Fokvárosból jelentik: A boerok február 2-án újabb támadást intéztek *Modderfontein* ellen, de ez uttal sikertelenül. Az angolok kilenc halottat és harmincegy sebesültet vesztek.

London, február 8.

Lord Kitchener egy Pretóriából érkezett tagnapról kelt távirata azt mondja, hogy *De Wet*, mint jelentik, még *Smithfieldtől* északra van és keleti irányban nyomul előre. Egy különálló csapatosztály *Pompey-Siding* mellett állt a vasutvonalat és előre nyomult *Philippolis* ellen. *Methuen* tábornok jelenti *Lillionteintől* (*Vryburgtól* keletre), hogy ott szétkergette az ellenséget és 12 kocsit, valamint 200 marhát zsákmányul ejtett. *French* hadoszlopa *Ermelo* közelében van. A hadügyminisztérium, amely *Kitchenernek* ezen táviratát közölte, hozzátesszi, hogy az a nemrégiben közzétett jelentés, amely szerint *De Wet* Tabanhtól északra állana, távirásztati hibának tudandó be.

London, február 8.

A *Daily Mail* jelenti Fokvárosból tegnapi kelettel: A dokkokban százsámra pusztulnak a patkányok pestises tünetek között. Két ember gyanus jelenségek között megbetegedett. Az egyik beteg már gyógyul, a másik még vizsgálat alatt van.

London, február 8.

A Pretóriából és Fokvárosból érkezett jelentések a boerok előnyomulásáról és az aranybányák szétrombolásáról, — tulzoltak. Az sem igaz, hogy a boerok behatoltak Portugália területére. A térszéken lecsillapodott az izgatottság, mert alapos értékelések szerint a boerok által az aranybányákban okozott kár nem jelentékeny.

London, február 7.

A Reuter-ügynökség jelenti Durbanból tegnapi keletel: Báro *Pitner*, pretóriai osztrák-magyar alkonzul, a *Carinthia* Lloyd-gőzessel ide érkezett.

Fokváros, február 8.

A *South African News* kiadóját letartóztatták, mert állítólag lázító pamfletet írt, később azonban kezesség mellett szabadon bocsátották.

London, február 8.

Nagy feltűnést keltett Sir Edward *Clark*, volt alsóházi tagnak, a Salisbury-kormány volt főügyészének beszéde, amelyet a londoni Holborn választókerület konzervatív egyesületének tegnapi gyűlésén mondott. *Clark* a többi közt a következőket mondta:

A boerokat mindenáron ki kell kergetni a Fokgyarmatból. Mielőtt ez az elengedhetetlen feltétel bekövetkezik, igyekeznünk kell a háborút tisztességesen és kielégítően befejezni. Csak hogy ezt nem fogják elérni pusztán karddal, mert mit használ Angliának, ha pusztaságot uralkodik? Anglia szorgalmas, rendes népen akar uralkodni s ezért jó lesz, ha a kormány méltányos és igazságos feltételeket szab a boeroknak, ha teljes amnesztiát ad nekik személyre és rangra való tekintet nélkül, mindazoknak, akik fegyvert fogtak Anglia ellen és ha teljes jogegyenlőséget biztosít mindnyájuknak.

London, február 8.

A Reuter-ügynökségnek egy mai fokvárosi távirata megerősíti, hogy ott két *bulópestises* megbetegedés fordult elő, de azért még sem hiszik, hogy e járvány komoly föllépéséről lehetne szó.

Brüsszel, február 8.

A képviselőház ma azt a petíciót tárgyalta, amelyben Belgiumnak az angol-boer konfliktusban való közbenjárását kéri. A kérvénybizottság a kérvény mellett foglalt állást. A kérvény tárgyalása során de Favereau külügyminiszter azt válaszolta az egyik szónoknak, hogy Belgiumot annál kevésbbé illet meg ez a szerep, mert az a hatalmasság van belekeverve ebbe a viszályba, amely egyik főkezese Belgium függetlenségének. A képviselőház a külügyminiszter felszólalása ellenére elfogadta *Gauson* képviselőnek a kérvénybizottság pártoló határozati javaslatát.

HIREK.

A Plósz Sándor feje.

Valaki a multkoriban iszonyatos dübbe borult itt a redakcióban. Egy fiatal fiu a barátáság jussán féktelenül ment neki egy öreg fiunak. Kikért magának holmit, mondta, hogy megtanít némelyeket emberségre, szóval: — temperamentumosan csinálta a dolgot. A harmadik szobából hallgattam. Milyen hamis minden hangja, hogy ordít. Ennek a fiunak egy csepp igaza sincs. — Ez volt minden, amit megvilágosított bennem a nagy hang. Az argumentum tudja azt, hogy ha elbőmbölik, nem győz meg senkit. Az argumentum ugy értékes, ha meg lehet érteni. Ugy szintén a lelkesedésnek, a hévnek, a szerelemnek, a gyűlöletnek, az igazolható felindulás minden fázisának megvan a maga határa a kifejezésben. Az alapon le van téve annak a lehetőségnek az alapja is, ameddig az ember elmehet a hang nagyságában. Ha határos az őrzőneggel egy kitérés, azt is megértem, ha igaz. Ember vagyok, néha féktelen indulatu, tehát őszintén hat reám a más féktelensége is. Eppen a gyarló emberi mivoltomból kifolyólag mindazt, amit a gyarló ember elkövethet, elfogadom indokoltnak, még ha gyilkol is. Ez valami viszontbiztosítás-féle. Én Istenem, egyszer lever a lábamról valami veszett indulat. Itéljetelek akkor éppen így. — De ebben az anarhisztikus fel fogásban aztán szigoru vagyok az őszinteséget illetőleg. — Minden a vérben, az idegben szülessék meg, ha forró

is a vér és tépett is az ideg. Ha így van, megbocsátom a bünt is. Ez az ultra-liberalizmus kifejlesztette bennem az érzéket az igaz indulatokkal szemben. A mi nem ilyen, no számítás, réam. Az a fiatal fiu se, aki ott kiünn bömböl és a képviselőház ellenzéke se, amely ez idő szerint a Házban mütáncot jár feje tetején.

Itt közbe kell vetnem, hogy egy pillanatra se hiszem azt, hogy valakinek azok között az urak között fontos az, hogy esélyességem mit gondol a zsandár-akcióról. Nekem azonban a következtetéseimben az én a fontos, az a bizonyos én, aki semmiféle pártszempontból nem lehet elbírálni. És ez az én is magyar és szereti az igazságot fenn is, lenn is. Azonban itt nem arról van szó. A hang, ahogy hallom az újságban, olyan lehetetlen, hogy lehetetlen az őszintesége is. Értem ezt persze pszichologicé, nem pedig politikai értelemben. Ilyes szempontokhoz én nem is konyitok. Kormányt buktatni, miniszterelnököt bosszantani, minisztert ugratni mindenképpen okos dolog, ha az embernek az ellenzék adott mandátumot, de ebben a törekvésben még nem rejlik okvetlenül az igazság. Ebben az esetben például igazán hiába akarná elhitetni velem akarmelyik ellenzéki képviselő ur, hogy ő monopóliumba bérlete az ember, az igazság és a becsület szeretőjét, mint Mayer a specialitás trafikot. Azt se hiszem, hogy a négy halottat siratni és a csendőroket, — ha elhirtelenkedték a reglamát — elítélni, ellenzéki álláspont. Azt se hiszem, hogy mindenki arra született, hogy hazudjék, aki tudniillik más pártot szavaz, mint Kossuth Ferencék. Szóval: — sok mindent nem hiszek, semmi olyant nem hiszek, amit még az emberi gyöngöszéggel se magyarázhatok és menthetek s a minek a hite nélkül produkció az a vehemencia, amit úgy hirtelenében megselekedtek a baloldali padokon arra az örökké effektust jelentő mottóra, hogy: — polgárver.

Folyt. Folyt biz az. Cinikus fráter, aki azt mondja, hogy: — négy ember, mi az? — Megsebesült a nemzet teste. Kis városban, kis piacon, kis tömegben elpusztult mindössze négy ember, de a zsandárgolyó belénk valamennyiünkbe talált. Nem vagyunk anynyian, hogy dobálózhatnánk az emberléttel. Ha tömlő jár a bünért, kapjon tömlőcöt, aki indokolatlanul gyilkolt; ha akasztófa, hát akasztófát. Ez ideig azonban még csak talán a jó Isten tudja, hogy hogyan történt az eset. Hát majd lássuk, hogy hogyan is történt. — Ezt mondom én, aki pedig maga vagyok a felháborodás s még ha dühöng is az emberben a vad őszön, hogy kiverje a lelket abból, akit a négy halálért a felelősség terhel, akkor se mondhat egyebet. Hát kit verjek? — Elképzelem a felháborodás non plusz ultráját, a kvint esszeniát, ami hazafui keserűségből, dübből, indulatból, bánatból van lepárolva — s még az se tehet egyebet, mint hogy vár, amíg tudja, hogy kit kell agyonütni. A várakozás persze nem türelmes. Addig is ordít az ember-állatban a ki nem elégithető vad indulat. Hanem nem így. Így csak az bömböl, aki még nem tud mással imponálni, csak a hanggal. Hej ha tudnák már, hogy igazuk van. megtalálnák a határt, ahol az indulatnak méltóságot ad az ügy igazsága.

Látom, hogy néha kiesszik az urak lába alól az ingatag talaj. Immáron az eset semmi utat se ad, mert hát éppen csak annyit tudunk még róla, hogy megtörtént. Tehát egyébről esik szó. Jön a mende-monda, valami olyas, ami távoli rokona a dolognak, de semmiképpen sem közvetlen ok. — Ezt mondták, azt mondták és most már a sok ember együtt szükségét érzi annak, hogy valamit bebeszéljen magába faktumnak, azon kívül hogy megtörtént a legszomorubb faktum: az emberhalál. Ez tudniillik egymagában már nem a párt kizárólagos tulajdona. Részt kérnek belőle a miniszterek is, a mamelukok is. Következzék el hát a korrupció. A bírakra ráparancsolták a szavazást. — S feláll maga a

tisztesség, a jámbor, komoly színbecsület, Plósz Sándor s azt mondja, hogy nem igaz. Csak egy esetet bizonyítsanak rá, a miben a bírót befolyásolta. Míg ez az egy eset el nem következik, nem szavahihető ember az, aki megbántotta. S erre megesk az, hogy ezt a tisztet, becsületet, tudós öreg urat inzultálni akarják. — Ütni egyet egy ilyen fején . . . Urak, gondoljuk meg ezt most, miután már föllegeztünk, hogy hála Istennek nem történt meg a baj . . . Ez lett volna az a grádus a tettben, amit a hangról mondtam. Olyan mértéktelen, hogy lehetetlen meglátni a mélyén az alapot, a miből sarjadzott.

Már pedig az én szememen hála Istennek midezideig még ninesen hályog.

(Th.)

Budapest, február 8.

— BUDAPESTI NAPLO. Január 31-én

új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— Az asturiai hercegnő házassága. Madridból táviratozzák, hogy az asturiai hercegnő közelgő házassága alkalmából amnesztiát is hirdetnek mindazoknak, akik anarkista büntények, továbbá lázítás és felség sértés miatt vannak elítélve. A nászünnepeknek hivatalos programját is kiadták már. E szerint 9-én nagy ebéd lesz a királyi várakban, 10-én ünnepléses fogadtatás a spanyol kortezben a hercegi pár tiszteletére, 11-én nagy udvari bált rendeznek. Az esküvőt e hó 14-én tartják meg. Az esketés emlékére a szegények javára nagyobb alapítványt szerveznek és a lakodalom napján Madrid négy legnagyobb színházában ingyen-előadásokat rendeznek. Az asturiai hercegnő nászajándékait a királyi palotában állították ki. A legértékesebb ajándékok — egy gyöngyökből kirakott nyakéket, — a régens- királynő adta. Izabella infánsnő egy remek művű, rubinokkal és gyémántokkal kirakott arany keresztet és egy drágagyöngy-colliert ajándékozott. Az ékszerék értékét kétszáz ezer pezétára becsülik. A vőlegény gyémántdiadémmal lepte meg menyasszonyát. Ezeukivül még a hercegek és hercegnők, valamint a spanyol főnemesség is számos ajándékot küldtek az asturiai hercegnőnek. Az összes ajándékok értékét négy millió pezétára becsülik.

— Akit kétszer temetnek. Az olaszok halhatatlan emlékü zeneköltőjét, a nemrég elhunyt *Verdi*-t, másodsor is eltemetik. Az olasz kamara ugyanis törvényjavaslatot fogadott el, amely megengedi, hogy *Verdi* és feleségét a Milanó városában lévő Casa dei musicisti-ben temessék el s mint *Milanó*-ból táviratozzák, a hamvakat e hó 26-ikán szállítják át. Előbb a Casa dei musicisti-ben istentisztelet lesz s azután fényes szertartással helyezik el a holttesteket örök nyugalomra a kápolna alatt lévő sírboltban.

— Münster herceg betegsége. Párisból jelentik: a *Figarónak* táviratozzák Cannesből, hogy *Münster* herceg. volt párisi német nagykövete, aki nemrég érkezett oda családjával, súlyosan megbetegedett.

— Az új rektor székfoglalása. A budapesti tudomány-egyetem új rektora, dr. *Kisfaludy* A. Béla, a hittudományi kar tagja, akit a legköszönt *Repaics* Rajmund helyébe a minap választották meg, most hétlőn foglalja el új állását. A beiktatás holnap, szombaton, az egyetemi tanács rendkívüli ülésén lesz, amikor *Ponori Theuresek* Emil professor átadja a rektori méltóság jelvényeit az új rektornak. Ünnepléses beiktatás egyáltalán nem lesz. Az új rektor egészen esendben foglalja el hivatalát és a jövő héten átveszi elődjétől az egyetem alapjait és minden vagyonát.

— Milanó — nagybeteg. *Milanó*, a szerb exkirály, mint *Bécsből* jelentik, nagybetegesen fekszik a *Rennwegen* levő legénylakásán, amelyet csak rövid ideje, hogy elfoglalt. Betegsége első szimptomái két hét előtt influenzára vallottak, amelylyel *Milanó* alig törődött, — állapota azonban tegnapi óta igen aggasztó. Az orvosok tüdőgyulladását konstátálták, amely nagyon komoly, bár nem veszedelmes.

— A párisi világiállás tanulságai. *Radácsics* Jenő, az iparművészeti múzeum igazgatója, a párisi világiállás tanulságairól immár két igen érdekes előadást tartott az iparművészeti múzeumban. Az előadási ciklust holnap, délután 5 órakor fejezi be *Radácsics* igazgató, a mikor is bemutatja mindazokat a tárgyakat, amelyeket az iparművészeti múzeum számára Párisban vásárolt.

— **Affér a képviselőházban.** Országgyűlési tudósításunk részletesen beszámol arról, mint támadt Plósz Sándor igazságügyminiszter felszólalása nyomán a legújabb parlamenti affér. Az igazságügyminiszter előnye visszatartását találta magára nézve sértőnek Endrey Gyula. Az igazságügyminiszter loyálisan kimagyarázta beszédének inkriminált részét, de az úgy vélekedésnek csak este intézódött el. Endrey Gyula ugyanis a képviselőház ülése után Tóth János és Kubik Béla képviselő útján provokáltatta Plósz Sándor igazságügyminisztert, aki megbizottaitként Szilágyi Dezsőt és Gromon Dezsőt államtitkárt nevezte meg. A négy segéd ma este a függetlenségi pártkörben találkoztak és ott közös megállapodásukat jegyzőkönyvbe foglalta, amelynek lényeges tartalma így szól:

A képviselőház február 8-iki ülésében Endrey Gyula országgyűlési képviselő és Plósz Sándor igazságügyminiszter között felmerült nyilatkozatok folytán az ülés után Endrey Gyula Kubik Béla és Tóth János képviselők, segédei útján az igazságügyminisztertől elégtételt kért. Plósz Sándor igazságügyminiszter ez ügyben Szilágyi Dezső és Gromon Dezső országgyűlési képviselőket bízta meg. A segédek a képviselőházban tett nyilatkozatokat összefüggésükben tisztes vizsgálat alá vevén, egyhangulag konstatálták, hogy az elégtételre a tett nyilatkozatok után ok nem forog fenn.

— **Szerzetes és sanzonett.** Jámbor elmékedésben és ájtatos imádságban merül el a szerzetes, amikor egyszerre csak levelet hoz neki a fráter postás. Az antifonák és tönjén misztikus illatába ebből a levélből valami pikáns parfüm tolokodik és a szerzetes orrcimpáit kissé megreszketnek; mert szagló szervüknek külön memóriája van. A tonzurás barát végigolvassa a levelet és szomorúan elmés arcán valami profán mosoly suhan át. *Yvette Guilbert*, a klasszikus sanzonett írt pater *Huysmans*-nak, a *ligugli* klastrom csendes szerzetesének, aki fölöttébb világias regegyőr volt, mielőtt misztikus alaptermésze az aszkézis birodalmába vezetete. Es mit ir a malacdalok énekesnője?

— **Tisztelendő atyám!** Megtértem imhol én is. Súlyos betegséggel látogatott meg az Isten, akit ördögi dalaimmal annyit sok éven át karmoltam és most, hogy végtelen igralma visszaadott az életnek, elhatároztam, hogy neki szentem további életemet, úgy, mint ön. Valamelyik szentet szeretném a szinpadra vinni és kérem, tisztelendő atyám, adjon tanácsot, melyiket válasszam ki a sok közül...

A páter maliciózusán válaszolt és az összes naptári szenteket ajánlotta a művésznő figyelmébe. Pedig a bűnbánó Magdolna éppen megfelelt volna a célnak egymagában is. Ha *Huysmans* nem érne már évek óta távol a világ zajától, az idők jelét látná *Yvette* önjában. Mert bizony úgy fordult, hogy az a bálvány, amelynek *Yvette* a tömeg ujongása közepette szolgált, lehullott: itt a kosonéria alkonya! Az emberek, akik az erotikának ezt az elmés játékát úgy kedvelték, megcsömörültek mindentől, ami pogányul meztelen és vakmerően vágyakozó, — és most szomjuhózó lélekkel sietnek a metafizikai gyönyörök forrásához. A porban pedig cse-repekben törve fekszik a földi élvezetek serlege. Odaesapták. Oh páter *Huysmans*, ön, aki világi életébe szintén irt bűnökben izzó könyveket, — amikor ön a klastromba vezekelni vonult vissza, csak nehány esztendővel előzte meg Páris. Most akár ott is hagyhatja *Ligugli* gót zárdafalait és visszatérhet az immáron bűnbánó Babelbe. Már az orfeum deszkáin is jelekedezik a jámborság és a metafizika. Ez van *Yvette* levelében. Kár volt rá gyonyosan felelni.

— **Bánya-robbanás.** New-Yorkból jelentik, hogy Durangónál, Mexikóban a Szent András-bányában dinamit-robbanás történt, amely hír szerint 87 embert üt meg és sokat megsebesített.

— **Halálozás.** Bibersheimi *Zambelly* Lajos 1848/49-es honvéderede, a XIV. hadtest vezérkari főnöke s a III. oszt. érdemjel tulajdonosa folyó hó 6-ikán életének 88-ik évében Nagytétényben elhunyt.

Kürsch Antal nyugalmazott gimnáziumi tanár február 8-ikán délután 16 l 3 órakor 76 éves korában elhunyt. Temetése e hó 10-ikén délután 16 l 4 órakor lesz a Múzeum-körút 10. szám alatt lévő lakásról.

Gémessy Miklós polgári iskolai rendes tanár e hó 5-ikén 46 éves korában Gaálceon meghalt.

Náder Lőrinc, Visegrád közügy bírja e hó 6-ikén 48 éves korában hirtelen meghalt.

Konrad szül. *Graf* Karolina Bécsben 67 éves korában meghalt. A megboldogult urasszonyban, akit az osztrák főváros társaságaiban általában nagyra-becsülték s jótékonyágról ismerték, *Konrad* Gyula, a *Neues Wiener Tagblatt* szerkesztője s a *Budapesti Napló* bécsi levelezője édes anyját gyászolja. Az elhunytat ma reggel temették nagy részvétellel.

— **Szerkesztő-változás.** A báró Hirsch Mór jótékonyági és öngyógyító-egyesület kiadásában megjelenő *Emberszeretet* című egészségügyi közlöny szerkesztését a mai naptól fogva dr. *Stössel* Lipót fővárosi orvos vette át.

— **Az Ujságírók Egyesületéből.** A *Budapesti Ujságírók Egyesületének* választmánya ma délután *Vései* József elnöke alatt ülést tartott. *Szatmári* Mór főtitkár bemutatta az Othón Kör elnökének az ujságírói kamara és az ujságírók magánjogi viszonyainak rendezése ügyében az egyesület elnökségéhez intézett átiratát. Hosszabb vita után a választmány a két rendbeli átiratra egyhangulag a következő határozatot hozta:

Tekintettel arra, hogy az ujságírói kamara eszméje a sajtószabadsággal egyenes ellentétben áll, amint ezt a Budapesti Ujságírók Egyesülete már régebben egy közgyűlési határozatban tüzetesen kifejtette; továbbá arra, hogy a tisztán hivatalos ujságírókból álló Budapesti Ujságírók Egyesülete a fővárosi ujságíróknak a kiadótulajdonosokkal szemben felmerülő érdekközvetítőközelelnél mindig sikerrel járt közbe, valahányszor intervencióját igénybe vették; tekintettel arra is, hogy a Budapesti Ujságírók Egyesülete e gremialis feladatát, mint a fővárosi ujságírók illetékes érdekek- és szakképviselete hivatalosan és következetesen gyakorolja, a választmány napirendre tér az ujságírói kamara kérdése és az ujságírók magánjogi viszonyainak rendezése iránt felmerült eszme fölött és az erről egyébűtt rendezendő tanácskozásban részt venni nem kíván.

A Concordia bécsi hírlapíró-egyesület február 11-én tartandó báljára meghívta az egyesület tagjait. Az országos múzeum- és könyvtár-bizottság felhívja az egyesületet, hogy kiküldöttekkel képviseltesse magát.

A választmány *Szana* Tamás, *Szatmári* Mór, *Lyka* Károly és *Zempléni* P. Gyula tagokat küldötte ki az országos múzeum- és könyvtár-bizottságba. Özv gróf *Bathányi* Gézáné és *Rakoszy* István a Szeretet testi és szellemi foglalkozásban szenvedőket gyámolító országos egyesület elnökei átiratban kérik az egyesület támogatását. A választmány a legnagyobb szeretettel ajánlja a sajtó figyelmébe az egyesületet, amely emberbaráti feladattal áldatosan teljesíti. A statisztikai hivatal és az izraelita irodalmi-társaság megküldötte kiadványait az egyesületnek, amit a választmány köszönettel vett tudomásul. A „Magasin Francais” tulajdonosának ajánlatát, hogy áruiból az egyesület tagjainak 25 százalékos kedvezményt ad, köszönettel vette a választmány. *Cziklay* Lajos alelnök tett jelentést ezután a segítő-alap igazgatótanácsának működéséről. A segítő-alap az elmúlt évben 11.354 koronát osztott ki és pedig 9874 koronát segélykölcsönre, 1480 koronát segítségre. A segítő-alap fenntartása óta nem egészen négy év alatt segélykölcsönre 23041 koronát, segítségre 3376 koronát, összesen 26.417 koronát osztott ki. A választmány elhatározta, hogy az idén is megünnepeli március 15-ét. Az ünnepi szónoklat tartására *Jókai* Mór koszorú író, az egyesület tagját fogják felkérni. Végül négy rendes tagot vettek fel az egyesület tagjai sorába.

— **Mit bír meg egy tehén?** A dal egy szegény tehénről szól, aki pályáját a budapesti közbiztonság végezte. Amikor levették szegényt s a felbonthatásához fogtak, meglepetten konstatálták, hogy ebben a tehénben sokkal több kő van, mint amennyinek egy tehénben lennie szabad. Számszerint: 856 darab követ szedtek ki a nemes állat gyomrából, ami mindhaláláig némán tűrte ezt a sulyt, amely önként nehezedett lelkére — mint a költők mondanák. A 856 kő sulya összesen tizennégy kiló. Most egy lábában őrzik az érdekes kis gyűjteményt, amely ékesen bizonyítja, hogy mit bír meg egy tehén, egy egyszerű tehén, amely a közbiztonság végezte a karrierjét...

— **Öngyilkos fakeskerkedő.** *Vajda* Zoltán acsucai aradmegyei fakeskerkedő pár nappal ezelőtt feljött a fővárosba s itt a Király-utca 39. szám alatt lévő házban szállt meg egy ismerősénél. Ma este hét óra tájban azután *Vajda* a lakásán egy buldog-revolverrel föbe lötte magát és szörnyen halt. Levelet hagyott hátra, amelyben kijelenti, hogy adóssága nincs és hogy az emberek rosszassága adta kezébe a fegyvert. Holttestét bevitték a törvényszéki orvostani intézetbe s haláláról értesítették hozzátartozóit.

— **Házasság.** *Dudás* Andor, a jeles festőművész, február hó 12-ikén (kedden) délelőtt fél tíz órakor esküszik örök hűséget *Pécsi* Steffy kisasszonynak a térvárosi plebánia-templomban.

Ernst József szobrász eljegyezte *Glück* Hermina kisasszonyt, *Glück* Mór leányát Aradon.

— **A Dunáról.** A földmívelésügyi minisztérium vizrajzi osztályához ma érkezett jelentések szerint a Duna egész felső szakaszán apadás mutatkozik. Budapest felső határán, a Margitsziget fölött, a jég ma reggel megindult s most csak Pozsony alatt van csekély álló jég. A fővárosnál 25 centiméternyi áradás mellett a mai vizmagasság 190 centiméter. A Dráva torkolatánál erősen zajlik a jég s az enyhe időjárás következtében a Tisza több szakaszán megindult a jég s

első szakaszáról el is kotródott. Megemlítjük itt, hogy a gőzhajós társaságok erősen készülődnek a forgalom megnyitására s csak arra várnak, hogy a csekély pozsonyi jégtorlasz is elvonuljon. Baj sehol sinosen.

— **A párisi női szabók sztrájkja.** Tisztelettel bocsánatot kérünk azoktól a hölgyektől, akiknek az itt elmondandó dologgal egy kis szív-fájdalmat fogunk okozni. Arról van ugyanis szó, hogy a tavaszi divat nagy veszedelembé került, mert a hat legnagyobb párisi női-szabó már becsukta az üzletét, s rövid idő múlva a többi is valószínűleg ezt fogja cselekedni. Az a sok szép ruha, amelyben a hölgyek az első tavaszi napokon az utcán megjelennek, igen sok keserűségbe, bajba, nyomorúságba kerülnek. Amikor már egy esinos hölgy idomát diszítja, erre senki se gondol. De ilyenkor, hogy a félhomályos szabóműhelyek mélyéből elbújnak a sápadt, kócos varrólanók, a rajzolók, a munkások, s kikiáltják bajaikat a világnak, egyszerre megcsapja a hit a női ruha illúziójában. A párisi szabócégek többségében kihasználják munkásaikat, s a legravaszabb módon játszzák ki a munkásvédő törvényeket. Ezért büntetést kell fizetniük, de ez a legkevésbé sem hozza őket zavarba, mert a pénz-büntetést egyszerűen beleszámítják a ruha árába. A legaktuálisabb oka a sztrájkknak az, hogy a munkások nem akarják továbbra is ingyen javítani a ruhákat. Azt mindenki tudja, hogy a szélesebb hölgyek hányzór küldik vissza a ruháikat a szabóhoz, mielőtt véglegesen meg volnának velük elégedve. Ilyenkor a szegény munkás végzi ezt a javítást s minden durcás ajakkal oda-vetett: „még most se jó” — hosszú órákat vesz el drága idejéből. A munkások úgy számítottak, hogy most tavasszal nagyobb szükségük van rájuk a szabócégeknek és kimondták a sztrájkot. A szabók bezárták üzleteiket, a hölgyek kétségbe vannak esve és örülnek — a férjnek.

— **A sátorlakó Rothschild.** *Báró Rothschild* Nánthának az orvosok levegőkurát ajánlották. A vagonos osztályhoz tartozó páciens sokáig habozott Budakesz és a libiai sivatag között, míg végre az utóbbi mellett döntött. Felvilágosították ugyanis, hogy Libiában kevesebb a sváb is, a bogár is, mint a magyar Gleichenbergben. *Báró Rothschild* felpakkolt és kíséretével együtt megjelent a libiai sivatagon. Öv-tasságából tartózkodott attól, hogy mint ősei, a Vörös tengeren át gyalog tegye meg az utat. Ehelyett yachtot bérelt. Miután a szakértők megállapították, hogy a sivatag levegője a szűkérűk ózonnal kellően telítve van, *báró Rothschild* kíséretével nyomban letelepedett a homokban. Nehogy napszúrászt kapjanak, a homok fölé sátrakat vontak, árnyas, szellős sátrakat. A beduinok irigykedve nézték a letelepülő európaikat, kik akkor a szivarokat szívják, aminő jönnöküknek a csibukására. *Báró Rothschild* néhány lovat vásárolt a beduinoktól, tiszta fajarabs lovakat. Csodálkozott, hogy olyan olcsón adták. Másnap nem csodálkozott, hanem káromkodott. A beduinok ugyanis visszalopták a lovakat. A legközelebbi alkalommal nem lovakat, hanem tevéket vásárolt. A sivatag hajóit nem lopták vissza a beduinok, minthogy azok maguktól nyugaltak retour. Ez a kellemetlen incidens azt a gondolatot ébresztette *báró Rothschild*ban, hogy a legutányosabb dolog az ősi kutyagolás. Ehhez a gondolathoz azóta göröszösen ragaszkodik, s egy gürűs farkúval a kezében naponta óriási gyalogpártikat csinál. Barátaihoz irt leveleiben erősen dicsékszik, hogy ezen az uton máris mesés összegeket takarított meg, s ha a beduinok ki nem rabolják, duzzadó zsebekkel fog visszatérni Európába. Szóval *báró Rothschild* a körülményekhez képest pompásan érzi magát sivatagilag. A sátorok körül ólákodó leopárdokat angolosan sült bifsztekkal eteti, s azok úgy megszeldültek, hogy bizonyos koncessziók ellenében bürüket is hajlandók lennének rendelkezésre bocsátani. Minthogy azonban *báró Rothschild* a nyers bőrről való kereskedést már régebben feladta, a leopárdok még mindig saját bürüket használják diszmentének. A minap az üdülő *báró* barátjához, *Van der Bicot* báróhoz, a következő sorokat intézte:

Kedves milliórdos kollégám!

Ha valamikor klímátikus gyógyhelyet keres, mindögen ajánlom önnek a libiai sivatagot. Itt ugyanis állandóan 40 fok meleg van árnyékban Réaumur szerint. Szakácsom a burgonyát, a gesztenyét és a tojásokat a homokban süti. Ez lényeges megtakarítást jelent tüzelő eszközökben, mi a mostani szénárak mellett nem kicsinylendő.

A minap szakácsomnak az a szerencsétlen öleto kerekedett, hogy a libacombot is az izzó homok tetéjén sütötte. A libacomb gyönyörűen megpirult. Öröm volt rázni, de evés közben átkozottul ropogott a fognak alatt. Tetszik tudni a sivatagi homokszemek. De végre is ön tudni fogja, hogy minden időlő helynek megvan a maga speciális kellemetlensége.

Alázatos barátja
báró Rothschild Nánthán
libiai sátorlakó.

— **Paprikát a külföldnek!** A szegedi polgármester nemrégiben, legnagyobb álmélkodására a következő levelet kapta:

Herrn Bürgermeister in Szegedin.

Geehrter Herr!

Ersuche uns 2 bis 3 kilo von den guten Paprika zu senden. Achtungsvoll Hotel Meissl et Schade Wien.

A polgármesterben volt annyi kedélyesség, hogy abból csak a bécsi paprikahíányt érezte ki, s elküldte a levelet az egyik paprika-gyárosnak. Most már utban van Bécs felé a paprika, nemzeti iparunknak ez a legújabb, kétkilós diadala...

— **Eltévedt milliók.** A rendőrség a postaigazgatósággal egyetemben érdekes ügyre bajlódik mostanában. *Robert Gilles de Meyral* vicomte *Schwab György* budapesti ügynök közvetítésével megvásárolta a szaploncai és breznai tízezer holdas erdőt *Brandweiner Károly* és *Wolfbauer János* steinici lakosoktól. A vicomte azonban csak a tulajdonosok megbízottjával, egy fővárosi ügyvéddel tárgyalt s a szerződés megkötése után, a földmívelési minisztériumban tudta meg, hogy a megvásárolt erdő nem tízezer, hanem csak 3400 hold. Erre a vicomte feljelentette *Brandweiner* és *Wolfbauer* csalás miatt. A vicomte a vételnél Galicien petroleum-részvényekkel fizetett, a melyeknek névértéke két millió frank volt. Az eladók, *Brandweiner* és *Wolfbauer* ügyvédjük, dr. *Neumann Armin* útján erre a feljelentésre szintén feljelentéssel feleltek. Feljelentették ugyanis a vicomte-ot, mert megtudták, hogy a vételárban átadott részvények alig érnek valamit. Dr. *Neumann Armin* a feljelentést beadta úgy a budapesti, mint a párisi kerületi törvényszéknek s a vizsgálat mindkét helyen megindult. A párisi törvényszék erre Budapestre elkérte a kérdéses részvényeket. A főkapitányság elkérte azokat dr. *Neumann Armin*tól. Ez december 26-án történt. Két nap múlva, vagyis december 28-án az értékpapírokat postára adták, még pedig az ügyvéd kívánsága szerint 90 000 forintnyi értékjelzéssel. A párisi törvényszék várta egy darabig a küldeményt, amely azonban nem érkezett meg. Ekkor megsürgette azt táviratilag a budapesti főkapitányságnál. Itt nagy feltűnést kellett a reklamáls és elküldték Párisba a postai feladó-venyint is. Pár nappal ezelőtt újra sürgöny érkezett Párisból, hogy a kérdéses értékpapírok nem érkeztek meg. Erre a rendőrség a posta- és távirat igazgatósággal egyetemben megindította a vizsgálatot. *Hegedűs Sándor* kereskedelemügyi miniszter rendeletére *Szalay Péter* miniszteri tanácsos és *Demény Károly* postai főigazgató maguk vették kezükbe az ügyet. Konstatálta a vizsgálat, hogy a részvényeket a magyar és osztrák postai hatóságok a legnagyobb rendben és pontossággal kezelték s el is jutott a küldemény Kölnig, itt azonban már nyoma veszett. A vizsgálatot most tovább folytatják annak kiderítése iránt, hogy hova lettek a nagy értéket képviselő részvények.

— **Vasuti szerencsétlenség.** Újabb részletek érkeztek a pennsylvaniai vasuti szerencsétlenségről. A szerencsétlenség *Greenville* mellett történt és ötven életüket vesztették, azonkívül sokan megsebesültek. A megsebesült *Strauss* Edének, a bécsi udvari karmesternek a válla is kifemmodott, de az orvosok remélik, hogy vasárnap már megterharhatja hangversenyét Washingtonban.

— **Megkerült betörő.** A főkapitányság börtönéből a napokban házi munkát kért az egyik hivatalosolga, hogy a kimustrált akták elszállítására körül segítésére legyen. Tévedésből nem házimunkát, hanem egy veszedelmes betörőt kapott: *Taschner Gyulát*, aki nemrégiben társával együtt a Liliom utcában nagy harcot vívott a detektívekkel. A jeles firma felhasználta az alkalmat s a hivatalosolga oldala mellől megugrott. A detektívek keresték-kutatták és nem hiába, mert a veszedelmes embert *Kis-Pesten* egy korosmában — ahol nagyban mulatott — felismerték és letartóztatták. Miután elszökése alkalmával pénze nem volt, valószínű, hogy azóta újabb bűncselekedetek terhelik a lelkét. *Taschner* holnap átadják a királyi ügyészségnek.

— **Oszak brigádok.** Rákóczy-korabeli szemképrázatok, korhű egyenruhák és fegyverei a Víg-színház részére *Tiller Mór* és *Társ* udvari szállítóknál készültek.

(x) **Weiner Mátyás** nőidivalt-ruháza (Andrássy-ut 3.) értesíti a n. é. hölgyközönséget, hogy különösen báli ruhákra alkalmas 10.000 méter jóminőségű selyem és francia báli batizt (éher és színes) érkezett. Míg a készlet tart a selyem 68, a batizt pedig 25, 35 és 45 krajcárjával árusítatik.

(x) **A Zoltán-féle csukamáj-olaj** teljesen szag- és íz nélküli és tápereje nagy. Üvege 2 korona. Zoltán B. gyógyszerárában, V. ker. Sétány-utca és Szabadság-tér sarkán.

(x) **Kérjünk mindenütt Emke-gyújtót!**

Nincs divat.

A párisi varróleányok kimondták a sztrájkot. A divattermekben nem dolgoznak és az egész kereskedői világ félve tekint a tavaszi szezon elé, amelynek divatcíkeivel el nem készülhetek.

Ha ezt a rossz hírt elregélem,
Oh nagysád, mondja, kidob-6?!
Vagy sírni kezd keservesen, mint
Niobé?!
Mi történt Páris városában?!
Mit írnak onnét?! hajhajh!
Bizony most Páris városában
Nagy a baj.

Az ember alig hisz szemének,
Szavunk ijedten elreked, —
Szépséges Páris, drága Páris,
Ne neked!

Egész Európa elsőtűl
A szörnyű hírek hallatán:
Egyet remél még: hátha rosszul
Hallja tán?!
De csak a jó hírek hazudnak,
A rossz soha, — való az is:
Elérte Páris városát a
Nemezis.

Ah, hallja, Páris városának
Szenzációs halottja van,
Kit méltán elisratni nem tud
Bús szavam.

Őn is, nagysád, siratni fogja,
Csak férje őrvid, az a vad, —
Képzelve el: egyszerre meghalt
A divat!

De mielőtt még elmeslélném,
Igyék meg egy pohár vizet; —
Igy, — hallja, hogy mit követett el
A grizett.

Engedve a kor szellemének,
Mely minden hagyományt lefujt,
Immár a szende sok grizett is
Strátrájkra gyujt.

Elhagyták a varróleányok
A nőszabóknak műhelyét, —
Worth elveszíté millióit
És fejét.

Nincs új divat! zokogja Páris
Minden hölgy-szívet szagatán, —
Nincs új ruha, nincs új kalap, sem
Uj zsupón!

Párisból nem jó Budapestre
Kalap-, ruha-, zsupón-modell. —
Sirjon, — nehéz ezt elviselni.
Ámde kell!

—ou.

SZÍNHÁZ, ZENE.

** **Nemzeti Színház.** Ma harmadszor került színre a *Rab lélek*, érdeklődő közönség előtt, mely *Márkus Emilia* virtuóz játékát zajos tapsokkal honorálta. *Beregi* osztozott vele a sikerben és a vig szerelmese, *Liget* és *Rózsahégyi* duettjét ma is nyílt jelenetben megtapsolták. A *Rab lélek* után hosszas pihentetés után a *Barátság* című egy felvonásos angol vígjáték került színre. *Lucy* szerepében *Palotai Piroka* lépett föl, szintén hosszas pihentetés után, amit nagy luxusnak tartunk, mert ez a kedves, ügyes színésznő, aki a vidám társalgásnak igazi mestere, arra való, hogy játékaival, kedélyével élénkítse az ensemble-t. A színház újabb tagjai közül egyelőre senkinek pótolhatja *Palotai Piroka* könnyűségét és biztoságát a *Lucy*hez hasonló pikáns és vidám szerepekben. *Vizváry, Ujházi, Desső* és *Mardthy* Margit játszottak még a darabban, jó kedvvel, élénk hatással.

** **Molnár Viktor** ünnepzése. *Molnár* Viktor kultuszminiszteri tanácsos, az *Uránia* tudományos színház és *Uránia-Egyesület* elnöke tiszteletére a színház igazgatósága ma este az Országos Kaszinóban lakomát rendezett. A banketten résztvevett az igazgatóság minden tagja és lelkes felkészüléssel ünnepelték elnökét.

** **Amerika** másodsor. Ma este adták másodsorú ifj. *Hegedűs Sándor Amerika* című művét. Az érdekes mű a színház köznapai köntösében is megállta helyét. A sok kihívás nyomán a szerző képe jutott meg a függönyön, amit minduntalan zajos tetszéssel

fogadott a közönség. A második előadás nagy sikere hosszú időre biztosítja a darab jövőjét.

** **Francia színtársulat a Víg-színházban.** Emelítettük már, hogy a *Víg-színházban* egy *Schürmann* impresszárió vezetése alatt álló francia színtársulat fog az idei tavaszon vendégszerepelni. A társulat, mint értesülünk, április elején lesz vendége a *Víg-színháznak* s a *Cyrano de Bergerac*on kívül, a *Les dames de chez Mazarinot* (Osztrigás Micé), a *Controleure de Waggon-Lits* (Hálókocsik ellenőre) s egyéb a budapesti közönség előtt a *Víg-színház* műsoráról már ismert, francia bohózatokat fog előadni.

** **P. Lukács Juliska** vendégszereplése. *Porzoltó Lukács* Juliska, a Népszínház kiváló drámai művésznője, Lőcsére utazott, hogy az ottani színházban *Kunhegyi Miklós* színtársulatánál három estén át vendégszerepeljen; a művésznő a *Kamélliás hölgy*, *Fedra* és *Magdolna* főszerepeit fogja játszani.

** **Pálmay Ilka** újabb vendéglátéka. *Pálmay* Ilka négy estére terjedő újabb vendégszereplését ma este kezdte meg a *Népszínházban* a *Nebántovirág* címszerepében. A nézőlér képe ugyanaz volt, mint előző fellépései alkalmával: minden zugában telt ház s ugyanolyan zajos ünneplésben volt része, mint az előző estéken. A diva legközömbösebb fellépése, hét óra, 11-ikén lesz a *Szép Heléna* címszerepében. Erre az előadásra a jegyek már holnap szombaton délelőtt 10 órakor válthatók a *Népszínház* elővételi pénztáránál (Népszínház-utcai oldal).

** **Hangverseny a Telefon Hírmondóban.** A Telefon Hírmondó ma este házbangversenyt rendez és közvetít előfizetői. A hangverseny, amely mint rendszeren esti fél 9 órakor kezdődik, közreműködnek: *Lichtenstein Dóra*, *Krammer Etelka* és *Vidor Laura* úrnők és *Strósz* Árpád ur, a magyar királyi Operaház tagja. Az egyes énekszámok zongorakíséretét *Fodor Ernő* ur látja el. — A hangverseny után az est folyamán érkezett üdöngéseket olvastatja fel a Hírmondó, annak végezte után pedig még 11 óráig cigányzene lesz hallható a kagylókon keresztül.

MŰVÉSZET.

□ **Vidéky János** meghalt. A magyar festő- és iparművészetnek halottja van: *Vidéky* János festőművész, a székesfővárosi felső iparrajziskola igazgatója, hosszas szenvedés után, ma délelőtt 11 órakor, 74 éves korában meghalt a fővárosban. *Vidéky* egyike volt a magyar képzőművészet uttörőinek, aki *Barabás Miklóssal* együtt működött a múlt század derekán. Eredetileg a jogi pályára készült, 1848-ban fogalmazó lett *Szemeré Bertalan* minisztériumában. De csakhamar honvédnek csapott föl és a szabadságharcot, mint honvédfőhadnagy, küzdötte végig. A szabadságharc lezajlása után hosszabb ideig bujdosott s így került Velencébe, ahol festészeti tanulmányokra szentelte magát és évekig tanult az akadémián. Egyideig Rómában is tartózkodott, míg végre 1871-ben hazatért és az esztergomi képzőintézet tanára lett. Eközben igen sok történeti és egyházi tárgyú képet festett. Ezek nagy része Olasz- és Angolországban van. 1880-ban az ő kezdeményezésére szervezte a főváros a felső iparrajziskolát, melynek haláláig igazgatója volt. A megboldogult az iparművészet és az iparrajzoktatás terén elévülhetetlen érdemeket szerzett. Halálát özvegye, szül. *Tulbier* Antónia s két fia: *Ödön* és *János* gyászolja. Temetése vasárnap délután 3 órakor lesz a Lónyay-utca 4/a számú iparrajziskola épületéből.

FŐVÁROS.

(*) **Igazgatói lakások.** A pénzügyi bizottság ma tárgyalta az igazgatói lakások kérdését. Az ügyet a közoktatásügyi osztály vezetője, *Faller* Ferenc referálta és oly javaslatot tett az osztály nevében, hogy a régi iskola-épületekben hagyják meg az igazgató-lakásokat, de az új építkezéseknél, kivéve a külterlekiéknél, mellőzzék. E jelentéssel szemben a tanács az eddigi állapot fenntartása mellett nyilatkozott, hangsúlyozva az igazgatói lakások pedagógiai előnyeit. Hosszabb vita után, amelyben *Polónyi Géza*n kívül *Ehrlich* Gusztáv, *Heltai* Jenő, *Springer* Ferenc és *Feleki* Béla szolgáltak föl, a bizottság a közoktatásügyi osztály javaslatát fogadta el azzal, hogy egy igazgató se kapjon nagyobb értékű lakást, mint amilyen neki a lakáspénz szerint jár.

FARSANG.

(x) **A király és kenyérbál.** *Szöll* Kálmán miniszterelnök, a kenyérbál diszelnöke, ma arról értesítette a bál végrehajtó-bizottságát, hogy a király a kenyérbál fővédőségét elfogadta. A végrehajtó-bizottság erről értesítette dr. *Wekerle* Sándort, a nagybizottság elnökét és a bálanyákat.

(x) **Hangverseny.** A VIII-IX. kerületi izraelita nőegylet hangversenyének rendező-bizottsága, élén dr. *Heidelberg* Tivadarné diszelnökével, tegnap dél-

után ülést tartott. Dr. Büchler Lipótné, mint a bizottság elnöknője, jelentette, hogy a hangverseny műsorát már összeállították. Szilágyi Arabella, a kiváló operanépszerű egy nagy áriát és több dalt énekelt. Gál Gyula, a Vígyszínház kitűnő művésze, Gergely Istvánnak *A pontifex maximus* című nagyatású költeményét adja elő. Közreműködnek még *Kertész Ödön*, *Schweizer Elza*, *Recht Sándor*, jeles hegedűművész, *Szirmai Imre* és *Fedák Sári*. Az egyesületi pénztárnál (Liliom-utca 34.), a jegy-árúsnál hólyegknél és este a pénztárnál 10 és 4 koronáért kaphatók a jegyek.

(A III. kerületi Első Magyar Nemzeti Asztaltársaság) tegnap, február 7-ikén jótékonyoulu táncmulatságot rendezett, amely fényesen sikerült. A mulatságon jelen voltak:

Asszonyok: Mach Istvánné, Ruh Gézánné, Rác Ferencné, Linzenpölcz Mátyásné, Moll Ferencné, Polifka Károlyné, Mayländer Lajosné, Muckstadt Pálné, Domonkos Ferencné, Pfeiffer Istvánné, Hermann Benedekné, Popper Antalné, Dulá Imréné, Kocsner Antalné, Kugelbauer Lázárné, Galy Józsefné, Klínk Vilmosné, Weisz Józsefné, Dániel Hubertné, Laufer Károlyné, Lindmayer Jánosné, Haszmann Pálné, Rauscher Györgyné, Gittinger Antalné, Voltolina Félixné, Hubert Károlyné, ifjabb Bacher Jakabné, Neubauer Antalné, Heinrich Károlyné, Ruzicska Ferencné, Tóth Ferencné, Huszár Ferencné, Rimmer Józsefné, Lazetky Mártónné, Preisinger Ferencné, Weisz Sámuelné, Hacker Müller Ferencné, Weber Istvánné.

Leányok: Weisz Lenke és Róza, Herrmann Irma, Klínk Gizella, Stipeticz Antonia, Gittinger Lenke, Halmeschläger Róza, Saphir Ilonka, Panicz Ilonka, Süpen Teréz, Thaler Rozália, Jagoschitz Margda, Neubenfürer Rosina, Mayländer Gizella, Muckstadt Terke, Pencz Róza és Iga, Thaler Rozália, Voltolina Margit, Huber Irma, Neubauer Katalin, Tráger Ilona, Gangelmayer Irma, Heinrich Róza, Kuttan Ilona, Gangelmayer Anna, Krämer Anna, Rauch Lenke, Rinner Lujza, Huszár Anna, Rindfleisch Róza, Pusch Anna, Schmidt Kati, Schlosser Irma és Weber Erzsike.

EGYESÜLETEK.

(A Dunántúli közművelődési egyesület) ma délután 4 órakor tartotta ógróf Pallavicini Ede elnöklelte alatt az évrben első választmányi ülést. Jelen voltak: Rákosi Jenő másodelnök, Antal Gábor ev. ref. püspök, Reisz Ede, Sárközy Aurél főispánok, Makfalvy Géza, dr. Ováry Ferenc országgyűlési képviselő, dr. Lőrinczy György tanfelügyelő, Porzolt Kálmán főtitkár, dr. Fekete Ignác főpénztáros. Az elnöki megnyitót után, melyet lelkes éljenzessel fogadtak, Porzolt Kálmán terjesztette elő jelentését, mely szerint az egylet hat óvodája és a pénzeszközi menháza az évrben is szép működést fejtett ki. A fiók-egyletek jelentéseinek felolvasása után a főpénztáros tett jelentést az egyesület vagyonáról. Az egylet 22 337 K. múlt évi bevételével 6417 K. egyenleg áll szemben a kiadások levonása után. A napirend során Sárközy Aurél és Lőrinczy indítványára megállapították, hogy az egylet X-ik rendes évi közgyűlése májusban Komáromban fog megtartani.

(A Nagypénteki Református Társaság) nagyválasztmánya Hegedűs Sándorné és dr. Kiss Aron elnöklelte alatt ma tartotta házi ülését. A Társaság ügyei szépen fejlődnek: az ősszel megnyitott Erzsébet-házban már negyven árvtát részesít gondozásban. Ujabbban Schaumburg-Lippe herceg 1000 koronás, az Egyesült Fővárosi Takarékpénztár 200 koronás alapítványt tett.

TÖRVÉNYSZÉK.

§§ **Krivány bűnpöre.** Aradról táviratozzák: Ma a 45-ik vádpontra került a sor. Az összeszerkadt bűnös már nem is beszél, csak fejével bólogat igent, ha az elnök kérdezi. A napló-hamisítások kérdésében semmit sem vall. Ma letárgyalják valamennyi hátralevő vádpontot. Összesen ötven volt.

A délutáni tárgyalásra rengeteg közönség jelent meg Kriványné kihallgatásának hírére. Krivány igaztolt, sápadt, ingerülten telet ezuttal is mindenre. „Nem emlékszem!” Az elnök kérdezte tőle, hogy nejjével mennyi hozományt kapott. Mostoha leányának, Szilágyi Ilonának férjhezmenetelekor mennyi hozományt adott? Milyen házat vett és adott el? Krivány kijelenti, hogy semmire sem emlékszik. Szilágyi Ilona azt vallotta, hogy 10.000 forintot kapott anyai örökség címén, ezt takarékbba tették. Ezután Kriványné, Purmann Antoniót hallgatták ki. Kijelenti, hogy vallani akar. Sirva mondja el, hogy azt hitte, férje becsületlen keresi meg jövedelmét. Krivány ekkor szintén sirva fakadt. Kriványné elmondja még, hogy házakat, villát vetek. Eszében nem volt bűnös szerzeményre gondolni. Az élő istenre esküszik, hogy neki 20.000 forint hozománya volt, amelyet forgatott s ebből pénzelt. A megesketésnél nagyobb vita lejódott ki. A védő közben megkérdezte Kriványtól, hogy nem akar-e nejjének üzenni valamit?

— Nines semmi mondani valóm — felelte. Kriványné megesketését mellőzték. Kriványné a kihallgatás után rosszul lett.

§§ **A kassa-oderbergi vasut sikkasztója.** A büntető törvényszék ma Bakonyi bíró elnöklésével folytatolag tárgyalta Szőnyi Rikárdnak, a kassa-oderbergi vasut sikkasztót ítélnőrnének bűnpéretét. Az elnök Kunze Bertoldot, a Pollák és társa cég üzletvezetőjét, hallgatta ki. A tanu kijelentette, hogy Walter Samu nevére nem kérték a díjtöbblet visszatérítését. dr. Hodász Antal, királyi alügyész, Schusnyi Oszkár kereskedelmi miniszteriumi szántistit kihallgatását kérte arra, hogy milyen hatást tett rá, mint szemtanura, Szőnyi Rikárd - beismerő val-

lomása a fegyelmi bíróság előtt. Vajjon kényszerítő hatás alatt ismerte-e be üzleleit, vagy sem? Készits Antal dr. védő nem ellenzte az alügyész kérelmét, mire a törvényszék felfüggesztette a tárgyalást, míg Schusnyi megérkezik, hogy vallomást tegyen. Néhány lényegtelen tanu vallomása után a törvényszék Szőnyi Rikárdot négyévi fegyházra ítélte, melyből a vizsgálat által tiz hónapot kitöltőnek vett. Az ítélet ellen az ügyész és a védő fellebbezett.

TÁVIRATOK.

Égá, február 8. Vilma királynő férjével együtt májusban meg fogja látogatni a berlini, bécsi, pétervári udvarokat s Párisba is ellátogat.

Lipose, február 8. Meyer nagyiparost, az 1899-n csodóbe jutott Meyer és Társa-féle papírgyár egyik tulajdonosát, letartóztaták és vád alá helyezték 600.000 márka erejéig elkövetett váltóhamisítások miatt.

A segesvári oszta földje.

Kolozsvár, február 8. A földművelésügyi miniszter Halter Lujza grófnő fejeéregyházi birtokát (melyen a segesvári csataemlék áll) 350.000 koronáért nyilvános árverésen telepitési célokra. A föld jó minőségénél fogva nagyon alkalmas telepitési célokra.

Lord Roberts kitüntetése.

Berlin, február 8. Feltűnő, hogy mindaddig nem erősítették meg Lord Robertsnek a fekete sasrenddel való kitüntetéséről szóló hírt, de a felhivatalos lapok közleményei elkészítik a hangulatot erre a meglepő eseményre. Kifejtik, hogy a császár angol tábornaggyá történt kinevezését természetesen kitüntetésekkel viszonzotta s Lord Roberts csakis a fekete sasrendet kaphatta, mert a térszalagrend tulajdonosának ez a magas kitüntetés jár. Ez a kitüntetés nem fog rossz viszonyt teremteni Német- és Oroszország közt, mert Angolország és Oroszország újabban lényegesen közeledtek egymáshoz.

Az angol király utja.

London, február 8. A Globe jelenti Portsmouthból, hogy oda rendelet érkezett a Viktória and Albert királyi yachtaknak készenlébe helyezését, hogy a királyt közvetlenül a parlament összeülése után Kissingembe vigye. A király Frigges császárnét akarja meglátogatni és Vilmos császár látogatását viszonzni. Még nem tudni, hogy a királyné is elkíséri-e a királyt utjában.

Waldeck-Rousseau kitüntetése.

Páris, február 8. Miklós cár Waldeck-Rousseau miniszterelnöknek a Szent-Szaniszló-területet adományozta.

A khinai bonyodalom.

London, február 8. Pekingből jelentik: A követek követelése, hogy a bűnös hercegeket és hivatalnokokat halálra ítéljék, nagyon válságossá tette a helyzetet. Azt hiszik, hogy a khinai udvar vonakodni fog a hatalmak követelését teljesíteni.

New York, február 8. Pekingből jelentik 6-iki kelettel: A követek ma délelőtt jejjeket dolgoztak ki, amelyekben kijelentik, hogy raagszkoznak ahhoz, hogy Tungfusziangot halállal büntessék, ellenben megengedik, hogy Tuan és Lan hercegek életét megkíméljék, de nem azért, mintha büntetett kevésbé súlyos volna, hanem csak azért, mert rokonságban vannak a császári családdal.

Tienoin, február 8. Január 28-ikán rendes khinai csapatok megtámadták 60 francia katonát, akik tüzérsséggel kémszemlére indultak nyugat felé. A franciák a támadást visszaverték; három ember megsebesült.

Antisemitizmus Berlinben.

Berlin, február 8. A porosz képviselőház ma folytatta az igazságügyminiszterium költségvetésének tárgyalását.

Crueger (szabadelvi néppárt) szemére veti az igazságügyminiszternek, hogy azok az alapelvek, amelyeket a miniszter a legutóbbi vitában a zsidó-vallású bírának és bírósági jegyzőknél alkalmazásáról kifejezett, nem egyeznek meg az alkotmánnyal és a birodalmi törvényekkel.

Schönstedt igazságügyminiszter azt válaszolja, hogy az alkotmány értelmében a király tölti be az összes állásokat a hadseregben és a kormányzat többi ágában. Ő tehát viszont azoknak vehetné szemére az alkotmány megsértését, akik a trónnak ezt a jogát érinteni akarják. Neki szemére vetik, hogy az ő minisztersége alatt a felségvértési pörök száma erősen szaporodott. Ő felülemelkedik az ilyen támadásokon, de megjegyzi, hogy a hatóságoknak kötelességük a törvény eszközeivel eljárni a felség ellen intézett támadásokkal szemben, különösen olyan emberek ellen, akik törvszerűleg aláássák a fejedelmnek minden tekintélyét és az iránta táplált tiszteletet. Porosz-

országban egybíránt a felségvértési ügyek száma az 1898-ik évi 301-ről 1900-ban 184-re csökkent.

Porsch (centrum) azt tanácsolná az uraknak, ne tartanának mindenkit, aki követeléseiket nem helyesli, antisemitának. De az urak legyenek arról meggyőződve, hogy a nemzet túlyomó többsége sürgősen azt kívánja, hogy keresztény államban éljen és keresztényi módra kormányozzák.

Reichardt (nemzeti szabadelvi) nagyjából szintén hozzájárul a miniszter fejtegetéseibe.

Filgendorf (konzervatív) azt kérdezi a miniszter-től, van-e kilátás rá, hogy a konitzi gyilkosság ügyében új nyomra akadnak.

Schönstedt igazságügyminiszter sajnálja, hogy a büntét még nines megtorolva. Egy hivatalnokot sem érhet az a vád, hogy kötelességgelenes mulasztást követett el. Hogy elég erőlyesen jártak-e el mindjárt a vizsgálat kezdetén, azt most nem akarja vizsgálni. A vizsgálatnál nem kérdezték, hogy a gyilkos zsidó-e vagy keresztény. A vizsgálat eredménye ugyszólván semmi.

Berlin, február 8. Az itteni zsidó hitközség Billow birodalmi kancellárhoz beadványt intézett, a melyben állást foglal Schönstedt igazságügyminiszternek a zsidó jogászokról tett nyilatkozata ellen s arra kéri a kancellárt, hogy szerezzen érvényt a zsidók egyenjogúságát biztosító törvényeknek.

A bakui tüzvérsz.

Fétevár, február 8. A Roszija jelenti Bakuból tegnap kelettel: A kaspi- és fekete-tengeri társaság nafta-tárházainak égését valószínűleg gyujtogatás okozta, amelyet egy elbocsátott ór bosszujárnak tulajdonítanak. Az a tárház, amely először fogott tüzet, a munkásházak közelében volt. Este 7 órakor az összes házak lángban állottak. Harminc ember életét vesztette. A sebesülteket vásári barakkokban helyezték el. Az oltásnál husz vízesövet használtak, amelyek szétrepedtek, ami a tüzet még növelte.

Közgazdasági táviratok.

Berlin, február 8. A Carnegie-féle pénzügyi művelet létrejött s így meg fog valósulni az acél-trust, amelynek célja a termelést, az árakat és a piacokat irányítani. A trust azoknak a gyáraknak, amelyek különlegességeket állítanak elő, nem fog konkurenciát csinálni. Az acélárak emelkedőben vannak.

Trieszt, február 8. A kereskedelmi kamara elfogadott egy sürgős indítványt, amely szerint memorandumot intéznek a pénzügyminiszterhez és a kereskedelmi miniszterhez aziránt, hogy az őrlési forgalmat állítsák vissza és a létesítendő malmoknak Trieszt és a partvidéki városok érdekében adómentességet és vasuti kedvezményeket adjanak. Azonkívül megkéri Trieszt városát, hogy az őrlési forgalom visszaállítására érdekében indítandó akciót támogassa.

Bécs, február 8. (A Budapesti Napló telefonjelentése.) Az itteni határidőpiacon nem nyilatkozott meg külföldi kezdeményezés s azért a forgalom nagyon csöndes volt, az iránzat pedig nem volt egységes; buza 2-3 fillért vesztett, zab és tengeri 4 fillérel javult, rozs megtartotta tegnap esti árfolyamát. Köt-tettek: buza tavaszra 7.77-7.79-7.76, rozs tavaszra 7.79-7.78, rozs május-juniusra 7.76, zab tavaszra 6.54-6.55, tengeri május-juniusra 5.43, jegyeztetett repce augusztus-szeptemberre 12.95-13.05. A kész-árak piacán a fogyasztás telétsége következtében az üzlet majdnem egészen szünetelt. Zárlatok: buza tavaszra 7.74, rozs tavaszra 7.78, zab tavaszra 6.54, tengeri május-juniusra 5.42 koronán.

New York, február 8. (Terménytözsége.) (Zárlat.) Gyapot: New Yorkban helyben 9.¼ (9.¼). Márciusra 9.32 (9.29). Májusra 9.23 (9.25). New-Orleansban helyben 9.¼ (9.¼). — Petróleum: Stand white New Yorkban 7.80 (7.70). Stand white Philadelphianban 7.75 (7.65). Refined in Cases 8.85 (8.75). Credit Balances at Oil City 1.25 (1.23). — Zsír: Western steam 7.80 (7.80). Robe és Brothers 7.90 (7.95). — Tengeri iránzata szilárd. — Februárra — (—). — Májusra 44.¼ (44.¼). Juliusra 43.¼ (43.¼). — Buza iránzata állandó. Piros ósi helyben 80.½ (80.¼). Februárra — (—). — Márciusra 79.¼ (79.¼). Májusra 79.¼ (79.¼). Juliusra 79.¼ (79.¼). Gabona szállítási díja Liverpoolba 1.¼ (1.¼). — Kávé: fair Rio 7. sz. 7.¼ (7.¼). Feb.-ra 5.65 (5.50). Májusra 5.75 (5.65). — Liszt: Spring Wheat clears 2.75 (2.75). — Cukor: 3.¼ (3.¼). — On: 26.25 (26.30). — Riz: 17. — (17. —). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, február 8. (Terménytözsége.) (Zárlat.) Buza iránzata állandó. Febr.-ra 73. — (72.¼). Májusra 75.¼ (74.¼). Tengeri iránzata szilárd. — Februárra 37.¼ (36.¼). — Zsír: Februárra 7.40 (7.42). Juliusra — (—). — Szalonna short clear 7.25 (7.25). — Sertészsír: Februárra 13.80 (13.80). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFÉLÉK.

Hej, megverte. . .

— A Kuruc-nótából. —

Hej, megverte
Azt a lányt a teremője,
Kinek mostan
Katona a szeretője!

Katonának
A szerelme nem állandó,
Csókja, mint a
Hulló csillag, oly mulandó.

Ma én tölem,
Holnap tőled, aztán mástól —
Ki sem is fogy
Az örökös bucsuzásból!

Ha rád borul
Szomorú, mint a koporsó;
Első csókja,
Ha elesattan már — utolsó!

Eendrődi Sándor.

† **Vadászó uralkodók.** Egy angol folyóirat nagy érdekes cikket közöl uralkodók és hercegek vadász-szenvedélyéről. Így VII. *Edvárd* angol király már trónörökös korában nagy kedvelője volt a vadászatnak, s alig volt szezon, hogy hat-nyolc ezer vadat el ne ejtett volna vadásztársasága. Anglián kívül is sokat vadászott a walesi herceg, leginkább Indiában, tigrisre. A mi királyunk egyike a legkiválóbb vadászoknak; nagyon jó lövő a német császár is. Meglehető adatokban számol be a statisztika arról, hogy hány vad esett el a II. Vilmos császár tegyverétől: 1896 májusig a német császár vadászati lajstromai 33.967 elejtett vadról számolnak be; ezek közt volt: 2 bölény, 7 jávorszarvas, 3 iramszarvas, 3 medve, 121 zerge, 16.188 nyul, 3591 szarvas, 694 tengeri nyul, 9643 fácán, 654 fogoly. számos róka, vadkaesa, vadlúd. Ezenfelül a császár 1896 május haváig 1703 vaddisznót lőtt.

Az orosz cár leginkább a Moszkvától délre fekvő erdőségekben hódol a vadászat sportjának, ahol vadászni, sőt bölények is nagy számmal vannak. *Umberto*, valamint *Viktor Emánuel*, a mostani olasz király is barátja a vadászatnak; *Loubet*, francia köztársasági elnök kitűnő lövő, annál rosszabb volt *Faure* Félix.

† **Moltke mint divattudósító.** *Moltke* grófnak a feleségéhez írt leveleiből kitűnik, hogy a nagy hallgató mesteri toilett-leíró volt. Éles megfigyeléssel mindig a megfelelő szakszerű kiegészítéseket használja és leír minden érdekes rubát, melyet az udvarnál látott, csodálatos pontossággal. Az elhunyt *Viktória* ki-

ráló toilettjei, amint azokat *Moltke* a feleségének leírta, nagyon érdekesek. Legelőször fehér csipkeruhában, briliánsokkal, látta a királynőt, majd egyszerű fehér bálruhában, később a török nagykövet bálján fehér atlaszruhában, skáriát felsőkabáttal, pompás diadémmal és mellével. *Viktória* hercegnének *Frigyes Vilmos* porosz trónörökösrel való egybekelések a boldogult *Viktória* királynő tenyérnyi széles csipkével díszített lila moaré-öltözéket viselt, hozzá számócalevél formájú diadémet és keblén a világ egyik legnagyobb gyémántját.

† **Leleményes szerelmesek.** *New-Yorkban* történt meg ez a mulatózó kis történet, amelyen most az egész amerikai metropolis nevét most *Lighter* duzzog bankár rovására. A bankárnak van egy csinos és leleményes leánya, miss *Ellen*. A kisasszony az ideai farsang legelején megismerkedett valamelyik nagyobb bálon egy rendőr-tisztviselővel; mikor elkezdtek táncolni, a két fiatal szív nagyot dobant, s a tánc végén már meg is egyeztek, hogy egymáséi lesznek. *Miss Ellen* atyja kísérte a bálba, anyját már gyermekkorában elvesztette, s mikor a mulatság után hajnalban hazafelé hajtottak, az apa csodálkozva látta, hogy leánya izgatott:

— Valami bajod van? — kérdezte.
— Nincs.
— Miért vagy oly ideges?
— Boldog vagyok.
Tréfásan szólt *Lighter*:
— Csak nem vagy szerelmes?
— De. Nagyon.
Még mindig mosolyogva beszélt *Lighter*:
— No azt hiszem, nem komoly a dolog.
A leány határozottan felelt:
— Annymra komoly, hogy felesége leszek annak, akit ma a bálban megszerettem.
Ekkor már palotájukba értek, s a lépcsőn felmenet az apa némi bosszúsággal szólt:
— Mámoros vagy a báltól. Aludt ki magad lányom, majd holnap másképp beszélsz.
— Holnap is így beszélék.
— Arra kíváncsi volnék.
— A kíváncsiságodat ki fogom elégíteni.
Másnap azután szelid hangon kérdezte lányától *Lighter*:
— Kialudtad magadat?
— Igen.
— A szerelmet is kialudtad?
A leány komolyan válaszolt:
— Értik meg egymást. Megismerkedtem a bálon egy *Mownet* nevű rendőrtisztviselővel. Szegény ember, de uri ember, s ami fő, érzem, hogy szeretem s a felesége akarok és fogok lenni.
Ridegen hangzott a felelet.
— Soha.
— No majd meglátod.

— Nem látom meg, mert ily koldusnak sosem adom a lányomat.

Most már kérésre fogta a lány:
— Lásd be, hogy a boldogságomat teszed tönkre.
— Nem látok be semmit. Hosszu esztendőket keserves munkában nem azért gyűjtöttem a milliókat, hogy egy ezeröttszáz dollár évi jövedelmű éhenkórásra hagyjam.

— De mikor szeretem.
— Ugyan! Csak gondold! Majd azt is megszereted, akit én választok neked.

— Soha!
— Leánybeszéd. Egy szó, mint száz, soha, érted meg, soha sem leszel annak a *Mownet*nek a felesége. Erre már kiöttér a lányból a dac.

— Hát azért is leszek.
— Az én akaratom és beleegyezésem elegendőre is?

— De kényszerítesz rá?
— Szeretném látni.
— Meglátod!
— Napok multak, apa és leány alig érintkeztek egymással. Egy hét múlva egy kartonlapot talált a bankár az íróasztalán, amelyre ez volt írva:

Vigyázzon. a bankját ki akarjak rabolni. Tegyen meg minden óvintézkedést.

Egy barátja.

Lichter kétségbeesetten vitte fel az írást a rendőrségre és segélyt kért. Rendelkezésre boosatták a legügyesebb detektíveket, akik elrejtőztek még aznap a bank helyiségeiben és várták a kasszaőröket. Várták egy, két, három napig. Hiába. Egy fióktolvaj sem mutatkozott, s ez idő alatt nem volt a rémületől sem éjjele, sem nappala a bankárnak. A rendőrök is kezdtek már türelmetlenkedni de negyed nap izgatottan vitt be nekik a bankár egy papíros lapot, amit ismeretlen kezek csempészték ismét az íróasztalára: ez volt ráirva:

Nem volt eddig alkalom. De holnap éjjel el lehet készülnie a betörésre.

A multkori jóbarát.

Kétségbeesett dühvel mutatta *Lighter* e sorokat a leányának is.

— Nem rettenetes ez az állapot? Mit tegyek?
— Van egy jó tanácsom. Elfogadod?
— Természetesen, csak jó legyen.
— Nekem ez a tervem: *Mownet*-t rendeltess ide a rendőronökökkel.

Az izgatott ember türelmetlenségével kérdezte a bankár:

— Miért éppen őt?

REGENY.

A rajongók.

— REGENY —

Irtá: STEPNJÁK.

66

— Ne tréfa! *Andrej*, szólt *Tania* átengedve magát melankolikus érzelmeinek. Most boldogok vagyunk, de ki tudja, jóra vagy rosszra házasodtunk-e.

— Minden pap megmondta volna, ha megkérdeztük becses véleményét, hogy jóra, rosszra egyaránt, felelt *Andrej*. De mit jelentenek e különös aggályok? Még soha sem hallottalak így beszélni. Talán bánod, hogy férjül választottál?

— Nem. Legalább magamért nem, szólt *Andrej* sürű hajára téve kezét, s arcába nézve. Hanem te talán megbánod valaha. Sokszor hallottam, hogy a forradalmárok rosszabbak lesznek a házasság után.

— Ugy hát féled moesoktalan éneket, az zavarja meg lelked nyugalmát?

Nem birta tovább ezt a hangot. *Tania* sötét szeme oly komoly, olyan lélekrendítően szomorú volt.

Hálás, szerelmes érzés fogta el *Andrej* egész lényét, amint nézte ezt a szomorú, csillogó szempárt, amint önfelédten szívta magába nyájas világukat.

— En drágám, más, jobb embert csináltál belőlem. A kötelességtudás, a hit, az emberbizalom új forrásait fakasztottad szívemben! Hogy beszélhetsz így?

— Valóban? — szólt *Tania*, hitetlenül simogatva *Andrej* fekete haját.

— Oh bárcsak mindent elmondhatnék. Tudod, mint gyermek nagyon vallásos voltam; azt

mondták nekem, hogy a férfilelek legmagasabb fejlődése a valóságosság. Most ha veled vagyok, ha a te kezűd pihen a fejemen, vagy egyedül elgondolkozom rólad s magamról, újra megszáll a megalkodás gyönyöre, az imádás örülete, az égető vágy a lelki megtisztulás és áldozat után, amely az ifjuság éveiben eltöltött. Boldogan ismerem be hibáimat s gyengeségeimet, hiszen előttem kell meghajtanom fejeimet és sóvárogok a megtisztulás után, hogy félelem nélkül járulhassak eléd...

Amint *Andrej* így beszélt, szép és ékesszóló volt, átszellemülve a szenvedély ragyogásában. *Tania* pedig hallgatta, komolyan, bámulva, elragadtatva az ő meggyőződésének hevétől. Hanem az utolsó szavaknál kiterjesztette kezét, mintha kijelentései örületes szavak volnának, amelyeket távol akar tartani.

— *Andrej*, kérlek, ne beszélj így, ha szeretsz. Kétkednem kell szerelmedben, ha így eltorzítasz. Tudom, hogy semmi különös sincs bennem, s akarom, hogy annak tarts, ami vagyok.

Andrej nyugodt mosolylyal hallgatta ezt a kis leckét. Azután megfogta kezét s egymásután megcsókolta ujjait.

— Ugyan gyermek, szólt végre, ki mondotta neked, hogy kivételnek tartalak az általános természetetől. Nem fiam, nem vagyok én gyermek. Jól tudom, mindketten emberek vagyunk. Nem szövkök rólad nappali álmokat; szeretlek. Hát azt hiszed, csak a ritkát, a rendkívülit lehet szeretni? Milyen nyomorult volna akkor a világ! Jól tudom, van társaink között olyan tiszta lelkű, kötelességtudó nő, mint te! De mit bánom én ezt? Látom a napot, érzem sugarainak melegét s nyugodtan látok munkám után. Es holnap ugyanazt a napot látom, talán még kevésbé ragyogóan, csak a felhők csoportosulnak másképp körülötte, a színek másképp kerülnek össze s ez egy hat szememre, hogy elragadtatva állott meg előtte. Nem tudom, nem akarom tudni, hogy miért szeretlek...

— Oh most már én tudom, szólt közbe

Tania nevetve, s mindjárt meg is mondom. Izléseid roppantul igénytelen. Meg vagyok győződve róla, hogy elragadtatva állsz meg a nap előtt, amikor a felhők annyira elborítják, hogy nem látszik egyébként olajcseppnél papírlámpáson. Izlésekről kár vitatkozni, és így szívesen vagyok a napod.

Tania jókedvűen nevetett. Hanem szeme komoly volt, mélyebb érzést fejezett ki, amely lassankint megemészte mindent, egy hosszú, hosszú tekintetben tört elő. Mennyire imádtá *Andrej* ezt a változó, tiszta kristály szemet, ezt a mélabus — vig tekintetet, melyre most is úgy dobbant szíve, mint mikor először látta így.

— En örömmel, — szólt remegve ujjongó hangon, közelebb simulva nejehez, — mondd, miért vagyok olyan boldog, mikor körülöttünk minden oly szomorú? Lesujt a gondolat. Mit tettem, hogy megérdemeljem mindazt, amit nekem adtál s hogy miképpen fizessem vissza?

Tania befogta a száját a kezével. Ragyogó szeme újra megváltozott, titkos mélysége bezáródott és a remegő szikra ott a legfenekén elaludt. Komoly és nyugodt volt.

— Ugyan ne örjögj, — szólt feddően. — A nő szerelme nem díj, önkéntes ajándék a szerelmem mindkét részről.

A felelet kissé lehtütötte *Andrej*t, de csak egy pillanatra, mint mikor vizet csepegtetnek a kovács tűzhelyére.

— Igazad van, mindig igazad van. De hisz épp ezért kell hálásnak lennem. Mint a hajdani trubadur, himnuszt költöttem volna rólad, ha csak tudnám a módját.

— En trubadur, — szólt elhaló mosolylyal *Tania*, — ugyan mit szólnának bajtársaink, ha meghallják, hogy *Andrej* *Kozsukhoff*, a komor, a rettenthetetlen, ilyen rhapszódákat énekel?

(Folytatása következik.)

Mert ő sokkal lelkiismeretesebben működik a te érdekében, — folytatta nevére — már csak én miattam is.

Estére már ott volt Mownet. Elbújt abban a szobában, amelyben a legnagyobb pénzesszékény van. Alig egy óra múlva rohant a bankárhoz:

- Megvan a tolvaj. Boldogan felelt Lighter: - Nem is tudom, hogy háláljam meg önnek ezt a tettét.

Ekkorra előlépett Ellen kisasszony. - Ugy, hogy engedj meg, had lehessenek a felesége. Az eddig konok apa egyszerre engedékeny lett, a szerelmeseik a lehető legrövidebb idő alatt az esküvőt is megtartották.

Az esküvő után pedig kiderült, hogy az egész betörés kicsinált dolog volt, amelynek terve miss Ellen fejecskéjében született meg; úgy fogadtak fel egy ál-kasszafurót, aki természetesen elhagyta magát fogatni Mownettel, hogy ennek ügyessége kitűnjék és a bankár hálára legyen neki lekötelve.

Az esküvő után pedig kiderült, hogy az egész betörés kicsinált dolog volt, amelynek terve miss Ellen fejecskéjében született meg; úgy fogadtak fel egy ál-kasszafurót, aki természetesen elhagyta magát fogatni Mownettel, hogy ennek ügyessége kitűnjék és a bankár hálára legyen neki lekötelve.

Mascagni a művészetéről. Mascagni legutóbbi balsikerei után megintérjuvotta egy olasz újságíró s a mester a műveiről és általában a művészetéről eképp nyilatkozott:

Sokan állították, hogy oltárt akartam állítani Wagner ellen, aki immár mindenrová behatolt s folyton-folyvást nagyobb lesz diadalutja az egész világon. Nos, aki ezt tulajdonítja nekem, az ugyancsak jelöltesen és rosszul ítél meg, mert ha valaki, úgy igazán és lelkes bámulója vagyok Wagner zsenijének. Lelkembem letérdepelek bár a titán előtt, de ez még nem zárja ki azt, hogy fáradhatatlan törekvéssel ne igyekezzem megóvni az olasz egyéniség szellemét, tradícióját. Lehet, hogy a zeném rossz, hogy érzéseimet rosszul juttattam kifejezésre, de az ellen a leghatározottabban tiltakozom, hogy valaki meggyanúsítja szándékaim tisztaságát. Önérzetem teljes erejével küzdöttem a kor zenei áramlata ellen; mikor egész zenei világ a tulhajtott polifóniában kereste a lelke üdvösségét, én visszatértem a régi jó idők egyszerű orkeszteréhez, visszatértem a magán-szólamokhoz, a duettekhez. A nagy közönség nem adott nekem igazat, én tehát meghajlok a véleménye előtt, de az sem lehetetlen, hogy a publikum tévedett. Uj operámat, a Vestitált, egy éven belül befejezem, — valószínű, hogy Rómában lesz az első előadása, — addig pedig teljes lelki nyugalommal dolgozom rajta.

A mentő-érem. Egész Belgium nevet most egy mulatságos rendjel-szedélgesen, amelynek bőre egy igen sok őszszel dicekvő fiatal belga ur, akit egyszerre csak a gomblyuk-fájdalom kezdett bántani. Mindenképp rendelhez akart jutni. Eleinte szép nagy szalagokról ábrándozott B. ur, amelyet az ember a vállán átvette hord, majd mikor látta, hogy hiába áldozna erre tömőntelen pénzt: nem érheti el a célját, megelégedett volna már bármely középkeresztcsékelvel, sőt kis keresztel is; hiába volt minden vágyakozása, ugr. hogy utoljára már azt sem bánta volna, ha holmi kis érem fityegne a mellén piros vagy más színű szalagon, ha más nem, hát a belga mentő-érem. Csakhogy soha abba a helyzetbe nem került, hogy valakinek az életét megmenthette volna. Elhatározta tehát, hogy cselhez fordul.

Egy régi barátja előtt feltárta gomblyukának emésző betegségét; a barátának nagyon magas állású rokona volt a minisztériumban, s ennek a jó barát telebeszélte a lejtét, hogy B. ur egy brüsszeli fürdőben saját életének a kockázatasával mentett ki egy embert a vízből. A csel sikerült, a magasrangú miniszteri hivatalnok ki tudta eszközölni B. urnak a várva-várt érdemejét s a belga hivatalos lap másnap tudtára is adta mindenkinek, hogy a mérész életmentő mily királyi kitüntetésben részesült. Halomszámba érkeztek a gratuláló levelek B.-hez, akiből elhült a vér, mikor néhány nap múlva annak a brüsszeli fürdőnek a tulajdonosa, amelyben B.-nek életét kellett volna mentenie, — ily papírcédulákkal árasztotta el az egész belga fővárost:

!!! Figyelmeztetés !!!

B. ur kaphatott mentő érmet. Ez az ő dolga. De az én fürdőmben ugyancsak nem mentette meg semelyik fuidoklónak az életét sem. Az ok egyszerű. Nálam ugyanis még soha senki sem akart a vízbe fulladni. Az én fürdőm oly modern berendezésű, hogy itt senkinek sem eshetik baja. B. ur pedig kereszen magának az ő életmentési céljaira más fürdőt.

Mindenki kíváncsian várja, mi lesz ennek a pompás kis históriának a vége.

A velencei kőoroszlánok. Egy dán tudós megfejette a rejtélyes írást, amely a régi velencei arzenál kapuját őrző két kőoroszlánon látható. A felírat a babiloni ékírásra emlékeztet. Az oroszlánok, melyeket a Krisztus előtti ötödik, vagy hatodik században athéni művész készített, a Piruszból való és Francesco Morosini vitte őket Velencébe a törökök fölött 1687-ben aratot győzelme után. A csaknem mostanáig megfejthetetlen jelek azonban a tizenegyedik századból való és normann kéz írta föl az ősrégi emlékre. Az írás így szól:

Hakon Alfal, Asmunddal és Armmal foglalta el ezt a kikötőt. Ezek a Hosszu Harold parancsára a görög népre lázadása büntetésül adott vetettek. Dalk távol volt, messze vidékeken; Egil és Ragner hadat vezettek a mósiai és őrmények ellen. Asmund véste be ezeket a betűket Asgir, Thorleif, Thor és Ivar segítségével a Hosszu Harold parancsára és a görögök ellenkezése dacára.

Harold, akit Hosszunak nevez, 1040-ben hajóival rabló-hadjárra indult a Földközi tengerre; IV. Mihály bizanci császár segítségével hívta, hogy az atheneiket, akik megtagadták az engedelmességet, megfenyítse. Két évvel később már Konstantinápolyban volt Harold, elűzte a császár utódját és Theodorát, meg Zoet helyezte a bizanci trónra. Csak huszonegy év múlva esett el a félelmes Viking az angol névrokna ellen Stamford-Bridgenál vivott csatában, pár héttel a hastingsi ütközett előtt mely Britanniát normann iga alá hajtotta.

KÖZGAZDASÁG.

Ipar és kereskedelem.

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank, hitelrészeg Egyesülete íroló hó 7-ikén tartotta félelvi közgyűlést. Amint a teolvasott jelentésből kitűnik a vezetőség utánfízetések bekövetelésétől czuttal is eltekintethet. A tagok száma 1900. december 31-ikén 496-ra rugott. Létszámítottat 13.413 darab váltó 7.261.719 korona 43 fillér értékben. A bíráló bizottságba Adler Lajos, Bettelheim Miksa, Pinkász Zsigmond és Stern Emil urak, akiknek mandátuma lejárt, egyhangulag újból megválasztottak.

A Magyar Kereskedelmi Csarnok együttes szakosztályait ma tárgyalat folytatlagoson Kuzm Perenc elnöklété alatt a kereskedelmi alkalmazottak szolgálati viszonyainak szabályozásáról szóló törvényjavaslatot. Ami az alkalmazottak rokantságát és végkielegítést illeti, az együttes szakosztály arra az aláspónra helyezkedett, hogy ezt a kérdést oszaki törvény által megállapított kötelező biztosítás és nyugdíjalap létesítése által lehet az alkalmazottak jogos érdekeit is kielegítő módon megoldani, akként, hogy az alap létesítéséhez az államkincstár is hozzájáruljon és az azzal járó terhek az alkalmazott és írók között méltányosan megosztassanak. A felmondási idő szabályozása kérdésében a szakosztály nagyjában magáévá tette a javaslat rendelkezéseit. Különösen élénk vitára szolgáltattak okot a javaslatnak a büntetésekre vonatkozó egyoldalú rendelkezései, amelyeket a szakosztály mellőzendőknek és méltányos intézkedésekkel pótolni vél. A szakosztály határozatai legközelebb a választmány elé kerülnek, amely a miniszterhez benyújtandó indokolt felterjesztést véglegesen fogja megállapítani.

Szészárak. A kontingens nyersszes ára Budapestben pénzben 42.—, áruban 42.50 korona, Bécsben 39.40, illetve 39.80 korona.

Borjувásár. 1901. évi február hó 8-án. (A budapesti marhavásártéri vásár-pénztár részvénytársaságtól.) Felbajtás: Belföldi élő borju 487 drb, leölt borju 14 db, bécsi borju — db, horvát — db, nyug. nővendékmárha 50 darab, bárány élő — darab, leölt bárány 19 darab. Árjegyzések. — Belföldi élő borju I. rendű 86—92 l-ig, kivételes 96 l., II. rendű 74—84 l-ig, 1 kilónként, leölt borju I. r. 89—93 l-ig, II. r. — l-től — l-ig, kivét. — l. kilónként levonás nélkül. Bécsi leölt borju — l-ig, Növendék marha — l-től — l-ig, I. r. — l-ig, középmínőségű — l-ig, alárendelt — l-ig, 1 kilónként, Bárány élő 14—16 k., leölt bárány 13.—15.— K., kivételes ár — k-ig páronként. — A nagyobb heti szükséglet folytán az irányzat szilárd. Az árak 3 fillérel javultak.

Budapesti sertés-konzumnvásár. A lerencvárosi petróleum-rakodónál lévő székes-tóvárosi sertés-konzumnvásár árjegyzése 1901. évi február 8. Készlet 890 darab, Erkezett 900 darab. Összesen 1290 darab. Eladott — darab. Maradt 590 darab. Napi árak: 120—180 kilogramm sulyban 82—86 koronáig, 220—280 kilogramm sulyban 84—88 koronáig, 320—380 kigr. sulyban 86—90 K-ig. Öreg nehéz páronként 400—500 kilós 80—88 koronáig. Malac 78—84 kgrig — korona. A vásár élénk.

A budapesti gabonátözsde.

Budapest, február 8.

A buzaüzlet ma kellemes hangulatban nyílt meg. Élénk kereslet mellett 34.000 métermázsza buza 2½—5 fillérel drágábban került eladásra. Jobb minőségek előnyben részesültek.

Eladott:

Buza. Tiszavideki: 2000 mm. 79 2 k. 7 K. 77½ l., 1200 mm. 78 5 k. 7 K. 85 l. 400 mm. 78 k.

7 K. 82½ f., 300 mm. 79 k. 7 K. 82½ f., 1000 mm. 85 5 k. 7 K. 81½ l., 500 mm. 78 k. 7 K. 80 l., 100 mm. 78 3 k. 7 K. 75 l., 100 mm. 78 k. 7 K. 75 l., 800 mm. 77 k. 7 K. 75 l., 1000 mm. 78 k. 7 K. 72½ f., 300 mm. 78 k. 7 K. 70 l., 1000 mm. 78 k. 7 K. 70 l., 1000 mm. 78 5 k. 7 K. 70 l., 1200 mm. 77 5 k. 7 K. 70 f., 1200 mm. 77 5 k. 7 K. 70 l., 1200 mm. 76 8 k. 7 K. 70 l., 250 mm. 78 k. 7 K. 65 l. kev., 500 mm. 77 k. 7 K. 75 l., 250 mm. 78 k. 7 K. 65 l., 100 mm. 77 k. 6 K. 65 l., 600 mm. 77 k. 7 K. 67½ f., 100 mm. 77 k. 7 K. 60 f. sárga.

Pestvidéki: 100 mm. 78 k. 7 K. 50 f., 300 mm. 76 5 k. 7 K. 50 f.

Kulai: 2800 mm. 75 k. 7 K. 47½ f. a hajózás megnyíltával.

Entrepot: 1800 mm. 74 k. 7 K. 42½ f., 1250 mm. 76 k. 7 K. 42½ f.

Raktáru: 1200 mm. 77 k. 7 K. 80 f., 1800 mm. 77 3 k. 7 K. 67½ f., 1900 mm. 76 k. 7 K. 27½ l., 1000 mm. 75 5 k. 7 K. 27½ l., 1650 mm. 75 8 k. 7 K. 27½ f., 2420 mm. 77 2 k. 7 K. 47½ f., 700 mm. 72 k. 7 K.

Mind három hónapra.

Lucerna: 80 mm. 44 K., tisztai állomás.

Készpénzfizetés mellett.

A készru hivatalos jegyzése a budapesti árú-és értéktözsde szokásai szerint, készpénzben 50 kilogrammonként. — A minőség bektöliterenként és kilogrammonként.

Table with columns: B u z a, Kilós, K.-tól, K.-ig, Kilós, K.-tól, K.-ig. Rows include Tiszavideki, Fehérmegyei, Pestvidéki, Banaági, Bécsai.

Table with columns: Egyéb gabonafajták, Kilós, K.-tól, K.-ig. Rows include Rozs, Arpa, Zab, Tengeri, Repece, Köles.

A határidőüzlet folyamán a következő k téések történtek:

Table with columns: Month, Price range. Rows include Buza áprilisra, Rozs áprilisra, Zab áprilisra, Tengeri májusra, Repece augusztusra.

Déli egy óraker a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a tőzsden:

Table with columns: Month, Price. Rows include Buza áprilisra, Rozs áprilisra, Zab áprilisra, Tengeri májusra, Repece augusztusra.

Délután fél 5 óraker zárul:

Table with columns: Month, Price. Rows include Buza áprilisra, Rozs áprilisra, Zab 1901. áprilisra, Tengeri májusra, Repece augusztusra.

A budapesti értéktözsde.

A mai előtözsde magas külföld befolyása alatt kedvező irányzatban indult, ámbár a forgalom igen sok kívánni valót hagyott bátra. Az árfolyamok némileg javultak. A zárlat igen szilárd volt.

A helyi értékek szintén emelkedtek, de a legnagyobb szilárdságot a járadékpia tanusította.

A déli tőzsde változatlanul kedvező volt s a zárlat a legmagasabb napi-árfolyam mellett történt.

A helyi piac továbbra is kedvező maradt. A valuták és ércváltók gyengébbek.

Az előtözsde kedvező. Jegyzetek: Magyar hitelrészvény 671.50—672.25. Osztrák hitelrészvény 667.75—668.50. Osztrák-Magyar Államvasut részvény 657.25—667.75. Magyar korona-járadék 93.31—93.62. Jelzálogbank 435.—435.50. Rimamurányi 462.50—464.50. Közúti vasut 583.50—584 korona.

Déli tőzsde szilárd. Jegyzetek: Magyar hitelrészvény 678.—674.—. Osztrák hitelrészvény 667.50—667.75. Osztrák Magyar Államvasut 667.50—667.75. Koronajáradék 93.65—93.90.

Rimamurányi vasmi 466.50-468.-. Közúti vaspálya 583.-584.- korona.

A budapesti terménytözsde.

A terményüzletben a szezonzerü hanguhatnak megfelelően alakultak az árak és végül a terményüzleti árjegyző-bizottság hivatalosan a következő ár-folyamatok állapotára állította meg:

Jegyzések: Heremag: lucerna magyar 43.-48.- korona, vörös aprószemű 48.-50.- korona, vörös erdélyi ... korona, vörös búsángi ... korona, középszemű 55.-58.- korona, nagyszemű 61.-65.- korona. Disznósír: budapesti: 55.50-56.- korona, vidéki ... korona. Táblaszaloma: légszáritott vidéki ... korona, városi 4 darabos 42.-43.- korona, 3 darabos 45.-46.- korona, füstölt ... korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 15.-15.50 korona 120 darabos ... korona, 100 darabos 16.25-16.50 korona, 85 darabos 17.-17.50 korona. Azonnali szállításra. Szerbiai szokás szerinti minőség 14.50-14.75 korona, 100 darabos 15.50-15.75 korona, 85 darabos 16.50-16.75 korona. Szilvaiz: szlavóniai 19.25-19.50 korona, szerbiai 17.75-18.- korona, azonnal való szállításra.

A bécsi értéktözsde.

Helyi vásárlások, szilárd külföld és kedvező pénzüsznyokok szilárdították a tőzsdét.

Bécs, február 8. (Magyar értékek zárlata.) 4 1/2%-os aranyjárdék 118.10. Tízszáz és szeptedik kölcsön sorsjegye 141.25. Magyar vasúti kölcsön ezüsten 100.60. Magyar keleti vasúti állami kötvény 119.-. Magyar érszámitó- és pénzváltóbank 420.-. Rimamurányi vasműrészvény 467.-. Magyar koronajárdék 93.70. 4%-os Magyar földhitelem kötvény 92.50. Magyar hitelbank részvény 672.-. Magyar nyeregmény kölcsön sorsjegye 166.-. Kassa-oderbergi vasúti részvény 558.-. Magyar kereskedelmi bank ... Magyar cukoripar ...

Bécs, február 8. (Osztrák értékek zárlata.) 4 1/2%-os papírjárdék 93.45. 4%-os osztr. aranyjárdék 118.-. 1860-iki sorsjegye 135.75. Osztrák hitelsorsjegye 387.-. Angol-osztrák bank 269.50. Bécsi bankjegyzetlet 466.80. Osztrák-magyar bank 1685. Déli vasút 108.25. Dunagőzhajózási részvény 740.-. Dohányrészvény 292.50. Császári és királyi arany 11.34. Német bankváltók 117.45. 4 1/2%-os ezüst járdék 93.35. Osztrák koronajárdék 98.15. 1864-iki sorsjegye 199.-. Osztrák hitelintézeti részvény 669.50. Unionbank 536.-. Osztrák Länderbank 406.-. Osztrák-magyar államvasút 668.50. Elbavölgyi vasút 469.-. Alpesi bányarészvény 433.80. 20 frank, arany 19.14. Londoni váltóár 240.65. Bécsi íramvány Lít B. 274.-. Bécsi Tramway Lít A. 277.-. Lipót kohó ... Az irányzat szilárd.

Bécs, február 8. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése.) A délutáni magánforgalomban a zárlatok a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 669.75. Magyar hitelrészvény 673.-. Angol-Osztrák bank 269.75. Bécsi bankjegyzetlet 466.90. Union bank 536.-. Länderbank 406.50. Osztrák-magyar államvasút részvény 668.50. Lombard 108.60. Elbavölgyi vasút 469.-. Északnyugati vasút részvény 468.-. Dohányrészvény 292.50. Rimamurányi vasmű 468.-. Alpesi bányarészvény 434.-. Májusi járdék 98.95. Magyar koronajárdék 93.80. Török sorsjegye 105.25. Német birodalmi mársza 117.50. Napoleon d'or 19.15. Szilárd.

Külföldi értéktözsde.

Berlin, február 8. (Tőzsdéi tudósítás.) A tőzsde kissé bizonytalan irányzattal nyílt meg. Kohórészvények és három százalékos birodalmi kölcsön kissé alacsonyabb árfoyakokkal indultak, ellenben kínai kölcsönök Londonra és magyar koronajárdék vidéki részletekre igen szilárd volt. Később az egész vonalon nagyon szilárd volt az irányzat. Bankrészvények közül a Deutsche-bank részvényeit favorizálták egy westendéi és charlottenburgi teleküzletre. Kohó- és bányarészvények fődolésekre emelkedtek és élénkek voltak. Vasutak közti szövési államosítási hírekre javultak, úgy szintén transzvalia, a befizetés közli pedig Dortmund-gronauiek emelkedtek. Magánüzemeltetési kamat-láb 3%.

Berlin, február 8. (Zárlati.) 4 1/2%-os papírjárdék 98.50. 4%-os osztrák aranyjárdék 100.10. Elbavölgyi vasút ... Magyar koronajárdék 94.75. Osztrák-magyar államvasút 142.90. Kassa-oderbergi vasút ... Bécsi váltóár 85.05. Magyar vasúti beruházási kölcsön 102.10. Alpesi bányarészvény ... Disconto-Commandit 182.-. Általános villamosági Edison 210.-. Gelsenkircheni 173.40. Laura-kohó 167.80. 4 1/2%-os ezüstjárdék 98.40. 4%-os magyar aranyjárdék 99.25. Osztrák hitelrészvény 211.-. Déli vasút 26.75. Károlyi Lajos vasút ... Orosz bankjegy 216.15. 4%-os új orosz kölcsön 96.50. Török dohányrészvény ... Olasz járdék 96.-. Magyar hitelbank ... Dynamit Trust 164.-. Harpeni 168.90. Az irányzat szilárd.

Berlin, február 8. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Esti forgalom. 4%-os magyar aranyjárdék 172.-. Magyar koronajárdék 167.50. Osztrák hitelrészvény 178.-. Osztrák-magyar államvasút 95.95. Déli vasút ... Északnyugati vasút ... Elbavölgyi vasút ... Orosz bankjegy készpénz ... Buschtienrdi ... Orosz bankjegy ... (Útúton) Lombard ... Szilárd.

Frankfurt, február 8. (Zárlati.) 4 1/2%-os papírjárdék 98.50. 4%-os osztrák aranyjárdék 100.30. Magyar koronajárdék 94.80. Osztrák-magyar bank 120.30. Déli vasút 25.70. Elbavölgyi vasút ... Londoni váltóár 204.65. Bécsi bankjegyzetlet 116.50. Villamos részvény ... 3%-os magyar aranykölcsön 84.50. 4 1/2%-os ezüstjárdék 98.40. 4%-os magyar aranyjárdék 99.40. Osztrák hitelrészvény 211.30. Osztrák-magyar államvasút 142.70. Északnyugati vasút ... Bécsi váltóár 849.75. Párisi váltóár 813.33. Unio bank ... Alpesi bányarészvény 214.-. Az irányzat szilárd.

Frankfurt, február 8. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Arfoyakok januárja. Esti forgalom Osztrák hitelrészvény 211.-. Osztrák-magyar államvasút 142.75. Déli vasút 25.75. Osztrák aranyjárdék 205.-. Olasz

járdék 96.-. Laura-kohó 197.60. Harpeni 169.-. Discont 125.25. Alpesi 150.40. Bécsi bankjegyzetlet ... Hamburg, február 8. (Zárlati.) 4 1/2%-os ezüstjárdék 98.30. 1860. sorsjegye 136.-. Déli vasút 25.50. 4%-os osztrák aranyjárdék 100.10. Osztrák hitelrészvény 210.80. Osztrák-magyar államvasút 142.50. Olasz járdék 95.80. 4%-os Magyar aranyjárdék 99.50. Az irányzat gyenge.

Paris, február 8. (Zárlati.) Osztrák-magyar államvasút 711.-. 4%-os osztrák aranyjárdék 101.-. Osztrák Länderbank 445.-. 3%-os francia járdék 102.30. Ottomanbank 545.-. 3 1/2%-os francia járdék 103.-. Alpesi bányarészvény ... Déli vasút 143.-. 4%-os magyar aranyjárdék ... Párisi bankrészvény 1060. Olasz járdék 95.-. Francia törleszt. járdék 100.37. Osztrák földhitelezési részvény ... Török dohányrészvény 316.-. Az irányzat szilárd.

Budapest-köbányai sertéskereskedelmi csarnok jelentése.

Február 8. A sertésüzlet irányzata változatlan. A) Hízott sertések ára: I. A) Magyar elsőrendű: Öreg nehéz (páronkint 400 kilogramm felüli súlyban) 88-92 fillérig, Öreg közép (páronkint 300-340 kilogramm terjedő súlyban) ... Fialat nehéz (páronkint 320 kilogramm felüli súlyban) 96-98 fillérig, Fialat közép (páronkint 251-320 kilogramm terjedő súlyban) 94-96 fillérig, Fialat könnyű (páronkint 250 kilogramm terjedő súlyban) 90-92 fillérig, II. Magyar s z edett: Nehéz (páronkint 280 kilogramm felüli súlyban) ... Közép (páronkint 240-280 kilogramm súlyban) ... Fialat. Könyű (páronkint 240 kilogramm terjedő súlyban) ... III. Romániai: Nehéz (páronkint 320 kilogramm felüli súlyban) ... Fialat. Közep (páronkint 250-320 kilogramm terjedő súlyban) ... Fialat. Könyű (páronkint 250 kilogramm terjedő súlyban) ... IV. Romániai eredeti (Stachi). Nehéz (páronkint 240 kilogramm terjedő súlyban) ... Fialat. Könyű (páronkint 240 kilogramm terjedő súlyban) ... V. Szerbiai: Nehéz (páronkint 260 kilogramm felüli súlyban) ... Fialat. Közep (páronkint 240-260 kilogramm terjedő súlyban) 90-92 fillérig, Könyű (páronkint 240 kilogramm terjedő súlyban) 88-90 fillérig.

Sertéselátszám 1901. február 6. napján volt készlet 29.763 darab. — 1901. február 7. napján felhajtott 539 darab. 1901. február 7. napján elszállított 241 darab 1901. február 8. napjára maradt készletben 30.061 darab.

Napirend.

Naptár. Szombat, február 9. — Római katolikus: Alex. Círill A. — Protestáns: Apollonia. — Görög-orosz: január 27. Krioszt ev. — Zsidó: Schebat 20. Sabbat Jithos. — Nap két 7 óra 1 percek. — Nyugszik 4 óra 56 percek. — Hold két éjjel 11 óra 22 percek. — Nyugszik reggel 8 óra 57 percek.

A miniszterek nem fogadják. Nemzeti Múzeum. Képtár. Nyitva délelőtt 9 óratól 1 óráig. Többi tárai 1 korona belépődíjjal tekinthetők meg.

Országos képtár az Akadémiában zárva. Iparművészeti múzeum zárva. Természettudományi gyűjtemények múzeuma (Múzeum-körut 4. sz.) nyitva délelőtt 10-12-ig.

Teknológiai sparmúzeum zárva. Mezőgazdasági Múzeum (Kerepesi-ut 72.) nyitva délelőtt 9-1 óráig.

Földtani intézet (Stefánia ut 14.) nyitva délelőtt 10 óratól 1 óráig. Belépődíj 1 korona.

Közelkedési múzeum zárva. Magyar kereskedelmi múzeum a városligeti iparszarnokban 9-10 óráig.

Scabadium levéltár (Erzsébet-körut 19.) nyitva délelőtt 9-1 óráig.

Az Akadémia Goethe-szobája zárva. Múzeum könyvtár nyitva d. e. 9-1-ig.

Akadémiai könyvtár nyitva délután 3-7-ig. Egyetemi könyvtár nyitva délelőtt 9-12-ig és délután 3-8-ig.

Iparművészeti múzeum és iskola könyvtára nyitva délelőtt 10 óratól 12-ig, d. u. fél 7-10-ig 9-ig.

Az új országház kupolacsarnoka és lépcsőháza délelőtt 10 óratól 1 óráig 40 fillér, azontul este 6 óráig 1 korona belépődíj mellett.

Állatkert a Városligetben nyitva egész nap. Belépődíj 60 fillér.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. Igazgatóság: VII. kerület Kerepesi-ut 20. szám alatt. Hivatalos órák: délelőtt 9-10 óráig délután 2 óráig. Tudakozó osztály és kereskedelmi szaknyelvtár VII. kerület-ut 22. sz. Hivatalos órák délelőtt 9-12 óráig és délután 3-6 óráig. A hazai termékek állandó kiállítása, (a Keleti mintatár és kereskedelemtörténeti gyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás, melyben az üzletvezetéshez árusításokat is eszközöl) a városligeti iparszarnokban nyitva: délelőtt 9 óratól 12 óráig és délután 2 óratól 4 óráig. A külügyi kirendeltségek központi üzletvezetősége (Magyar kereskedelmi részvénytársaság) V. Váci-körut 32. szám alatt.

Kivonat a hivatalos lapból.

— Február 8. —

Kinevezések. A kereskedelemügyi miniszter Hvozovics Antal kir. főmérnököt a szombathelyi m. kir. államiépítési hivatal főnöké, a kömvés, ács- és kőfaragó-mesteri képzéssel megvizsgálására Szombathelytí szervezett hízottág előnéve: a budapesti kir. itelőtábla elnöke Dr. Szilassy Pál ügyvédjelölt, Mayer Géza jogszorgorlót és Vragassy Jenő ügyvédi joghallgatót a budapesti kir. itelőtábla kertfelügyelői ideiglenes minőségű díjas joggyakorlók; a kolozsvári kir. itelőtábla elnöke Demjanovics Miklós tordai kir. törvényészi díjtalan joggyakorlók, jelenlegi alkalmazása helyén való meghagyással, segélydíjas joggyakorlók; a debreceni kir. itelőtábla elnöke Gavalier Lajos m.-szigeti lakos végzett joghallgatót a debreceni kir. itelőtábla kertfelügyelői ideiglenes minőségű díjtalan joggyakorlók nevezte ki; az igazságügy-miniszter Demeter Gyula ideiglenes minőségben kinevezett aszói királyi javító-intézeti családőrséget ezen állásban véglegesítette.

Ügvedői kamarák. A halasszagrarnati ügyvédi kamara közé teszi, hogy dr. Piek Mór részligi lakos ügyvéd ezen ügyvédi kamara fey. bíróságának 1900. évi fey. számu és a nagyméltóságú m. kir. Kuria átti 1900. fey. sz. alatt hozott jogerős ítéleteivel az ügyvédség gyakorlatától 1 (egy) évre felfüggesztetett. A felfüggesztés jelen hirdetésnek a hivatalos lapban leendő megjelenése napján veszi kezdetét. — A temesvári ügyvédi kamara ezennel közhírré teszi, hogy Feletár Nándor ügyvéd, Vinga székhelyű, az egyvédek

lajstromába folytatólág felvételt, ellenben Stoffko Mihály orsvoi ügyvéd elhatalozása következtében, a fenti lajstromból törltetett s irodája részére Obitz Gyula orsvoi ügyvéd kirendeltetett; továbbá dr. Harbergner Fdön pncsovai ügyvéd ezen kamara feyvelmi bíróságának fey. 290/900. szám alatt keit és a nagyméltóságú magy. kir. Kuria által fey. 257/900 szám alatt helybenhagyott ítéleteivel az ügyvédség gyakorlatától 1 (egy) évre felfüggeszteték, mely felfüggesztés ezen hirdetésnek közzétételé napjával veszi kezdetét.

Nemmagyarorszákok. A Belügyminiszter megengedte, hogy Glauber Izidor bekés-csabai lakos, valamint kisköri gyermeke Gizella és József Gombos-ra, Ádám Ferenc szegárdi lakos, valamint kisköri gyermekei Ferenc, György, Janos és Julia Körösz-tör-re, Rosenbaum Ábrahám kis-kun-félgyházai lakos Réti-re, Ször Vilmos máv. pályafelügyelő, bácsi lakos Dezső-re, kisköri Schlesinger Lipót esztergomi lakos Szegő-re, Lichtmann Aladár dömsöd-apaji lakos Lukács-ra, kisköri Orsényik Gyula kassai lakos Nádasdi-ra, kisköri Groszman Salamon jegyzőségű gönci lakos Gönczi-re, Mandi Gusztáv gyöngyösi lakos Molnár-ra, Fisch Ignác orsz. iparügyesületi segédfogalmazó budapesti lakos Farkas-ra változtathassa vezetéknévét.

TAJÉKOZTATÓ.

Mezőgazdák figyelmébe! Elismert kítűnő hazai gyártmány! 1600 gőzcseplőkészlet özemben! CZEM: ELSŐ MAGYAR gazdasági gépgyár RÉSZVÉNYTÁRSULAT BUDAPESTEN, KÜLSŐ VÁCI-UT 7. SZÁM. Gőzcseplőkészletek 2 1/2, 3 1/2, 4, 4 1/2, 6, 8, 10, 12 lóerűjűek. Magánjárók (utí mozdonyok.) Kérjük minden szakbavagó kérdéssel bizalommal hozzánk fordulni, készségedunk kimerítő és felvilágosító választ. Arjegyék kívántra díjmentesen küldetők.

Időjelzés.

— Az Országos Meteorológiai Intézet hivatalos jelentése. —

Budapest, február 8.

Északkeleti Európát és az Adria-tenger környékét egy-egy depresszió, nyugati Európát pedig légnomási maximum borítja. Az idő Európa-szerzte változóknak. Jelentőkenyebb csapadék csak a déli depresszió környékén esett. A hőmérséklet északraól tovább süllyedt. Nálunk tegnap és az éjjel az idő jobbra derült volt, reggelre azonban nyugatról borulás és esőzés illetve havazás indult meg, amely a Dunántúltra és a délnyugati megyékre terjedt ki, de kiadósabb csak a nyugati határon és a tengerpart környékén volt. A hőmérséklet északraól nálunk is süllyedt. Kálitás: Fagyopt körülí halmazállottal nyugatról terjeszkedő havazás (vagy havas eső) várható.

Viz állás.

Table with columns for location (Inn, Dun, Bék, Komárom, Budapest, Mohács, Gombos, Újvidék, Pancsova, Dicső, Magyarfalva, Vág, Móra, Rába, Dráva, Mura, Száva, Szamos, Kraszna, Latorca, Laborca, Ung) and water level data for Feb. 8 and Feb. 7.

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.
Szombat, 1901. február hó 9-én.
A m. kir. Operaház és Nemzeti Színház nyugdíj-intézte javára:
Álarcos operabál.

NEMZETI SZÍNHÁZ.
Szombat, 1901. február hó 9-én.
Uj betanulással először:
A peleskei nótárius.
Énekes bohózat 8 szakaszban. Irta Gaál József. Zenéjét szerz. Thern Károly.

Személyek:
Zajtai István Ujházi Hermann Zilahi
Klára Lányiné Othello Beregi
Baczur Gazi Rózsahegy Desdemona Hegyesi
Tóti Dorka Rákosi Vasas német Nádya F.
Sugár Laci Gyenes Vízvári
Hopfen Gabányi Latabár
Fanny Ligeti J. Dezős
Nina Nagy Ib. Császár

Kezdeté 7 1/2 óraker.

MAGYAR SZÍNHÁZ.
Szombat, 1901. február hó 9-én.
A postás fiu.
(The messenger boy).

Operett 5 felvonás. Szövegét írták: James T. Tanner és Alfréd Murray. Fordították: Sajgó Ernő és Mérey (Merki) Adolf. Zenéjét szerzték: Ivan Caryll és Lionel Moncton.

Személyek:
Punchestown Mátrai Bang, postásfiu Sziklai
Hooker pasa Molnár Nóra Szoyer
Cosmos bey Giróth Daisy Dóry M.
Clive Radnor Palásthy Lady Panches, Sziklainé
Pott kapitány Rákhonyi Mistress Bang Margó Z.
Stokfisch tanár Boross Róza szobalány Róza L.
Tudor, bankár Vidor Lady Winifred Varga A.
Naylor Kardos Cecile Gower Gombaszögi
Gascoigne Iványi Dele Flury Füredi

Kezdeté 7 1/2 óraker.

Jegyek a M. kir. Operaház, Nemzeti és Magyar Színház előadására kaphatók és előjegyezhetők Bárd Ferenc és Testv. zene-műkereskedéseiben Kosuth Lajos utca 4. sz. és Andrassy-ut 42. sz. a, valamint a New-York kávéházban. (Telefon)

VIGSZÍNHÁZ.
Szombat, 1901. február hó 9-én.
Másodszor:
Ocskay brigadéros.

Színmű prólógussal, 4 felv. Irta Herzeg Ferenc.
Személyek:
Ocskay László Fenyvesi Dili Delli E.
Tisza Iona Csillag T. A palóc Szerényi
Tisza Jutka Nógrádi Szörényi Gál
Pyrer Hegedüs Tarics Bihari
Ozorocey Kazaliczky Ocskay Sándor Tapolczai
Jávorka Góth Königsseg Balassa

Kezdeté 7 1/2 óraker.

NÉPSZÍNHÁZ.
Szombat, 1901. február hó 9-én.
A modell.

Operette 3 felvonásban. Írták Leon Viktor és Held Lajos. Fordították Ruitkai György és Makai Emil. Zenéjét szerztette Suppó Ferenc.
Személyek:
Coletta Bárdy G. Nicoló Tollagi
Silvia Krecsányi Clava Ujvári
Stella Bojár Madri Delli
Stirio Németh Martinezza Erdélyi
Tantini Kenedich

Kezdeté 7 óraker.

URANIA SZÍNHÁZ.
Szombat, 1901. február hó 9-én.
Amerika.
Irta: Ifj. Hegedüs Sándor.
Kezdeté 1/28 óraker.

Kitünő PEZSGŐBOR!
Carte Blanche palackja 1.20 ftt
Monopole palackja 1.20 .
Sillery Grand Mousseux palackja 1.60 .
Kapható:
Éder pezsgő-főraktárában,
IV. ker., Zsibárus-utca 2. szám.
(Telefon) Alapítva 1846.
10 palack rendelmenytől kezdve a csomagolás nem számítatik.

Az Országos Magyar Gyorsíró Egyesület
gyorsíró tanfolyamán öz. Mezeyné Bányaí Anna okl. tanónő vezetése alatt magyar levelező-, vita- és német kurzusok kezdődnek. A **REHINGTON**-gépirás és ezen gyorsírási tanfolyamokra jelentkezéseket korlátozott számban felvesz
Glogowski és Társa
Érsebtér 16. szám.
Itélien német vitalgyorsírási tanfolyamok bölgök és urak részére az irodai órák után.

Somossy Mulató

(Nagymező-utca).
Albrecht Ferenc, igazgató.

Pénztárnyitás 7-ker. Kezdeté 8-ker.
A februári műsornak hallatlan sikere!!
Szenzációs! Fenomenális!
AZ 5 LORRIONS
a leglirisebb amerikai nőszépségek.

Fleury-csoport
híres francia tánc-hármas.

THE OTINOS
kómikus excentrikusok.

BAUMANN KÁROLY
mint „Fregoli-parodista”.

SCHELBY Wargraph
az eredeti kitoró király. természetű bemutatása a transvaali és kínai eseményeknek.

Armin Käthe és József,
realistikus, kómikus színház parodisták.

Brand kapitány leányai.
Dalljáték, összeállította Armin József. Zenéje Schindler J.-tól.

Holnap vasárnap 2 nagy előadás, délután 1/4-4-kor nagy gyermek előadás, mérsékelt helyárakkal, tökéletes új műsorról, a délutáni előadásban először: Baumann ur mint „Fregoli-parodista” (ujdonaság).

Jegyek elővételben kaphatók Weiss A. nagytűzsdéjében, Károly-körút 26., tőzsde Andrassy-ut 26. és 38. sz. alatt ugyint a Somossy Mulató pénztáránál.

FOLIES CAPRICE.

3 ujdonság! Ma 3 ujdonság!
11 óraker:

„Gebrüder Zifferblatt”
Bohózat Leitner H.-től. — Személyek:

Oblatt) vidéki kereskedők Schönberg
Naschitz) Rott
Zifferblatt Róza) sógornők Fereneczné
Zifferblatt Fanny) Schindlerné
Zwetschenstiel Salome, bába és massziznő Weissné
Szabadvári) gigerlik Steinhardt
Vörösnázi) Ormai
Bírósgái végrehajtó Pfeiffer
Kati, eselőd Peterdi
A tejes-ember Bayer
Egy fiakkeros Ecenten
Egy boltiszta Juhász
Történetik Zifferblattoknál. Jaulus

Előzőleg: 10 óraker:
„Fogat-fogért.”
Eredeti magyar bohózat.
Irta egy fogász. Rendező Rott S.

9 óraker: 9 óraker:
Ungekehrt heisst auch gefahren.

Bohózat.
Cigányzene reggeli 5 óráig a pompás téli kertben.

SZABÓ JENŐ
lehernemű-gyára,
angol, francia uri divat és kalap raktár
Budapest, V., Marokkói-utca 1.

Legjobb szabásban közesség mellett készít Schroll-féle sifonból férfi kelengyét. Ezonkívül dúz raktártartok: legújabb divatú nyakkendők, kötött és örkereztyük. Br. Jäger tanár-féle gyapjú alsóruházat. Vászón és batiszat zsebikendők. Főrl- és női esőköpenyek vízhatlan szövettel. Selyem esernyők. Vidéki megrendelések utánvétel mellett, meg nem felelő árak készséggel visszavételnek. Kiváratra árjegyzékkel szolgálunk.

SALAMON ÖDÖN:
VÖRÖS
ÉS
FEKETE
(Montecristó tanulmányok)
cimű könyvének II-ik kiadása még kapható.
(Az első kiadás néhány nap alatt fogyott el.)
Megrendelhető a Budapesti Napló kiadóhivatalában.
Ára 2 korona 50 fillér.

Menyasszonyi kelengyék
a legszolidabb kivitelben

Haris, Zeillinger és Társa
a kék csillaghoz.

Saját készítményű fehéreneműek, vászón-és asztalnemű-raktár.

Budapest, IV., Váci-u. 16. szám.

Költségvetéseket 500 koronától 7000 koronáig kívánatra beküldünk és mintákkal szolgálunk.

Legújabb modellek.

Csudálatos különlegesség, pompás jó ízzel, az előkelő világ likörje. Elénkíti a szervezetet.

Gyomorerősítő.

Igazgatónk, Archleb József ur, cs. és kir. udvari szállító, a „La Ferme” likörgyár volt tulajdonosának személyes fölügyelete alatt a legnemesebb alkotrészekből gőzörő utján desztillálva.

30 éremmel és becsületrenddel kitüntetve.

Archleb József és Társa gyárosok Prágában.

Minden jobb fűszer- és eszemégyeltben, gyórgyszertárakban és drogeriákban kapható. — A hol raktár nincs, oda direkt szállítunk. — 1 eredeti üveg ára 4 korona, mintáüvegek 70 és 30 fillér.

A törvény védi.

Képes levelező-lapok
a legkedveltebb budapesti színésznők brom-özüst kivitelű arcképeivel díszítve.

5 fillérért

egy levelezőlapon, mely Franz Rehwald Söhne reichenbergi cég címére Bécs, II/S. szám alá beküldendő, elegáns s olesó öltöny-szövetmintát kap ingyen és bérmentve.

Páratlan szép gyűjtemény. Eddig megjelent 4 sorozat. Egy sorozat 12 db-ot tartalmaz, ára bérmentes ajánlott küldéssel 1 ftt 80 kr. (3 K. 60 fill.).

Az összeg beküldése után küldi

„Budapesti Napló”
kiadóhivatala

József-körút 18. sz.
Aki mind a négy sorozatot egyszerre hoztatja az 43 helyett 62 képet kap.

D.
Berzétel Ilona
Eötvös Stefánia
Fedák Sári
Gazi Mariska
Gombaszögi Margit
Hegyi Aranka
Kápolnai Irén
Kürty Klára
Márkus Emilia
Molnár Rózi
Pewny Irén
Török Irma.

„Forgó pneumatikus sokszorosító gép.”
A 10829. számú

„Eljárás és készülék fényképezési papír több furdón és többféle oldatokon való vezetésére.”
A 10830. számú

„Másoló készülék kétoldalu fényérzékeny papiros számára.”
A 10832. számú

„Fénykép-fejlesztő gép.”
A 10833. számú

„Furdó fényképezési papír tömeggyártásához”
és a 10072. számú

„Pneumatikus sokszorosító gép”
cimű magyar szabadalom tulajdonosa szabadalmának értékesítése céljából magyar gyárosoktól megrendelést keres, esetleg szabadalmi jogokat átengedélyt ad. Felvilágosítás nyerhető

KALMÁR J. mérnök és szabadalmi tulajdonos
Budapesten, VII. Kerepesi-ut 44. szám.

A 11115. számú

„Eljárás oldhatlan vagy nehezen oldható sóknak fémnanodákból, két só-tartalmú vizes oldatok elektrolízise segítségével való előállítására”

cimű magyar szabadalom tulajdonosa szabadalmának értékesítése céljából magyar gyárosoktól megrendelést keres, esetleg szabadalmi jogokat átengedélyt ad — Felvilágosítás nyerhető:

Kalmár J. mérnök
hítes szabadalmi ügyvivő irodájában
Budapesten, VII. Kerepesi-ut 44. sz.

AKAR JÓL MUALTNI?
Egy vegyen farsangra nálam lakcipőt, melyért 6 óra jótallok

Fűrészlék, fűrés vagy gombos, elegáns gyalváltó forma 4.50
Párisi divat, legújabbak szék, gombos, csipkés 4.50
Női cipő szalonlakból, divatos 3.50, kivágott 4.50
Fűrészlék, csúcs vagy fűrés, párisi divat 3.00
Kivágott lakcipő, elegáns csokor, borsok 2.50

Columbus-korcsolya
1 pár legelőgátsabb, fűrés cipővel együtt, teljes
fűrészlék 13.00
Valódi orosz galoschna urnak 2.00
Valódi orosz galoschna nőnek 1.50
Kaméni valódi díszcipőből, elegáns 2.50
Kétféle több szék különféle cipőfűrészekkel ellátott 40, egyfűrésket, melyet ingyen és bérmentve küldök.

Vidéki megrendelésnél a postaköltséget csupán 50 kr.

AGULÁR DÁVID FIA BUDAPEST.
Doák-tér és Király-u. sarok

